

ČASOPIS
ZAMESTNANCOV
š. p. LESY SR
BANSKÁ BYSTRICA
marec 2008

3 Lesník

O základnom kameni
lesníckej práce

Lesník objavujúci miesta,
na ktorých nikto nebol

Aká je osudová veta
slovenského lesníctva

Téma mesiaca: LESNÍCI A LYŽE

Lesník,

časopis zamestnancov štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, Banská Bystrica

redakčná rada

Ing. Ján Mičovský, CSc.,
Ing. Jozef Marko,
Ing. Lucia Hanková,
Ing. Rudolf Bruchánik, PhD.,
JUDr. Milan Vančo,

predseda redakčnej rady

Ing. Jozef Djubek

výkonný redaktor

Mgr. Peter Gogola,
www.lesy.sk,
e-mail: peter.gogola@lesy.sk

rada stálych prispievateľov

Ing. Július Burkovský, Jiří Junek,
Ing. Radoslav Lorko,
Ing. Igor Vizslai,
Ing. Boris Pekarovič,
Dáša Pavlovičová,
Ing. Jaroslav Kobza,
Ing. Jozef Sokol, Jozef Šabo,
Ing. Ľuboš Tuľák, Ing. Marcel Fiala,
Ing. Ladislav Dochán,
Roman Podolinský, Ing. Ján Bulla,
Ing. Marek Tabernaus,
Ing. Peter Patay, Ing. Ján Vavrek,
Dušan Dávid, Ing. Jozef Štaško,
Rudolf Halák, Ing. Karol Volentier,
Martin Matys

grafická úprava

Mária Gálová, Miloš Sedláček
Národné lesnícke centrum,
T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen

náklad: 3000 výtlačkov

foto obálka

Jozef Marko
Zlava správcu LS Kšinná Ing. Sednička,
technik Ing. Podlucky a lesník
R. Mišina na Zákopiteľj

adresa redakcie

Námestie SNP č.8,
975 66 Banská Bystrica,
Tel.: 048/434 42 78,
Fax: 048/434 41 91

registrácia

MK SR B 13 r. č. 3821/2007
zo dňa 1.8.2007

10

13

Obsah

2 Obsah

3 Editorial

Spýtali sme sa...

Téma mesiaca: Lesníci a lyže

4 História lyžiarstva v službách lesníctva a poľovníctva

5 O rok u nás

6 Olympionik z Nagana – Rozhovor s olympionikom Ing. Ľubomírom Machyniakom

7 Autá nahrádzajú lyže – Rozhovor s Ing. Jozefínou Kučeríkovou

Lyžovali sme všade – Rozhovor s Ing. Petrom Slobodníkom

30. ročník lyžiarskeho prechodu Kremnica - Zvolen

8 Nová tvár vo vedení š.p. LESY SR

Na slovičko

... s novým obchodným riaditeľom š.p. LESY SR Ing. Jaroslavom Holigom

Prvý schengenský

Zmysluplné stretnutie s poľskými kolegami

9 Tisíci certifikát

10 Bude štiepkovať naše drevo železný „bobor“?

LESY SR zvažujú kúpu ďalšieho moderného stroja pre OZ Biomasa

11 LESY SR a NLC chcú využiť jedinečný potenciál osiky

O drevine nielen melioračnej, ale aj hospodárskej. Môže pomôcť v imisných oblastiach

12 Geografický informačný systém (GIS) LSR - súčasnosť a budúcnosť

14 Pozvánka: Levické poľovnícke dni

15 O lesníckom živote v kalamite
Technik Lesnej správy Čadca Emil PITEK

16 Zimné Vydrovské inšpirácie

17 Stromy extra: Pinus rigida Mill. – borovica tuhá

18 Maľované vtáčiky alebo spoznávame spevavcov

Email pre Ing. Evu Lániovú

Lesoochránárska škola 2008

19 Šaštínski lesní pedagógovia v Jablonci

Lesní pedagógovia na OZ Prešov nezaháľajú ani v zime

Najkrajšie vtáčie krmidlo

20 Mená v kameni

Osudová veta súčasného lesníctva

22 „Zvládli sme všetky organizačné zmeny“

24 O vodnej bilancii pre lesnícku prax

Z výsledkov výskumu vodného režimu lesných pôd za ostatných 30 rokov

26 Fínske inšpirácie – 2. časť

28 Zvyšovanie kvality personálu v roku 2007

29 II. Základný kameň a zmysel lesníckej práce

Prírode blízke obhospodarovanie lesa

30 Analýza lesnícko - ochranárskych vzťahov v historickom kontexte

31 Víkend na lesníckej chate

LESY pre oddych a dovolenku - LESY pre všetkých

Čtvrtlesník průvodce na cestu nejen lesem

32 Lesné zamestnanie v prvej polovici 20. storočia

33 Objavuje miesta, na ktorých pred ním nikto nebol

O speleológovi Ing. Mariánovi JAGERČIKOVI

34 Za Ing. Jozefom Urgelom, CSc.

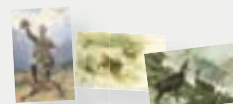
35 Smútok v duši

Lesníci srdcom a rozumom, ochrancovia prírody vyhláškami

Prečo mám rád les

36 Krížovka

Uveríte?

37 Filokartia: História pohľadnice

Poľovnícky receptár

38 Pre deti

39 Kalendár podujatí

Radosná správa

Životné jubileá

40 Spolu

„Pokož, chlapče, pokoj“ vravel som si v duchu. „Kde dočerta mali schovaný ten poondiaty radar?“ Zastavil som pri krajnici. Motor som nechal bežať.

Prichádzajúci policajt sa tváril ako James Bond.

„Dobrý deň, pán vodič. Vypnite si motor, bude to na dlhšiu debatu,“ povedal tónom, ktorý neveštil nič dobré. No zbohom. Tohto neukecám. V duchu som sa lúčil s vodičákom.

„Pán vodič, viete, že ste prekročili štyridsiatku?“ opýtal sa policajt.

„Áno, už v decembri“ pokúsil som sa o trápny žart.

„No, on vás ten humor prejde. Občiansky, vodičský a technický preukaz“, nekompromisne zavelil muž zákona.

„Tri želania? Čo som zlatá rybka?“ pokúsil som sa ešte raz odľahčiť situáciu, ale zjavne som si nepomohol.

„Vidím, že vám je do smiechu. Viete, že ste prekročili povolenú rýchlosť o sto kilometrov? Name-rali sme vám 142 kilometrov za hodinu v úseku, kde je povolená štyridsiatka!!! Akú ste k tomu mali príčinu?!“ zvýšil hlas vymáhateľ spravodlivosti.

„Veziem z tlačiarne časopis Lesník. Čitatelia naň netrpezlivo čakajú,“ podal som vysvetlenie.

„Aha, tak to je iná vec. Tu sú papiere. Pokračujte v jazde“, dodal zmierlivo najlepši policajt na svete.

Toto všetko sa mi prísnilo v noci z 6. na 7. marca. Dúfam, že chápete, ako veľmi nám záleží, aby ste časopis dostali do rúk včas. Prajem vám príjemné čítanie.

Peter Gregor

Anketa

Spýtali sme sa:

1. Čo by mala Stratégia rozvoja š.p. LESY SR pre roky 2008 – 2017 podľa Vás obsahovať, aby sa stal podnik štandardne fungujúcim, konkurencieschopným a perspektívnym podnikateľským subjektom, schopným v rovnováhe zabezpečovať produkčné i mimoprodukčné funkcie lesa?
2. Aké sú Vaše očakávania v oblasti smerovania štátneho podniku LESY SR v nasledujúcom desaťročí?

Ing. Katarína CHVÁLOVÁ,
riaditeľka OZ
Semenoles

1. Z pohľadu špecializovaného

odštepného závodu si myslím, že LESY SR by si mali naďalej zachovať produkciu reprodukčného sadbového materiálu a tým aj jasnú a prehľadnú kontrolu nad jeho použitím. Prostredníctvom Lesov SR má totiž štát jedinečný nástroj nielen na zachovanie genofondu lesných drevín ale hlavne na jeho ďalšie zveľaďovanie.

2. Hlavne stabilizácia. V LESOCH SR neustále prebieha reorganizácia. Rozdeľovanie a zlučovanie lesných správ, lesníckych obvodov, atď. S tým súvisia aj personálne zmeny, ktoré destabilizujú zabehnuté vzťahy. Prejavuje sa to napríklad pri jarnej distribúcii ale hlavne pri plánovaní. Preto by som bola rada aby budúce roky priniesli stabilitu, ktorá bude na prospech hlavne lesu.

Ing. Jaroslav VÁCLAV,
riaditeľ OZ Palárikovo

1. Táto anketová otázka v podstate vymedzuje

dlhodobé základné ciele podniku, ktoré chceme

z pohľadu uvedeného časového horizontu dosiahnuť. Ak sa v Stratégii rozvoja š.p. LSR pre roky 2008 až 2017 dokážu optimálne naformulovať a hlavne v praxi realizovať ekonomické, ekologické a sociálne funkcie, ktoré sú nevyhnutné pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov, je reálna šanca, že náš podnik sa stane stabilným a hlavne perspektívnym podnikateľským subjektom nielen v rámci Slovenska, ale aj EÚ.

2. Myslím si, že je správne ak sa 10 ročné obdobie v „Stratégii rozvoja ...“ rozdelí na kratšie trojročné obdobie, v ktorom bude potrebné už na základe vykonaných analýz vymedziť lesný majetok štátu, ktorý je nevyhnutne potrebný pre ďalší rozvoj podniku a v ďalšom kroku stanoviť a rozpracovať rozvojové programy podľa jednotlivých úsekov činnosti celého podniku. V dlhšom časovom období tieto korigovať tak, aby stanovené ekonomické,

ekologické a sociálne ciele mohli byť dosiahnuté.

Ing. MIROSLAV SLOTTA,
riaditeľ OZ Lesnej techniky

1. Naš

š.p. LESY SR sa vždy hlásil k podpore ekologického obhospodarovania lesov. Národný lesnícky program SR toto považuje za jeden zo svojich strategických cieľov, z čoho bola definovaná aj priorita č.2 – „Podporovať rozvoj a využívanie environmentálne vhodných technológií a techniky“. Som rád, že s týmito strategickými cieľmi a prioritami korešponduje aj materiál z vedenia š.p. LESY SR, vo veci zabezpečovania podielu kapacít v lesníckych činnostiach v rámci nášho podniku prostredníctvom OZLT (z júna 2007), v ktorom sa konštatovala podpora navyšovania objemu ťažbovej činnosti ekologickými technológiami – lesnými lanovkami a viacoperačnými ťažbovo-do-pravnými technológiami. Čo je obzvlášť potešujúce, tento materiál hovorí o konkrétnych potrebách

primeranej reprodukcie progresívnych, výkonných, environmentálnych technológií a techniky, v rokoch 2008 – 2010, pričom sa už uskutočnili aj reálne kroky – OZLT prevádzkuje dve kompletne harvesterové technológie (univerzálny a prebierkový harvester), viacoperačnú lesnú lanovku, klasické lesné lanovky a stnacie hlavice. Tento fakt zaraďuje náš podnik v súčasnosti už do pozície lídra vo využívaní modernej a ekologickej lesnej techniky v slovenskom lesnom hospodárstve! K udržiavaniu tohto významného postavenia by sa mal š.p. LESY SR hlásiť aj v „Stratégii rozvoja š.p. LESY SR pre roky 2008 – 2017“.

2. Očakávam, že podnik vytvorí vhodné podmienky na postupnú realizáciu krokov umožňujúcich priebežnú a primeranú obnovu výkonnej environmentálnej techniky, s cieľom zabezpečovania prevádzkovo-bezpečnostnej kapacity výkonov prostredníctvom špecializovaného OZLT v hlavných lesníckych činnostiach – ťažbová činnosť, odvoz dreva, údržby lesnej cestnej siete.

(pokračovanie na str. 14)

Asi k máloktorému športu majú lesníci tak blízko ako k lyžovaniu (u nás na Slovensku najmä na tej hornatejšej časti územia). Rozhodli sme sa preto venovať pozornosť tejto téme. Úvodný text z pera dnes už nežijúceho autora Ing. Vojtecha Bukovčana prináša historický prierez problematikou. Príspevok sme objavili v januárovom čísle časopisu LES z roku 1969. Je veľmi zaujímavý, i keď niektoré skutočnosti sú zrejme vývojom prekonané. Prinášame aj krátke rozhovory s tromi zamestnancami, ktorí patria k slovenskej lesníckej lyžiarskej špičke. V spravodajských príspevkoch sa dozvieme niečo o Európskom lyžiarskom preteku EFNS v nemeckom Obersweishentali a o organizovaní lyžiarskeho prechodu Kremnica - Zvolen.

História lyžiarstva v službách lesníctva a poľovníctva

Vojtech BUKOVČAN

História lyžiarstva v službách lesníctva a poľovníctva

Ing. Vojtech BUKOVČAN, Bratislava

Lyžiarske literatúre je predovšetkým taká stará ako ľudstvo. Človek odďaľoval pred sebou a vďaka tomu sa dostal do vzdialenejších častí sveta. Každý sa snažil byť rýchly a ľahký, aby sa ľahšie pohyboval po snehu. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života.

Takže už v dávnych dobách ľudstvo využívalo lyže. Lyžiarske literatúre je predovšetkým taká stará ako ľudstvo. Človek odďaľoval pred sebou a vďaka tomu sa dostal do vzdialenejších častí sveta. Každý sa snažil byť rýchly a ľahký, aby sa ľahšie pohyboval po snehu. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života.

Lyžiarske literatúre je predovšetkým taká stará ako ľudstvo. Človek odďaľoval pred sebou a vďaka tomu sa dostal do vzdialenejších častí sveta. Každý sa snažil byť rýchly a ľahký, aby sa ľahšie pohyboval po snehu. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života.

Lyžiarske literatúre je predovšetkým taká stará ako ľudstvo. Človek odďaľoval pred sebou a vďaka tomu sa dostal do vzdialenejších častí sveta. Každý sa snažil byť rýchly a ľahký, aby sa ľahšie pohyboval po snehu. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života.

Lyžiarske literatúre je predovšetkým taká stará ako ľudstvo. Človek odďaľoval pred sebou a vďaka tomu sa dostal do vzdialenejších častí sveta. Každý sa snažil byť rýchly a ľahký, aby sa ľahšie pohyboval po snehu. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života.

Lyžiarske literatúre je predovšetkým taká stará ako ľudstvo. Človek odďaľoval pred sebou a vďaka tomu sa dostal do vzdialenejších častí sveta. Každý sa snažil byť rýchly a ľahký, aby sa ľahšie pohyboval po snehu. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života.

Lyžiarske literatúre je predovšetkým taká stará ako ľudstvo. Človek odďaľoval pred sebou a vďaka tomu sa dostal do vzdialenejších častí sveta. Každý sa snažil byť rýchly a ľahký, aby sa ľahšie pohyboval po snehu. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života.

Lyžiarske literatúre je predovšetkým taká stará ako ľudstvo. Človek odďaľoval pred sebou a vďaka tomu sa dostal do vzdialenejších častí sveta. Každý sa snažil byť rýchly a ľahký, aby sa ľahšie pohyboval po snehu. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života. Lyžiarstvo sa tak stalo dôležitou súčasťou ľudského života.

kone, aby sa neborili do snehu. Podobne i Arrianos [140 r. pred n. l.] popisuje Armenov, ktorí si priviazali na nohy z vrúb vypletené okruhle obruče, aby si uľahčili chôdzu v snehu.

Prvé písomné pramene o lyžiarstve v Európe nájdeme len v V. a VI. storočí u Procopia Jordana a neskoršie u Paula Diacona (790 r.), ktorí pomenovali Laponcov a Fínov pre ich veľkú obratnosť a rýchlosť na lyžiach Skrid-fínmi (kľzávými Fínmi).

Z mytológie škandinávskych národov sa dozvedáme, že tieto si predstavovali bohyňu Tasses tak, že beží a poľuje na lyžiach. V ľudových povestiach Ostjakov sa zachovala starodávna povesť o tom, ako ochranca poľovníkov, boh Tunk-Poks prenasledoval losa na lyžiach. Aj v „Kalevale“, ľudovom epose fínskeho národa sa ospevuje lyžiarske umenie na poľovačkách. Eposy severských národov svedčia o rozvoji telesnej zdatnosti človeka ovládať lyže (Snorre Sturlasson asi r. 900, Egils Saga r. 950, Heming Aslaksen r. 1220). Podľa Olaua Magnusa lyžiarstvo sa časom najintenzívnejšie vyvinulo u severských národov. Usporadúvali medzi sebou lyžiarske preteky, zimné zábavy a poľovačky. Vo svojej kronike zmieňuje sa Magnus už aj o takých lyžiach, ktoré boli podbité kožou krátkosrstných zvierat, aby sa lyžiar nešmykal naspäť (dnešné tulenie pásy).

Pravda, lyže používali už od najstarších čias pre brannosť, ale trvalo dosť dlho, kým vojvodcovia ocenili význam lyží.

Dánsky historik Grammaticus Saxo píše r. 1199, že obyvatelia Finmarkenu porazili na lyžiach dánskeho kráľa Regnera, ktorý si chcel podmaniť aj Fínov. Švédsky kráľ Gustáv Vasa už r. 1556 disponoval samostatnými lyžiarskymi oddielmi. V Rusku sa utvorili takéto oddiely v XV. a XVI. storočí. Podľa názoru nórskeho generála Wangerheima nebol by Napoleon utrpel takú katastrofálnu porážku r. 1812 pri zimnom ústupe z Moskvy a pri Berezine, keby bol mal lyžiarske oddiely. Aký význam mali lyžiarske útvary v prvej a druhej svetovej vojne, je všeobecne známe.

V rozšírení lyžiarstva Rakúsko predstavil Nemecko (r. 1874 na základe poznatkov arktickej expedície Payera), V Jilemnici v Čechách vystrojil gróf Ján Harrach r. 1877 svojich zverozstrázcov a lesných zamestnancov nórskymi lyžami, ktoré dal vyhotoviť na svojej pile v Dolných Štepaniciach. Roku 1871 používa v les Prats de Chamonnix jeden

francúzsky lekár lyže na návštevy svojich pacientov, ktorí žili v odľahlých horských sídliskách. Na tie isté ciele používajú lyže aj lekári dr. Herwig v Aróze a dr. Tholus v Todtnaue. Aj mníš kláštora Sv. Bernarda zachraňovali ľudí na lyžiach. Povestná expedícia polárneho bádatela Nansena, ktorý so svojimi druhmi prekonal ľadovú bariéru Grónska r. 1888 na lyžiach (Paa Ski over Grönland), vzbudila veľkú pozornosť celého sveta.

Pre zaujímavosť ešte uvádzam prácu Valvasora (Johann Weihard) „Die Ehre des Herzogthums Crain“ z r. 1689, podľa ktorej slovinskí sedliaci v Kransku už poznali lyže. Neskoršie lyžiarstvo zanedbali, lebo keď dosiahlo koncom XIX. storočia v Európe opravdivý rozmach, bolo už pre nich neznámym pojmom.

Do r. 1897 bolo známe lyžovanie podľa nórskeho spôsobu (použitie 2 palíc

ešte bez plynulých oblúkov). V Lilienfelde (Dolné Rakúsko) uverejnil Matias Zdrskey publikáciu „Die Lilien-fender — Ski Lauf Technik“, v ktorej oboznámil verejnosť so svojou novou technikou a viazaním pri použití jednej palice. Niekoľko rokov bol tuhý boj medzi prívržencami nórskej a lilienfeldskej školy. Až major Georg Bilgeri volí správnu strednú cestu a spojuje oba systémy (Der Alpine Skilauf 1910). Postupom času sa dostalo lyžiarstvo vývojom do dnešného stavu. Zdrskeymu nemožno uprieť, že on bol vlastne pôvodcom lyžiarskej pretekárskej disciplíny v slalome.

Prvé záznamy na Slovensku nájdeme r. 1876, kedy zakladateľ Nového Smokovca dr. M. Szontagh zadovážil primitívne lyže s 1 palicou. Podobne sa píše aj o kapitánovi K. Lerschovi zo Spišskej Belej. R. 1891 doviezol akademický maliar V. Olygai 2 páry lyží a 2 dlhé palice bez krúžkov z Nórska a lyžoval sa s bratom prof. Františkom v okolí Levoče, čo vyvolalo veľkú senzáciu u obyvateľov. Asi o 10 rokov neskoršie absolvoval šéflekar dr. M. Guhr lyžiarsky kurz nielen v Lilienfelde, ale i v Nórsku. Vyslal ta aj svojho sekretára Schaffera, s ktorým potom spolu usporiadali lyžiarske kurzy.

R. 1913 a 1914 usporiadali až tri lyžiarske kurzy v Kremnici, dva z nich viedol G. Bilgeri, jeden usporiadali pre stredoškolských profesorov. Za prvej svetovej vojny (1914, 1915 a 1916) usporiadali v Tatranskej Polianke, Banskej Bystrici a Kremnici vojenské lyžiarske kurzy,

na ktorých vycvičili tisíce lyžiarov.

Po prvej svetovej vojne nastal veľký rozmach lyžiarskeho športu v novej Československej republike, čo malo pravda vplyv aj na vznik nových podnikov vyrábajúcich lyže.

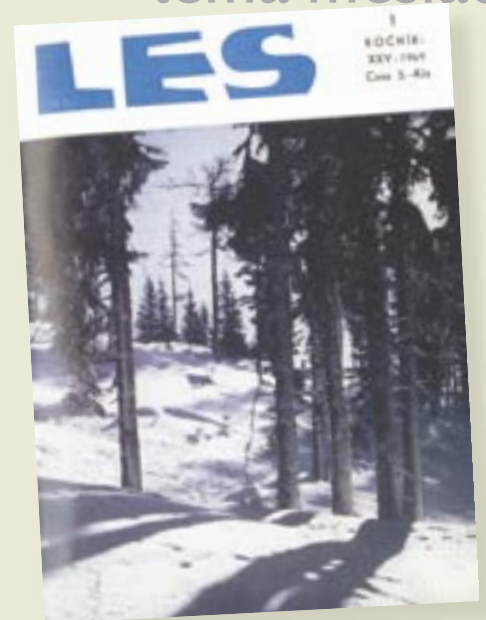
Vo Vysokých Tatrách zverozstrážcovia Hohenloheho v Javorine konali ochrannú službu na lyžiach, pravda, až do r. 1928 len podľa lilienfeldskej školy s jednou palicou.

Na strednom Slovensku od r. 1920 postupne vystrojili každú lesnú správu 10—20 pámi lyží vďaka veľkému porozumeniu vtedajšieho riaditeľa J. Opletala (neskoršieho profesora v Prahe) ako i jeho nástupcu Ing. V. Kelemen. Sám som takmer týždenne viedol lyžiarske kurzy, v r. 1920—1925 pre ústredných zamestnancov na Urpíne a pre zamestnancov lesných správ v Beňuši, Sihle a inde. Korpulentného riaditeľa Opletala som v pokročilom veku (blížil sa k 60-ke) osobitne cvičil na jeho želanie.

Lyže sa používali v povojnových rokoch najmä pri ochrane, stopovaní zveri, pri vykladaní želez, na poľovačkách, ale aj pri rôznych úkonoch hospodárskych. Lyžiarstvo sa začalo intenzívne rozširovať v lesnom hospodárstve a lyže slúžili predovšetkým ako dopravný prostriedok. V tejto tradícii treba ďalej pokračovať a pravidelne robiť lyžiarske a lavínové kurzy nielen pre lesných zamestnancov, ale aj pre lesných robotníkov, ako je to napr. v alpských krajinách.

Pre zamestnancov štátnych lesov sa organizovali v minulosti po r. 1945 každoročne vo Vysokých Tatrách trojtýždňové lyžiarske kurzy, ktoré však - ako o tom písal ešte r. 1963 (Les č. 12) nebol Ing. M. Michelčík — po r. 1950 zanikli v epidémii lesníckych reorganizácií. Namiesto 2—3 týždňových kurzov by postáčili z finančných a časových dôvodov aj týždňové kurzy, na ktorých si môžu kurzisti osvojiť základné znalosti lyžiarskej techniky a potom sa ďalej zdokonaľovať na svojich pracoviskách. Tieto kurzy môžu robiť lesné závody samy, pretože u horských lesných závodov je vždy zamestnaný aspoň jeden dobrý lyžiar. V učebnej náplni každej lesníckej školy by malo byť naučiť žiakov aj dobre lyžovať.

Musíme si uvedomiť, že dnes sa obhospodarujú i tie najodľahlejšie lesné porasty, čo sa v minulosti z rôznych príčin, najmä technických, nerobilo v žiaducej miere. Preto sa stavajú robotnícke ubikácie ďaleko v lese, aby lesní robotníci

nemuseli strácať čas pre dlhé a namáhavé dochádzky. Odporúčal by som, aby lesné závody mali v inventári potrebný počet kvalitných lyží nielen pre technických zamestnancov, ale aj pre robotníkov.

Nie je možné zaoberať sa v tomto článku lyžiarskym pretekárstvom, ale musím poukázať na to, že podľa štatistiky posledných olympijských hier vyšli víťazi práve z radov lesných robotníkov a zamestnancov, ako napr. Bergendahl, Brenden, Stenersen (Nóri), Jernberg (Švéd), Hakulinen, Hämalainen (Fíni), Kolčín [ZSSR], Horst Nielke, Thoma (Nemci) atď. Vo Fínsku takmer každý popredný lyžiar-bežec pracuje v lesníctve. U nás boli z radov lesníkov vynikajúci lyžiar Faistauerovci, Donth, Bartoň, Krasula, Poliak a ďalší.

Aj u nás sa usporadúvajú lesnícke preteky v Tatranskej Lomnici (Memoriál Venerovského), v Banskej Bystrici, Kremnici atď. Bolo by však žiaduce usporiadať pravidelne preteky aj pre lesných robotníkov a rozšíriť na disciplínu biatlonu (beh a strelba). Bez lyží - ako dopravného prostriedku - je ťažko v zime pracovať a vykonávať službu vo vysokých horách a lyžovanie sa právom považuje za jeden z najkrajších a najzdravších športov. Preto už Fridthjof Nansen píše o lyžiarstve takto: „**Nemôžeme si s ničím zocelovať lepšie naše svaly, získať väčšiu obratnosť a odhodlanosť, spevniť našu vôľu a otužovať náš celý organizmus, ako lyžovaním**“.

Ing. Vojtech Bukovčan
prevzaté z časopisu LES 1/1969

O rok u nás

Peter SLOBODNÍK

V dňoch 2.-8. marca 2008 sa v Nemeckom Oberwiesenthali uskutočnil 40. ročník Európskych lesníckych lyžiarskych pretekov v bežeckom lyžovaní (EFNS), na ktorom sa zúčastnili lesníci, leso-majitelia a ich rodinní príslušníci z 18 európskych štátov. Medzi 1021 pretekármi sa pohybovala aj výprava zástupcov slovenského lesníckeho stavu a medzi nimi aj 11 zástupcov štátneho podniku LESY SR.

Je pravdou, že postavenie slovenských lesníkov vo výsledkovej listine nemá šancu ohroziť dominantné postavenie pretekárov severských a alpských krajín s bohatou bežeckou lesníckou tradíciou. Umiestnenia J. Kučeríkovej (OZ Námestovo), A. Machyniakovej (OZ Č. Balog), D. Kráľovej a L. Machyniaka (obidvaja GR) medzi najlepšou desiatkou až pätnástkou pretekárov je možné považovať za primerané možnosťami prípravy a postaveniu lesníckeho lyžiarskeho bežeckého športu.

Výprava Slovenska okrem pretekárskych povinností plnila aj ďalšie poslanie - propagáciu Slovenska, slovenského lesníctva a regiónu Banská Bystrica v súvislosti s prezentáciou Donovalov ako miesta konania 41. ročníka EFNS. Vyvrcholením účasti bol akt preberania štandardy EFNS zástupcami Slovenska, ktorého sa na záverečnom večeri zúčastnil generálny riaditeľ lesníckej sekcie MP SR Ing. M. Ondrejčák - generálny riaditeľ š. p. LESY SR doc. RNDr. Ing. J. Mindáš, PhD., zástuca predsedu banskobystričského VÚC Ing. L. Monček a zástupca obce Donovaly Ing. P. Sárinec. ■

Peter Slobodník
je vedúci referátu

Odozdanie poriadania

OLYMPIONIK Z NAGANA rozhovor s olympionikom Ing. Ľubomírom Machyniakom

Čo alebo kto vás privedol k lyžovaniu?

K lyžovaniu a športu ma privedol otec.

Ako spomínate na svoj prvý lyžiarsky úspech?

Priznám sa, že na svoj prvý lyžiarsky úspech si nepamätám. Skôr mám v pamäti to, že v počiatkoch mojej športovej kariéry som bol iba tretí, druhý a otca som sa stále vypytoval, kedy už konečne budem prvý?

Čo pokladáte za vrchol vašej športovej kariéry?

Najviac si cením účasť na olympiáde v Nagane.

Prečo majú lesníci a lyže k sebe tak blízko?

Lyže potrebujú k výkonu svojho povolania. Je to prostriedok, ktorý veľa nestojí, ale hodne dáva. Mám na mysli zdravotné hľadisko. Len ma mrzí, že v súvislosti so snehovou pokrývkou sa tento prostriedok využíva v poslednom období iba ojedinele. ■

Marián Jagerčík

Ľubomír Machyniak

Vitazi štafiet

AUTÁ NAHRÁDZAJÚ LYŽE

rozhovor s Ing. Jozefínou Kučeríkovou

Čo alebo kto vás priviedol k lyžovaniu?

Na začiatku to bola len turistika na lyžiach. Podnet k tomu, aby som začala aj behať, mi dal kolega Jaro Ďurík, ktorý ma prihlásil na Venerovského memoriál.

Ako si spomínate na svoj prvý lyžiarsky úspech?

Bol to môj prvý pretek v behu na lyžiach Venerovského memoriáli, ktorý som vyhrala. Bežalo sa ešte klasikou a čas, ktorý som dosiahla v porovnaní s dnešným bol doslova hrozny.

Čo pokladáte za vrchol vašej športovej kariéry?

3. miesto z vlaňajších európskych pretekov lesníkov v Taliansku, ktorý som bežala voľnou technikou.

Prečo majú lesníci a lyže k sebe tak blízko?

V minulosti mali lyže a lesníci bližšie, teraz ich čoraz viac nahrádzajú Nivy a Nissany. ■

Prechodový odznak

30. ročník lyžiarskeho prechodu Kremnica - Zvolen

Ladislav TUŽINSKÝ, Jozef CAPULIAK

dý z doterajších ročníkov bol však pripravený tak, aby bol prechod bezpečný.

Táto stredne náročná trasa je dlhá približne 25 km. Prechod sa uskutočňuje každoročne za každých poveternostných podmienok. Pre účastníkov prechodu je v priebehu trasy poskytnuté občerstvenie na chate Hostinec a v cieľi prechodu na chate v Kováčovskej doline, kde každý z účastníkov dostane prechodový odznak. Na doterajších 30 ročníkoch prechodu sa zúčastnilo viac ako 1600 turistov, ktorí pripravenú trasu absolvovali na bežeckých lyžiach, pešo len v prípade nedostatku snehu.

Tento prechod spočiatku zabezpečovali Viliam Pichler, Jozef Tutka, Dušan Brutovský, Vladimír Nociar, Ladislav Tužinský, Ladislav Ferienčík. Neskôr prechod začal organizačne viesť Ladislav Tužinský s kolektívom osvedčených spolupracovníkov a vedie ho úspešne až doteraz. Spomenutým, ale aj nespomenutým organizátorom a spolupracovníkom ako aj mnohým nadšencom tohto prechodu patrí vďaka, že tradícia takejto vydarenej akcie vznikla a stále žije. Treba spomenúť aj členov KST Kremnica Otta Kožucha, Jana Štrbu, Františka Schmidta, Janu Zelinovú a iných, ktorí zabezpečili útočisko a občerstvenie na chate Hostinec.

Záverom by sme radi vyslovili nádej, že tento zimný prechod nezanikne a ďalej bude združovať a spájať priaznivcov zimnej turistiky pri prechode nádhernými lesnými zákutiami južnej časti Kremnických vrchov. ■

Ladislav Tužinský a Jozef Capuliak
Lesnícka fakulta TU Zvolen

Už tradične v druhú januárovú sobotu (tohto roku to bolo 12. januára) sa uskutočnil lyžiarsky prechod južnou časťou Kremnických vrchov na trase z Kremnice železničnej stanice cez Kremnický štôš, na chatu Hostinec, sedlo Tri kríže, Sielnický poľanu - Brestovú, do Kováčovej a Zvolena. Otcom myšlienky a zároveň aj zakladateľom tohto zimného turistického prechodu je Viliam Pichler st. Na toto rozhodnutie spomína: **„Ku Kremnickým vrchom mám silný osobný vzťah podmienený rodinným pôvodom a inšpiráciou môjho otca. Snažil som sa tento vzťah preniesť aj na syna, ktorý bol mojim dobrým a zdatným spoločníkom na mnohých turistických akciách. V jeseni a zime 1977 a 1978 sme viackrát prešli na lyžiach z Kremnice do Zvolena a trasa, ktorú sme absolvovali nás očarila. V tom čase som viedol Odbor turistiky Hoľa pri Lesníckom výskumnom ústave vo Zvolene a tak som tento prechod navrhol do kalendára akcií nášho OT Hoľa. Myšlienka sa ujala a už v zime 1979 sa uskutočnil jeho prvý ročník.“**

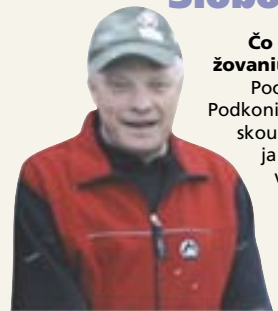
S pribúdajúcimi ročníkmi sa zvyšovala popularita prechodu a dostával sa stále viac do povedomia verejnosti. Prichádzali noví účastníci a s rastom účastníkov sa zvyšovala aj náročnosť na prípravu a zabezpečenie pochodu. Pred každým prechodom, v dostatočnom predstihu sa prípravná čata postarala o bezpečné prejazdenie trate a jej vyznačenie. Nebola to žiadna zábava, najmä po búrlivých vetroch bolo na trase množstvo popadaných stromov, ktoré bolo treba odstrániť. Každý

Účastníci prechodu na kremnickom štíte

LYŽOVALI SME VŠADE

rozhovor s Ing. Petrom Slobodníkom

Čo alebo kto vás priviedol k lyžovaniu?

Pochádzam z podhorskej dediny Podkonice, ktorá bola známa lyžiarskou tradíciou. V čase, keď som ja začínal s lyžovaním pretekmi v zjazde, na najťažšej zjazdovke v Československu. Tak, aj ja v jedno slnečné ponorové mrazivé predpoludnie som si vyskúšal „papučkové“ lyže na ceste pred domom. Potom to už išlo s lyžovaním akosi prirodzene. Ako chlapi sme lyžovali všade – po ovocných záhradách – po medzi stromy, skákali na lúčnych medziach.

Ako si spomínate na svoj prvý lyžiarsky úspech?

K lyžiarskym pretekom som prvýkrát privoňal ako žiak 5. triedy na školských pretekoch v slalome a v behu. Myslím, že som vyhral. Treba povedať, že obidve disciplíny sa išli na tých istých lyžiach. Neskôr vo veku okolo 13 rokov som sa zúčastnil prvých žiackych pretekov, myslím, že na Starých Horách ako pretekár v zjazdovom lyžovaní. Treba povedať, že systém mládežníckeho lyžiarskeho športu bol založený na iných princípoch ako dnešné detské lyžovanie. Vtedy to bola skôr vec hry, neboli vleky, rozdiely boli v kvalite výstroja, atď..

Čo pokladáte za vrchol vašej športovej kariéry?

Hovoriť v mojom prípade o lyžiarskej kariére by asi nebolo správne. Hovoriť o lyžovaní ako záľube asi skôr. Táto záľuba pretrváva dodnes v spojení s lesníckymi disciplínami podľa disciplín Venerovského memoriálu (kombinácia behu so strelbou a obrovského slalomu), ktorý, ak sa nemýlim je od roku 1967 ako lesnícky pretek, neskôr ako majstrovstvá Slovenska lesníkov v lyžovaní. To, že týmto disciplínam privoňalo viac kolegov a kolegyň, je zda tým najväčším úspechom.

Prečo majú lesníci a lyže k sebe tak blízko?

Vidím to asi v tom, že v minulosti nebola taká hustota ciest a zväznic, lesné cesty sa v takom rozsahu nepluhovali a lesník sa musel po úseku pohybovať, ako ináč na lyžiach. ■

Nová tvár vo vedení š.p. LESY SR

V pondelok 3. marca generálny riaditeľ doc. RNDr. Ing. Jozef Mindáš, PhD., uviedol do funkcie nového obchodného riaditeľa Ing. Jaroslava Holigu. Generálny riaditeľ poďakoval Ing. Jánovi Grolmusovi, bývalému obchodnému riaditeľovi, za prácu, vykonanú v prospech štátneho podniku LESY SR.

Na slovíčko ...

... s novým obchodným riaditeľom š.p. LESY SR Ing. Jaroslavom Holigom

Peter GOGOLA

Pán riaditeľ, predstavte čitateľom stručne svoju profesijnú kariéru.

Som rodený Východniar, pochádzam zo Svitú, kde dodnes žijem. Vyštudoval som Gymnázium v Poprade, promoval som na Vysokej škole strojnej a textilnej v Liberci. Po absolvovaní základnej vojenskej služby som pôsobil na manažérskych a riaditeľských postoch vo firmách so zameraním na priemyselnú výrobu, stavebníctvo a obchod. Pred príchodom do štátneho podniku LESY SR som pôsobil v akciovej spoločnosti Bardejovské pozemné stavby ako generálny riaditeľ.

Aký je to pocit, ocitnúť sa v kresle obchodného riaditeľa firmy s ročným obrátom šesť miliárd? Vnímate to ako výzvu?

Neviem presne špecifikovať aký je to pocit vzhľadom k tomu, že v podobnej situácii už som sa ocitol viackrát, i keď vo firme, ktorá mala ešte väčší obrát ako spomínaných šesť miliárd iba raz. Samozrejme, že to vnímam ako výzvu. Sadnúť si do takého kresla je vždy

výzvou a nie je tomu inak ani v mojom prípade.

Situácia v obchode s drevom rozhodne nie je priaznivá. Vaša úloha určite nebude prechádzka ružovým sadom. Veríte v úspešné vyriešenie ťažkej situácie v obchode s drevom? Čo zohrá rozhodujúcu úlohu?

Možno bude moja odpoveď vnímaná ako kliše, ale keby som v úspešné vyriešenie tejto zložitej situácie neveril, nemal by som si do toho kresla sadieť. Využijem metaforu použitú v otázke. Myslím, že to bude prechádzka ružovým sadom. Keď sa prechádzate po ružovom sade tak okrem krásnych kvetov musíte sledovať aj množstvo trňov ktoré k tej krásne neodmysliteľne patria. Túto zložitú situáciu „zapríčinil“ trh. Rozhodujúcu úlohu pri jej riešení zohrajú však jedine ľudia. V našej firme takýchto ľudí máme a tí budú najdôležitejším činiteľom pri „zdolaní“ všemocného trhu.

Prezradíte čitateľom niečo o svojom súkromí?

Nemám žiadne tajomstvo. Som ženatý, mám dve dcéry – Blanku a Jaroslavu.

Na záver: aké je vaše životné krédo?

Najdôležitejšie v živote človeka je vyrovnáť sa s tým, čo v živote dosiahol. ■

Rozšírenie hraníc Prírodnej rezervácie UĐAVA bolo pred časom mimoriadne „horúcou“ témou. Vďaka súhlasu nášho podniku sa po zložitých jednaniach územie rezervácie zväčšilo z pôvodných 52 ha až na 392 ha. Ako istú nadstavbu tohto procesu sme sa rozhodli hodnoty rezervácie a dôvody jej rozšírenia priblížiť verejnosti prostredníctvom Lesníckeho náučného chodníka (LNCH) Uđava.

Dielo, na ktorom sa podieľa aj Správa Národného parku Poloniny, otvoríme v júni tohto roka. Bude to však len prvá etapa, pretože chodník bude mať prekvapivé pokračovanie. Celá záležitosť dostala jasné kontúry pri stretnutí poľských a slovenských lesníkov, keď na pozvanie generálneho riaditeľa LESOV SR doc. RNDr. Ing. Jozefa MINDÁŠA, PhD., prišla k nám 27. 2. 2008 návšteva kolegov

TECHNICKÁ UNIVERZITA VO ZVOLENE

Tisíci certifikát

Peter GOGOLA

V stredu 20. februára bol v Centre ďalšieho vzdelávania na Technickej univerzite vo Zvolene slávnostne odovzdávaný 1000. certifikát absolventom kurzu celoživotného vzdelávania v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, ktorý bol udelený v rámci realizácie vzdelávacieho projektu Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

Slávnostného odovzdania sa zúčastnili absolventi úspešného kurzu celoživotného odborného vzdelávania „Trvalodržateľné využitie biomasy“ a pozvaní hostia: gestori jednotlivých kurzov, vedenie Technickej univerzity, zástupcovia Poľnohospodárskej platobnej agentúry, zástupcovia zastrešujúcich združení v lesnom hospodárstve a regionálne médiá.

„Slávnostné odovzdávanie tisícero certifikátu absolventom kurzu celoživotného vzdelávania v oblasti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva podporovaných Európskou úniou je pre nás milníkom, ale zároveň motiváciou pre ďalšiu činnosť. Chceme neustále rozširovať a skvalitňovať našu ponuku vzdelávacích aktivít. V roku 2008 realizujeme 13 rôznych kurzov celoživotného vzdelávania so zameraním na lesné hospodárstvo a poľnohospodárstvo. Ich spoločným cieľom je zvyšovať poznanie, efektívnosť a trvalodržateľnosť oboch sektorov v súlade s rozvojovými prioritami Európskej únie a Slovenskej republiky“, povedal Ing. Erik Selecký, vedúci Centra ďalšieho vzdelávania pri Technickej univerzite vo Zvolene. ■

Zmysluplné stretnutie s poľskými kolegami

Prvý schengenský

Ján MIČOVSKÝ

z Krosna. Práve tamojšia Regionálna direkcja hraničí v oblasti Udača s OZ Vranov, ktorý náučný chodník buduje. Poľských kolegov privítal riaditeľ závodu **Ing. Pavol ZAŤKO: „Spája nás spoločná hranica a verím, že po dnešnom rokovaní k tomu pribudne ešte jeden zaujímavý spoločný cieľ...“**. O čom to hovoril? Vranovskí kolegovia sa rozhodli ako prví lesníci na Slovensku využiť vznik spoločného schengenského priestoru! Navrhli, aby Lesnícky náučný chodník UDAVA, ktorý mal pôvodne spájať Osadné s pohraničnou Balnicou, pokračoval do vnútrozemia Poľska. **„Ponuku vítame“** povedal **Mgr. Ing. Wojciech SZEPIECIŃSKI**, zástupca Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych v Krosne, **„máme len jednu požiadavku - aby sa zmenil názov chodníka..“**. Návrhu nebol dôvod nevyhovieť, a tak bol priamo

v teréne chodník prekrstený na **ME-DZINÁRODNÝ LESNÍCKY NÁUČNÝ CHODNÍK UDAVA - SOLINKA**.

Počas spoločného obeda sa rozprúdila podnetná diskusia na tému práce s verejnosťou. V tomto smere sme na našom podniku neurobili za posledné roky málo, no skúsenosti severných susedov inšpirujú k oveľa väčšiemu nasadeniu. Každé tamojšie nadlesníctvo (lesná správa), ktorých je v poľských štátnych lesoch 428, má vybudovaný minimálne jeden, väčšinou však viac náučných chodníkov (!!). No nejde len o impozantné počty. Ešte silnejší dojem zanechalo zanietenie a nápaditosť, s akou poľskí kolegovia rozprávali o svojich aktivitách. **„Práca s verejnosťou, to nie je len úloha pre špecialistov, ale pre každého nášho lesníka! O všetkom, čo robíme, musí verejnosť dostať informácie. V súčasnosti, napríklad, vyhodnocujeme na regionálnych riaditeľstvách kresby detí o lese z celého Poľska, autori tých najlepších budú slávnostne prijatí na generálnom riaditeľstve vo Varšave, budú toho plné médiá“** zdôrazňoval hovorca závodu v Krosne **dr Edward MARSZAŁEK**.

O tom, že úsilie poľských lesníkov je efektívne, svedčí ich druhé miesto v dôveryhodnosti, na ktoré ich podľa prieskumov poľská verejnosť dlhodobo radí, hneď za požiarnikov. Pre nás na Slovensku skutočnosť zatiaľ veľmi, veľmi vzdialená.... Zatiaľ! ■

Pod Udavou

LESY SR zvažujú kúpu ďalšieho moderného stroja pre OZ Biomasa

Bude štiepkovať naše drevo železný „bobor“?

Jozef MARKO

V priebehu roka 2008 majú odštepne závody š.p. LESY SR zabezpečiť výrobu energetického dreva určeného na štiepkovanie v množstve presahujúcom 130 000 m³. Pracovníci novovytvoreného špecializovaného OZ Biomasa sú zasa zodpovední za hospodárne nasadzovanie štiepkovačov, bezpečnosť dodávok drevnej štiepky odberateľom a celkovú ekonomickú efektívnosť produkcie a predaja biomasy. K zefektívneniu logistiky a ekonomiky týchto činností by mohlo prispieť aj zakúpenie nového moderného štiepkovača Biber (Bobor) 80 RBZ.

Prvýkrát sa predviedol v akcii na ES Rimavská Baňa za účasti vedúcich lesníckej výroby viacerých OZ. Predvážačku zorganizovali pracovníci OZ Biomasa a českej spoločnosti BIBER s.r.o. Ing. František Fodor z ústredia podniku v Banskej Bystrici o výhodách moderného stroja na automobilovom podvozku MAN TGA 26.480 6x6 hovorí: „Na rozdiel od doteraz používaných štiepkovačov Grizzly má štiepkovač Biber vyhovujúco upravenú 1,5 metra dlhú, hydraulicky nastaviteľnú násypku, takže dokáže efektívne spracovávať haluzinu i koncové zvyšky z manipulačných liniek na expedičných skladoch. Vďaka automobilovému podvozku sa môže pomerne rýchlo presúvať na jednotlivé expedičné sklady. Obsluha hydraulikovej ruky, štiepkovača a štiepača je priamo zo špeciálne upravenej kabíny auta, vybavenej bezpečnými sklami. Všetky tieto komponenty sú poháňané jedným motorom, čo zaručuje ekonomickú prevádzku celého stroja. Cez vstupný otvor rozmerov 55x98 centimetrov dochádza k priamemu štiepkovaniu materiálu, v prípade hrubších kusov do jedného metra si dokáže operátor materiál preštiepať. Pre zaujímavosť, za desať hodín práce na ES Rimavská Baňa tento štiepkovač vyrobil 150 ton štiepky.“

O prvé praktické skúsenosti so železným „bobrom“ sa s nami podelil aj vedúci Regionálneho centra OZ Biomasa v Revúcej Ing. Ján Hlodák, ktorý sledoval výkony testovaného stroja na ES Rimavská Baňa. „Stroj

na mňa urobil veľmi dobrý dojem. Je vhodne vybavený na štiepkovanie haluziny, vrcholcov, krátkych odrezkov a krajníkov. So štiepkovačom Grizzly v súčasnosti nedokážeme štiepkovať krátke odrezky a z haluziny dokážeme produkovať maximálne 60 až 70 ton štiepky denne. Štiepkovač Biber je schopný denných výkonov na úrovni 120 až 150 ton. Z krátkych odrezkov môže vyrobiť až 150 ton štiepky a z vrcholcov dokonca do 200 ton štiepky za deň. Na ES Rimavská Baňa štiepkoval tri a pol dňa a ostalo za ním 533 ton kvalitnej štiepky. Za zmienku tiež stojí, že na expedičnom sklade dokázal bez problémov rozštiepať a zoštiepkovať hrubé a hrčaté kusy drevnej hmoty. Iste, až čas ukáže, čo vydrží, pretože ide o extrémne namáhaný stroj.“

Výsledky ekonomickej analýzy po skončení testovacej prevádzky štiepkovača Biber 80 RBZ teda budú mať zásadný vplyv na rozhodnutie vedenia š.p. LESY SR, či ho zakúpi pre OZ Biomasa. Už dnes je však isté, že ak by ku kúpe došlo, tak najskôr v roku 2009. Oslovili sme niekoľkých vedúcich úsekov lesníckej výroby OZ, ktorí sa zúčastnili ukážky práce štiepkovača so zámerom, aby ich názory prispeli k objektívnemu rozhodovaniu kompetentných o kúpe stroja. Opýtali sme sa ich, či si vedia predstaviť využitie prezentovaného štiepkovača na expedičných skladoch a v lesníckej prevádzke ich OZ? Ak áno, prečo? Odpoveď sme spomedzi

šiestich oslovených dostali iba od Ing. Radovana Mikasa z OZ Považská Bystrica. Vďaka a tu sú jeho postrehy:

„Zámer v oblasti modernizácie technológií na spracovanie manipulačných zvyškov na expedičných skladoch

jednoznačne podporujeme. Ako sme mali možnosť vidieť na prezentácii konanej na ES Rimavská Baňa, štiepkovač Biber 80 na automobilovom podvozku Mann je univerzálny štiepkovač, to znamená cez štiepkovanie haluziny až po odpad po manipulácii vrátane nadrozmerých územkových častí, ktoré si operatívne štiepi na rozmery priečhodné vstupným otvorom (do 55 cm). Vzhľadom na použitý podvozok je jeho nasadenie na odvozné miesta obmedzené. V podmienkach nášho OZ nemáme dostatočne vybudované OM tak, aby bola práca s týmto štiepkovačom vzhľadom na jeho denný výkon efektívna. Problematikou je najmä povrch väčšiny OM (flyš, PPF), ale aj priestorové usporiadanie a kapacita, kde nie je možné skladovať dostatočnú zásobu energetického dreva. Na druhej strane je potrebné vyzdvihnúť vyššiu mobilitu v porovnaní s doteraz používanými štiepkovačmi, čo sa prejaví na menšej časovej náročnosti na presuny medzi jednotlivými pracoviskami.

Ťažisko jeho optimálneho použitia je teda na ES. V hrubých číslach, keď berieme do úvahy uspokojenie potrieb na palivové drevo u maloodberateľov v našom regióne, by išlo o cca 1600 m³ ročne na troch ES v rámci nášho OZ. Keď uvažujeme, že OZ Biomasa bude disponovať jedným takýmto štiepkovačom, vychádza nám, že v periodických intervaloch – pravdepodobne raz za šesť mesiacov, pobudne (aj s potrebnými presunmi) približne týždeň a zoštiepkuje zásoby manipulačných zvyškov na našich ES. Druhá možnosť nasadenia, ktorú sme konzultovali s Ing. J. Psárskym z OZ Biomasa uvažuje s tzv. operatívnym nasadením podobne ako u HRT technológie, to znamená štiepkovač + odvozná (kontajnerová) súprava by tvorili tzv. štiepkovací uzol, ktorý by bol nasadzovaný podľa aktuálnych potrieb OZ Biomasa a OZ resp. ES zohľadňujúc aktuálnu situáciu v dopyte po štiepke.“

Štiepkovač Biber 80 pri predvážaní

Súčasťou štiepkovača Biber 80 je aj štiepač

TECHNICKÉ PARAMETRE „ŽELEZNÉHO BOBRA“:

- Hmotnosť cca 23 000 kg
- Výkon motora 480 konských síl
- Dosah hydraulikovej ruky 9,75 m
- Sila hydraulického štiepača 22 ton
- Sekací bubon so 14-timi, v päre upevnenými nožmi

Štiepkovač Biber 80

Pri obnove resp. rekonštrukcii lesných porastov v regiónoch so silnou imisnou záťažou využiť osiku nielen ako prípravnú (melioračnú), ale aj ako hospodársku drevinu. Ako drevinu odolnú voči imisiám využiť osiku na zvýšenie stability lesných porastov. Takto je zadefinovaný cieľ programu, ktorý vypracoval špecialista na rýchlo rastúce dreviny š.p. LESY SR Ing. Ladislav Varga, CSc. a ktorý je koordinátorom Programu OSIKA. Ten začal byť naplňovaný v reálnej praxi už koncom minulého roka. V súlade s platným zákonom o lesnom reprodukčnom materiáli boli pripravené návrhy uznávaných porastov na zber semena osiky a v zmysle platnej legislatívy boli niektoré vybrané porasty uznané na zber semena.

Prečo práve osika? Imisne extrémne zaťažené lesy Oravy, Kysúc a Spiša charakterizuje vysoká kyslosť pôdneho prostredia. Osika podľa slov Ing. Vargu znáša aj veľmi kyslé pôdy a listovým opadom dokáže zlepšovať nielen pôdne podmienky, ale aj mikroklimu porastov. Koniec koncov, už naši českí kolegovia úspešne využili tieto špecifické vlastnosti osiky v Krušných horách pred 40-timi rokmi. Aj v súčasnosti sú pripravení lesníci výskumníci z pracoviska Výskumného ústavu lesného hospodárstva a poľovníctva Zbraslav v Uherskom Hradišti poskytnúť slovenským lesníkom kompletné informácie o pestovaní sadbového materiálu osiky.

„LESY SR a Národné lesnícke centrum podpísali dohodu plnenia programu pestovania osiky. Na jar tohto roka začne Lesnícky výskumný ústav NLC overovať technológiu pestovania sadbového materiálu osiky aj na základe skúseností českých lesníkov. No zároveň vyskúša okrem bežne používaných aj ďalšie postupy. Napríklad dopestovávajúce sadbového materiálu pod fóliou, v parenisku, alebo na voľnom záhone. Treba ale povedať, že v lesníckej praxi si nemôžeme dovoliť čakať štyri roky na výsledky práce výskumníkov a tak sme po dohode s nimi rozhodnutí pestovať časť sadbového materiálu zo zozbieraného semena v Škôlkárskom stredisku Trstice na Žitnom ostrove a časť v Škôlkárskom stredisku Šariš. V oboch sme našli zariadených spolupracovníkov – Ing. Pavla Kapráľa a Kristiána Kováča. Prvé výsadby osiky chceme zrealizovať na jar 2009,“ vysvetľuje Ing. Varga.

Dovtedy bude potrebné vyriešiť viacero otázok. Použitie obaľovaných a volnokorených sadeníc, ako aj ich ochranu

LESY SR a NLC chcú využiť jedinečný potenciál osiky

Jozef MARKO

O drevine nielen melioračnej, ale aj hospodárskej. Môže pomôcť v imisných oblastiach

proti ohryzu zverou. Na tejto úlohe pracujú špecialisti Lesníckej ochranskej služby z Banskej Štiavnice. Veľmi dôležité bude podľa slov Ing. Vargu vysádzanie osiky na vhodné stanovišťa v skupinkách alebo hlúčikoch, určite nie celoplošne, ako sa možno domnievajú niektorí lesníci. Na Kysuciach a Orave je podľa jeho slov osika prítomná prakticky vo všetkých vekových štádiách, takže šikovní typológovia budú schopní aj porovnaním vitality náletových či umelo vysadených jedincov osiky posúdiť, na ktorých miestach sa darí tejto drevine najlepšie a kde môže skutočne výrazne napomôcť k zvýšeniu odolnosti a stability obnovovaných porastov. **„Poslednou otázkou, na ktorú bude potrebné nájsť odpoveď aj zbieraním praktických skúseností našich kolegov v Poľsku a Maďarsku je otázka, aký ekonomický a ekologický dosah bude mať realizácia tohto programu. Už dnes je však jasné, že o túto drevinu prejavili záujem aj veľkí spracovatelia dreva, takže sa mení pohľad na osiku nielen ako na melioračnú, ale aj hospodársku drevinu. Som presvedčený o tom, že jej jedinečné parametre dokážeme postupne v plnej miere využiť aj v našich slovenských podmienkach,“** dodáva Ing. Varga.

Rozvojovo – technického riaditeľa š.p. LESY SR Ing. Jána Štefánika sme sa opýtali, prečo sa vedenie podniku rozhodlo podporiť program pestovania osiky a ako vidí jeho perspektívu v riešení problematiky obnovy kalamitných porastov v imisne extrémne zaťažených oblastiach?

„Treba hneď na úvod poznamenať, že ide o našu pôvodnú drevinu, ktorá však bola doposiaľ z rôznych dôvodov zaraďovaná vždy k prípravným, tzv. pionierskym drevinám a jej

Osika pre zber reprodukčného materiálu na LS Oravský Podzámok. Foto Ing. Herud

využitie vďaka veľmi nízke mu zastúpeniu v hospodárskych lesoch bolo minimálne. V súčasnosti pri hromadnom odumieraní smrečín, ktoré je spôsobené komplexom škodlivých činiteľov, je potrebné hľadať všetky možné spôsoby a prostriedky na urýchlenie obnovy kalamitných plôch a následné zabezpečenie mladých lesných porastov. Jednak nám to ukladá zákon, ale aj lesnícka česť nám káže hľadať urýchlene riešenia. V lesníckej praxi sme konfrontovaní potrebou nenechať kalamitiská bez lesných drevín, ktoré by boli i keď nie rovnocennou, ale primeranou náhradou predovšetkým za drevinu smrek. Myslím si, že nielen z lesníckeho hľadiska neobstojí tvrdenie ochranárov, že nimi uprednostňované akési juvenilné porasty neidentifikovateľnej štruktúry s prevahou

krovitej vegetácie a nekvalitných prípravných drevín sú cennejšie, ako kvalitný zmiešaný, vekovo a výškovo diferencovaný les. Kvalita takéhoto lesného biotopu, jeho hodnota, je i pre laika jasná. Preto chápem ochranármi jednoznačne odporúčaný bezzásahový režim, vychádzajúci

Geografický informačný systém (GIS) LSR - súčasnosť a budúcnosť

Miroslav PIZÚR

Geografia je v rôznych formách súčasťou nášho každodenného života. Len málo ľudského chovania a rozhodovania nie je ovplyvnené nejakým zemepisným údajom a v lesnom hospodárstve to platí ešte viac. V poslednom desaťročí sme svedkami prehľobovania väzieb rôznych oborov na výpočtovú techniku. Geografia sa dnes, v dobe rozkvetu informačných technológií, stáva účinným prostriedkom tvorby nových väzieb a vzťahov medzi údajmi.

Príchod reprivatizačného procesu a neprehľadné vlastnícke vzťahy si vynútili vznik pracoviska **GIS v Považskej Bystrici**. Po období prekresľovania katastrálnych máp a riešení úloh pre podnik Žilina a Trenčín nasledovalo - po vzniku jedného podniku LESY SR - rozhodnutie, že GIS bude podnikové pracovisko.

Úlohou š.p. LSR je obhospodarovat lesy na všetkých lesných pozemkoch vo vlastníctve štátu. Okrem tejto pôdy obhospodaruje ešte lesné pozemky iných vlastníkov, ktoré nebolo možné z rôznych príčin vrátiť a ďalej lesné pozemky užívané na základe nájmu. Vyhláška MP SR č. 65/95 Z. z., v znení neskorších predpisov, o evidencii lesných pozemkov a stavieb upravuje spôsob vedenia vlastnej evidencie lesných pozemkov a stavieb slúžiacich lesnému hospodárstvu, vlastníkom, správcom alebo nájcom. Evidenciu lesných pozemkov tvorí operát, ktorý obsahuje časť písomnú, mapovú a zbierku listín. Písomnú časť evidencie lesných pozemkov tvorí súpis lesných pozemkov v členení podľa okresov a katastrálnych území. Mapovú časť evidencie lesných pozemkov tvorí kópia katastrálnej mapy alebo overený geometrický plán premietnutý do katastrálnej mapy a časť kópie porastovej mapy. Pred týmto obdobím si každý OZ viedol evidenciu rôznym spôsobom, čo neumožňovalo na GR získať jednotné údaje.

Základnou požiadavkou na pracovisko GIS bolo vyriešiť problém zjednotenia evidencie majetku. Cieľom bolo vytvoriť jednoduchý, ľahko ovládateľný softvér, použiteľný pre pracovníkov OZ aj LS. Vznikli programy **Pozemkár** a **Pozmap**. Sú to dva na sebe nezávislé programy ktoré môžu pracovať samostatne a v prípade potreby aj spolupracujú.

Program **Pozemkár** vznikol zásluhou

Kvalitný porast osiky na LS Paráč. Foto Ing. Herud

z princípu pasívnej ochrany, ako vedomé kvalitatívne znehodnocovanie biotopov, čo je minimálne v rozpore s princípmi Natura 2000.

Z tohto pohľadu LESY SR, š.p. pristúpil k Projektu osika spoločne s NLC Zvolen a k riešeniu tejto neľahkej úlohy. Aj z dôvodu klimatických zmien sa javí práve osika ako perspektívna drevina. Je to rýchlo rastúca drevina, ktorá znáša dostatok svetla, čo ju predurčuje na odkryté plochy po kalamitách. Opadom priaznivo vplyva na tvorbu humusu a pôdne pomery a navyše je aj zdrojom dnes cenenej drevnej suroviny vhodnej hlavne pre celulózo-papierenský priemysel. Program bol odštartovaný v minulom roku a je pravdou, že z dôvodu časovej tiesne sa pristúpilo k poloprevádzkovému modelu bez vopred pripravenej a realizovanej vedecko-výskumnej časti. Z toho dôvodu absentujú odporúčania a závery pre prax a preto sa nevyhneme riziku, s ktorým je treba počítať, či sa nám podarí naplniť ciele, ktoré od projektu očakávame. Spomeniem problémové miesta projektu, kde možno zaradiť neprebádaný a neodskúšaný systém od zberu semena až po spôsob pestovania sadeníc. Nie sú nám dostatočne známe ekonomické parametre v príprave sadbového materiálu, ani potreba nákladov na samotnú obnovu z dôvodu ujatosti

sadeníc. Vážnym problémom môžu byť aj predpokladané škody zverou. Napriek uvedenému rozhodnutie odskúšať pestovanie osiky takpovediac za pochodu už padlo a ostáva nám len veriť, že sa nám podarí túto náliehavú úlohu zvládnuť v prospech zachrany našich lesov."

Uznané porasty na zber semena osiky sú aj na OZ Námestovo. Pestovateľa OZ Ing. Jozefa Heruda sme oslovili s otázkou, čo všetko doteraz v programe pestovania osiky lesníci z Oravy urobili a ako sú pripravení v spolupráci s LVÚ NLC na realizácii tohto programu pokračovať?

„OZ Námestovo sa do programu zapojil hneď od začiatku. Ved' prvou úlohou bolo vytypovať porasty osiky, ktoré by zodpovedali kritériám na uznanie porastov pre zber semena. Túto úlohu sme splnili v minulom roku a v súčasnosti sa administratívne spracováva návrh na uznanie porastov pre zber semena v zmysle platnej legislatívy. Čakáme, ako vybraté osiky zarodia a pripravujeme sa na zber semena, aby sme mohli prvé sadenice čo najskôr dostať do porastov, kde očakávame splnenie ich funkcií pri zakladaní nových porastov na stanovištiach so silnou imisnou záťažou. V spolupráci s LVÚ NLC boli v januári 2008 odobraté odrezky pre založenie semenného sadu pre zber reprodukčného materiálu.“ ■

pracovníkov **OIT Žilina**. Služi na vedenie databázovej evidencie lesných, vodných, zastavaných, ostatných plôch, budov a stavieb. Kombinuje vlastné údaje s tabuľkou plochovou a dátami katastra nehnuteľností. Umožňuje ocenenie lesného majetku, rôzne výbery z databáz a ich ukladanie do excelu, tlač preddefinovaných zostáv. Podľa skutkového stavu evidencie vlastníckych práv k pozemkom v katastrálnych operátoch eviduje pozemky štátne, neodovzdané, prenajaté, odovzdané až na vlastníka pozemku a dovoľuje aktualizovať stav podľa skutočnosti.

Výstupy programu slúžia ako podklad pre:

- každoročnú inventarizáciu pozemkov
- podklad pre každoročný audit firmy
- podklad pre pozemkovú identifikáciu nehnuteľného majetku
- operatívne výstupy pre oddelenie správy majetku na OZ a GR
- na výpočet daní
- ako základný materiál pri obnove LHP.

Program **Pozmap** slúži na vedenie grafickej evidencie. Splňa požiadavky pre jednoduchú a prehľadnú prácu s mapovými vrstvami. Umožňuje prácu s digitálnou vektorovou aj rastrovou mapou územia so vzájomným napojením databáz k objektom definovaným v mape. Umožňuje prezeráť mapy porastové, mapy katastra nehnuteľností - stav C a E, mapy štátnej ochrany prírody, biotopov, vodných to-

kov, ortofotomapy atď. Každý typ uvedených máp sa zobrazuje v samostatnej vrstve. Na užívateľovi zostáva, s ktorou vrstvou chce pracovať, ktoré chce mať zobrazené a akým spôsobom. V Pozmape má užívateľ možnosť vrstvy prekryť niekoľkými spôsobmi a získať tak **nové informácie**.

Napojenie na databázu údajov dovoľuje programu rýchlo vyhľadať konkrétny objekt, alebo skupinu objektov. Funkcie na meranie vzdialenosti a meranie plôch už bežne používajú lesníci na meranie odvozných vzdialeností alebo výmery holín. Neoddeliteľnou súčasťou práce s mapou je i prehľadná prezentácia spracovaných údajov. Je možná tlač máp v ľubovoľnej mierke podľa potreby.

Realistické zobrazenie terénu pomocou **ortofotomáp** bolo doteraz možné iba na OZ odd. správy majetku. Po dohode s firmami Eurosense a Geodis bude možné zobrazovať ortofotomapy v roku 2008 aj na iných oddeleniach až po LS.

Prekryv MCHU a porastovej mapy

V januári tohto roku sa na každý OZ zakúpil jeden prístroj **GPS**. Ten bude slúžiť na presnejšie zameranie obnovných prvkov v teréne ako aj vytýčenie majetkových vzťahov.

Novovzniknuté merania je možné preniesť do Pozmapu. A naopak - novovytvorené funkcie programu dovoľujú pripravovať mapové podklady pre GPS prístroje pre vonkajšie meranie.

Na základe požiadavky prevádzky vznikli 3 **editačné vrstvy**, v ktorých je možné zakreslovať nové objekty podľa potreby.

V príprave sú samostatné vrstvy na evidovanie holín, obnovných prvkov, kalamít, požiarov, lesných ciest.

Súčasťou práce GIS je aktualizácia grafických a alfanumerických dát pre všetky odštepčné závody Lesov SR, vykonávanie školení a poradenstvo.

Vzhľadom na slabé pripojenia internetu na niektorých LS a pomalosť prenosu grafických dát bude Pozmap určite ešte niekoľko rokov vhodný nástroj pre pracovníkov reprivatizácie ako aj lesných hospodárov.

Samozrejme, začalo sa aj s vývojom internetovej prezeráčky pracovne nazvanej WebGIS, založenej na platforme firmy Intergraf. Začiatkom marca bude ukončená prvá časť projektu. Začne sa testovanie jednotného grafického skladu a zobrazovacej jednotky. V ďalšom kroku je cieľom GIS k zobrazovaným mapám pripojiť aj databázové údaje z programov Webles, KRPK a Pozemkár.

V súčasnej dobe prejavilo záujem o programy PozMap a Pozemkár Ministerstvo pôdohospodárstva pre špecializovanú štátnu správu (Krajské a Obvodné lesné úrady), tiež niekoľko pozemkových spoločností. ■

Ing. Miroslav Pizúr je pracovníkom GIS

Identifikácia vlastníctva (mapa KN-E a porastová mapa)

Ťažbové prvky vložené do ortofotomapy

(dokončenie zo str. 3)

Ing. MIROSLAV LELÁK,
riaditeľ OZ Prešov

1. LESY SR, š.p., ako štátnu organizáciu lesného hospodárstva vnímam ako základného nositeľa lesníckej odbornosti

v praktickom lesníckom živote, čoho dôkazom je kvalifikované obhospodarovanie lesov SR z pohľadu minulosti aj súčasnosti. Na tomto základe by mala byť postavená Stratégia rozvoja š.p. LESY SR na r. 2008-2017, za aktívnej prezentácie dosiahnutých výsledkov lesníckej činnosti pre širokú verejnosť.

Hlavnou našou úlohou je zachovať lesy pre budúce generácie. Pokračujeme tak v základnej myšlienke, ktorú zadefinovali už naši predchodcovia, samozrejme dnes už cez modernejšie metódy riadenia ako je napr. certifikácia lesov za detailnejšieho poznania prírodných procesov a ich špecifik v lesných spoločenských.

Stratégia rozvoja by mala preto zvýrazniť mimoprodukčné funkcie lesov (zatiaľ nie celkom ocenené), ktoré sú nemenej dôležité pre spoločnosť a ktoré lesníci chápu ako súčasť hospodárenia v lesoch.

Ak má byť firma konkurencieschopným a perspektívnym podnikateľským subjektom nemôže byť zviazaná rôznymi opatreniami v obchodnej činnosti pretože sa nachádza na voľnom trhu ponuky a dopytu a nemá tak vytvorené rovnaké podmienky v porovnaní s inými subjektmi (aj v lesníctve) pre riadnu podnikateľskú činnosť.

2. Od nového smerovania š.p. LESY SR v nasledujúcom desaťročí očakávam predovšetkým:

- budovanie dobrého mena podniku a približovanie sa širokej verejnosti prostredníctvom už nastúpenej cesty ako sú LİK, lesná pedagogika, lesnícke náučné chodníky, významné lesnícke miesta a pod.
- zastabilizovanie realizovanej organizačnej štruktúry, ktorej základom je posilnenie vonkajšej prevádzky
- vytvorenie stratégie a zjednodušenie administrácie predaja nepotrebného majetku tak, aby zdroje z predaja bolo možné použiť na obnovu a údržbu zostávajúceho majetku, prípadne nákup majetku
- vypracovanie koncepcie maximálneho využívania prostriedkov z fondov EÚ
- udržanie režijných poľovných revírov v správe š.p. s kvalitným manažmentom poľovnej zveri zameraným na zachovanie genofondu poľovnej zveri
- lepšiu vymožitelnosť práva pri poškodzovaní lesného majetku cez štátne orgány (PZ SR, OŠSLH...)

Ing. JÁN FARKAŠ, riaditeľ OZ Biomasa

1. Klimatické zmeny a globálne otepľovanie klímy sú najvyššou výzvou pre vedcov, politikov a lesníkov konať, určiť strategické priority, podporovať prírodu

blízke hospodárenie v lesoch a prirodzenú obnovu lesa. Efektívne obhospodarované lesy poskytujú nevyčerpatelný vlastný zdroj strategického bohatstva pre súčasné i budúce generácie.

Podpora využívania lesnej biomasy na výrobu energie môže napomôcť zmierneniu klimatickej zmeny, zvýšeniu energetickej nezávislosti a poskytovaniu pracovných príležitostí v lesných oblastiach.

Lesnícky vyspelé štáty Európy s porovnateľnými prírodnými podmienkami zabezpečujú biomasou 12 až 16 % svojej spotreby prvotných energetických zdrojov napr. Rakúsko 12 %, Švédsko 14% a Fínsko 16%. Bioenergia je kľúčovým prvkom pre environmentálne súdržnú a stabilnú spoločnosť na báze intenzívneho využívania našich bohatých lesných zdrojov. Je to strategická ponuka čistej lacnejšej a hlavne našej energie pre mestá, sídliská a občanov a tým sa stávame užitočnejším pre státisíce ľudí v našej republike.

2. Zabezpečiť trvalú vysokú výkonnosť štátneho podniku LESY SR, otvoriť nové tržné priestory z lesných nedrevných produktov a služieb, zvyšovanie hodnoty a užitku našich produktov pre zákazníka považujem za najdôležitejší strategický ťah.

Realizovať nové programy, ponúknuť nové výrobky a služby tak, aby nás potrebovali tisíce a milióny ľudí, to môžu len motivovaní, progresívne mysliaci lesníci.

Dať nové pracovné príležitosti našej mladšej lesníckej generácii, aby neodchádzali do zahraničia, ale aby rodiny Európskej únie navštevovali naše krásne zdravé lesy, mali trvalé zážitky z pozorovania našej bohatej flóry a fauny na vzorových modelových objektoch Lesov Slovenskej republiky prezentovanými lesníkmi.

Rast a využitie tvorivého potenciálu zamestnancov je našim najväčším kapitálom.

Ing. VLADIMÍR MASICA,
riaditeľ OZ Slovenská Ľupča

1. V prvom rade ak máme hovoriť o stratégii rozvoja na 10 rokov je potrebné konečne stanoviť čo, kde, ako a s kým chceme

urobiť. Takýto stanovený cieľ zastabilizovať a vytvoriť podmienky na jeho realizáciu.

No bohužiaľ, ja to zatiaľ vidím až priveľa rušivých vplyvov, ktoré bude treba v prvom rade eliminovať a tým znížiť napätie medzi vnútorným a vonkajším prostredím.

V strategických zámeroch je potrebné:

- zdefinovať a vykvantifikovať majetok štátneho podniku (lesný pôdny fond, budovy, stavby atď.) a určiť pravidlá jeho ďalšieho zvelaďovania a rozširovania
- určiť pravidlá hospodárenia z neštátnym neodovzdaným majetkom
- formou štátnej objednávky riešiť financovanie verejnoprospešných funkcií lesov
- doriešiť správcovstvo drobných vodných tokov a jeho financovanie
- stanoviť jasné spracovanie financovania v oblasti investícií, opráv a údržieb obhospodarovaného majetku
- sprehľadniť systém obchodovania s komoditami, ktoré produkujeme
- doriešiť spoločné užívanie lesnej dopravnej siete
- stabilizovať organizačnú štruktúru a kompetencie (nakolko časté personálne zmeny, ktoré nie sú odôvodnené neplnením si povinnosti vyplývajúcich z pracovného zaradenia neprispievajú k zvyšovaniu výkonnosti zamestnancov ani firmy a okrem toho znižujú jej kredit v očiach odbornej aj laickej verejnosti)
- jasne stanoviť spôsob zabezpečovania výroby u LESOV SR, š.p. vlastnými a cudzími dodávateľmi

2. Schválená stratégia rozvoja, by sa mala dodržiavať počas celého vytýčeného obdobia a tým v podstate prispieť k zabezpečeniu stanovených cieľov. ■

**Slovenský poľovnícky zväz
LESY SR, š. p. Banská Bystrica
Národné lesnícke centrum
Zvolen**

**Slovenské centrum
poľnohospodárskeho výskumu
Nitra**

**Technická univerzita Zvolen
Stredoeurópsky inštitút
ekológie zveri**

**Štátna ochrana prírody SR
Štátna veterinárna
a potravinová správa SR**

usporiadajú v rámci

LEVICKÝCH POĽOVNÍCKYCH DNÍ

pod záštitou

**PREZIDENTA SLOVENSKEJ
REPUBLIKY**

a

**MINISTERKY
PŔODOHOSPODÁRSTVA SR
odborný seminár
s medzinárodnou účasťou**

**MIESTO
POĽOVNÍCTVA
V SPOLOČNOSTI,
POĽOVNÍCKA
LEGISLATÍVA,
ETIKA A KULTÚRA**

ktorý sa uskutoční

**dňa 12. apríla 2008 o 9.00 hod.
v Dome kultúry Družba
v Leviciach**

Technik Lesnej správy Čadca EMIL PITEK

O lesníckom živote v kalamite

Jozef MARKO

24. februára 2008 oslávil šesťdesiatku, ale hovorí, že do dôchodku sa neponáhľa. Rodák zo Zborova nad Bystricou prežil detstvo na Morave. Otec bol robotník a prešiel viacerými profesiami. Robil aj pilčíka v lese a práve vtedy si jeho syn našiel vzťah k profesii, ktorá sa mu stala celoživotným osudom. Navštevoval lesnícke učilište vo Veličnej, absolvoval Strednú lesnícku technickú školu v Liptovskom Hrádku a študoval popri zamestnaní na Lesníckej fakulte vo Zvolene. Nepodarilo sa mu ju ukončiť, ďalej ho nepustila matematika. Pri spomínaní na študentské časy sa ale určite má čím pochváliť. Okrem iného aj titulom majstra sveta v lesníckom všestrannom preteku, ktorý získal v roku 1967 práve v Liptovskom Hrádku. Ako chlapec bol najlepší v súťaži, v ktorej boli také disciplíny ako beh na 5 kilometrov s 5-kilogramovou záťažou v ruksaku, strelba, odhad vzdialenosti na srnca, odhad kubatúry stromu, poznávačka, beh členitým terénom, rez motorovou pilou na podložke. Emil Pitek, technik LS Čadca. Človek s dlhoročnými praktickými skúsenosťami a vyhranenými názormi, ktoré dokáže pokojne a zrozumiteľne formulovať. Človek, s ktorým sa určite oplatí stretnúť a debatovať o lesníctve.

Lesnícka robota ho zaviala na viaceré miesta Slovenska. Po skončení základnej vojenskej služby nastúpil na Lesný závod Krásno nad Kysucou, na LS Stará Bystrica. Odtiaľ putoval po roku za snúbenicou na Liptov – zamestnal sa na OLZ Liptovský Mikuláš, LS Partizánska Lupča, Polesie Solisko v Nizkých Tatrách, kde pracoval ako lesník v prekrásnom prírodnom prostredí za 1 100 korún mesačne. Od rána do večera bol v lese, takže malý synček si otca vôbec neuzil. Manželka rozhodla, že sa vrátia na Kysuce a natrvalo sa usadia v rodisku Emila Piteka.

Od roku 1974 teda pôsobí na LS Čadca. Špecifikom Kysúc je, že socializácia tam bola ukončená až v roku 1977 a lesy zobrali štátni lesníci do užívania na dobu 30-tich rokov. „Museli sme vtedy zvládať veľký objem úloh. Na našu správu vtedy pripadala ročná ťažba vo výške 37 000 m³. Začínal som ako ťažbár. Povieť vám pravdu, mal som na starosti štyri kolesáky, dva LKT, jeden LKT 120, 11-12 koní, zamestnať ich a usledovať, k tomu tie rôzne optimalizácie a aktualizácie, vyplňovanie hlásení a formulárov, takže bolo toho dosť. Robilo sa nám ale ľahšie ako dnes, lebo sme nemuseli vybavovať vstupy do lesa, súhlasy, štátne správa nám bola oporou. Teraz nás obrazne povedané zabíjajú komplikované vzťahy s vlastníckymi lesov. Chodíme ako kedysi bubeníci po dedinách a vyhlasujeme, kde sa chystáme ťažiť. Prítom na jedného lesníka pripadá 15 000 – 20 000 m³ ročnej ťažby. Chlapci sú zablatení od päty po uši, denne zabezpečujú odvoz troch až piatich fúr. Tam, kde môžu naši kolegovia normálne hospodáriť a pracovať v obnovných ťažbách možno mala posledná reorganizácia zmysel, ale u nás - v kalamitách, stále nemôžu lesníci stíhať zabezpečovať aj pestovnú činnosť tak, ako by chceli. Len si zoberte, že v tomto roku je naplánovaný objem kalamitnej ťažby pre LS Čadca vo

„Spomínam si na časy, keď sa s drevom v kôre robilo len v zimnom období. V lete sa drevo odkôrňovalo“

výške 67 000 m³, ale očakávame, že sa dostaneme na úroveň 80 000 m³. Zalesňovať máme až 90 hektárov,“ hovorí E. Pitek.

Vzhladom na to, že lesníci vydávajú drevo priamo z odvozných miest a suplujú tak prácu pri výdaji dreva na expedičných skladoch E. Pitek navrhuje, aby bola lesnícka prevádzka v kalamitných podmienkach posilnená adjunktami. Umožnili by lesníkom dostať sa aj do hory, lebo za takýchto okolností ako ich popísal, sa do nej zasa nedostanú. „Je mi smutno z toho, že nedokážeme zastaviť chradnutie smrečín. Imisie ťahané cez Jablunkovský priesmyk ako cez komin z Ostravska a Poľska oslabili u nás ešte nedávno krásne a zdravé porasty, ktoré rýchlo odumierajú vplyvom klimatických zmien a ďalších škodlivých činiteľov. Priznajme si aj to, čo doteraz nikto v tejto súvislosti nespomenul. Pod tento stav sa podpísalo aj rapidné zvýšenie produktivity práce v lese. Lesná prevádzka - a táto kritika sa týka nás všetkých vrátane mňa - nedokázala práve z titulu vysokej produktivity práce a celoročnej výroby dreva v kôre, včas ošetriť napaďnuté drevo, čo prispelo k rozšíreniu podkôrňového hmyzu. Viete, spomínam si na časy, keď sa s drevom v kôre robilo len v zimnom období. V lete sa drevo odkôrňovalo. Tento fakt nikto nikde nespomenul.“

Určite zaujímavý postreh a nemenej zaujímavé sú aj názory E. Piteka na nový informačný systém. Práca s KRPK je podľa neho tak mimoriadne časovo náročná, že ak by si dal niekto tú námahu a prepočítal hodiny technikov a lesníkov strávené pri spracovávaní projektov

v tomto programe, zistil by, že nový informačný systém v š.p. LESY SR je asi najdrahším projektom svojho druhu na svete... „Nahadzujeme do WebLES-u napríklad údaje o holinách a v podmienkach bývalej LS Čadca to predstavovalo ročne približne 265 hektárov umelej obnovy, napočítame potrebu sadeníc, preverí sa to a ukáže, že to nepasuje, lebo nie je k dispozícii toľko a takých sadeníc, ako

sme naplánovali. Čiže plán prerábame. V konečnom dôsledku aj to, čo naplánujeme nemôžeme realizovať, pretože sme odkázaní na možnosti podniku. Práca vo WebLES-e je pre nás stále časovo veľmi náročná. Spojenie sa už zlepšilo, ale potreba zadávania množstva údajov nás zdržuje. Pripomienky z lesníckej praxe administrátori systému nestihajú do neho zapracovať. A ešte jedna pripomienka: To, čo od nás pýtajú z podniku, si môžu sami vybrať zo systému, do ktorého všetky požadované informácie tipujeme... Nový informačný systém nám určite pomôže, ale stále tomu tak nie je a trvá to už veľmi dlho.“

Najzávažnejším problémom celého slovenského lesníctva je určite veľkoplošné odumieranie smrečín a úlohou číslo jeden je ich záchrana a ozdravenie. E. Piteka sa pýtam, čo považuje v tomto čase z lesníckeho hľadiska za najdôležitejšie. „Keď som robil skúšky OLH, bola aj otázka, či je možné ťažiť aj vo 4. alebo 5. stupni ochrany prírody. Vtedy som povedal, že sme už ťažili. Samozrejme, predtým sme požiadali o výnimku v spracovaní polomu v prírodnej rezervácii a zabránili sme rozšíreniu podkôrnikov. Vtedy to ešte išlo. Dnes je to iné. Pracovníci štátnej správy a štátnej ochrany prírody sa doslova boja ľudí z mimovládok. Pokiaľ sa tento ich postoj nezmení a pokiaľ

„Pokiaľ sa tento ich postoj nezmení a pokiaľ nezačneme so skutočne celoplošnou ochranou, tak smrečiny nezachránime.“

nezačneme so skutočne celoplošnou ochranou, tak smrečiny nezachránime.“ E. Pitek ma ubezpečuje, že aj v podmienkach Kysúc a Oravy, kde je veľký podiel neštátneho vlastníctva lesov, je možné zabezpečiť celoplošnú ochranu lesa odborne i kapacitne. Slovenské lesníctvo a nielen v týchto regiónoch, bude v nasledujúcich mesiacoch a rokoch veľmi potrebovať, aby každý lesník bol o lesníckych schopnostiach rovnako presvedčený ako E. Pitek. A aby v týchto, pre slovenské lesníctvo prelomových časoch každý z nás urobil maximum. ■

Zimné Vydrovské inšpirácie

Peter URBAN

Dilemu, kam sa s rodinou vybrať v poslednú fašiangovú nedeľu, napokon vyriešilo rozhodnutie pozrieť sa do Vydrovskej doliny. A to aj napriek (alebo práve vďaka) tomu, že do tamojších končín chodievam rád, často a vlastne už od útleho detstva, keď ešte o skanzene nebolo ani chýru, ani slychu. Ako rodák z neďalekého Brezna som veľmi často chodieval práve za most vo Vydrovskej doline. V potoku, ktorý býval v miestach pri terajšej staničke úzkokolajky (Vydovo-skanzen) v lete zahradený a vzduť niekoľkými brvnami, sme sa aj s kamarátmi, či spolužiakmi cez prázdny kúpali. Vody tam bolo niečo vyše pása, no dali sa v nej urobiť aj zo tri, či štyri tempá. Na lúky vedľa potoka, ale tiež za cestou, na mieste terajšej strelnice, sme pravidelne chodievali aj s rodičmi a starými rodičmi. Cez deň sme zbierali huby, pretože práve v tamojšej smrečine rástli chutné kuriatka, ale tiež jahody, maliny, alebo čučoriedky. Popoludní sme sa tam hrávali futbal, volejbal, alebo badminton a v podvečer sme si zase pri potoku opekali slaninu a cibulku. Práve vo Vydrove som už ako malý chlapec obdivoval fučiaci čierny rušník, ktorý vypúšťajú neodmysliteľné kúdoly dymu, pomaličky ťahal prázdne vagóny hore dolinou a spočiatku som sa čudoval, že nadol vezú drevo už bez rušňa. Až kým ma raz nevzali chlapi na vagón, kde som uvidel nielen to, že gravitácia funguje, ale mohol som sa na vlastné oči presvedčiť, ako sa rozbehnuté vagóny príbrzdujú a brzdia. Práve tam mi dali lesní robotníci ochutnať výborné, studené kyslé mlieko, chutnú kloobásku, alebo trhance s bryndzou a slaninou. Tam som tiež počúval veselé i vážne, smutné i strašidelné rozprávania z čias dávnych i nedávnych. Príhody, ktoré sa skutočne odohrali na vláčiku, pri ťažbe, rizňovaní i plavení dreva striedali rozličné povery a vymyslené príbehy. Nechýbali ani vtipy, pričom rešpektujúc môj vek, šlo spravidla o vtipy slušné. Tie ďalšie nasledovali, až keď som sa vzdialil. Po skončení vysokej školy som sa na dva týždne, dovtedy než som narukoval na vojenčinu, ocitol na vtedajšej Lesnej správe Krám, do pôsobnosti ktorej patrila aj táto zaujímavá a pekná dolina. Nuž a na Vydrovskom potoku pekných pár rôčkov, ešte od čias môjho pôsobenia na Správe CHKO BR Poľana vo Zvolene, sledujem tiež vydru riečnu.

V skanzene nebolo v nedeľu dopoludnia ani nohy, ak nerátam príjemného a zhovorčivého pána v informačnej kancelárii (infocentre). V porovnaní s množstvom ľudí, ktoré tu človek stretáva v lete, a to už ani nepíšem o preplnenom skanzene počas

tradičných Dní stromu, sa človek mohol naplno venovať pobytu v „čiernohandelských“ lesoch, vnímaniu okolitej prírody či sledovaniu jednotlivých exponátov. Pomaličky, ničím a nikým nerušený, kráčať cestami i chodníkmi, pozeráť sa a premýšľať. A tak, zrejme pod vplyvom toho ticha a pokoja, som okrem vysvetľovania niektorých vecí päťročnému synovi (ktorý potreboval poznať odpoveď takmer na všetko), aj premýšľal.

Po chvíli som zbehol do potoka, pretože v rámci práve prebiehajúceho celoslovenského mapovania vydry, som si za jednu z mapovaných lokalít vybral aj Vydrovský potok. Ním sa tiahla pekná stopová dráha vydry, na väčšej časti vynorí do snehu jej dlhým, valcovitým, no nízkym telom, čo ma potešilo. Kde inde by sa mala táto, pre väčšinu ľudí sympatická, hravá i dravá lasicovitá šelma vyskytovať, ak nie v doline, ktorá je podľa nej pomenovaná. Pokiaľ sa v minulosti tamojšími flúdrami a flúdrickami šmýkalo množstvo dreva, šikovní vydra sa zase od nepamätí práve tu šmýkala do potoka, naháňajúc, preháňajúc i konzumujúc ryby, najmä pstruhy či hlaváče. A tak mi napadlo, či by sa niekde v skanzene nenašiel priestor aj na priblíženie pozoruhodnej, ohrozenej, ale tiež polemiku vyvolávajúcej vydry riečnej, ktorá sa tu dodnes vyskytuje. Upozorniť návštevníkov skanzenu na spôsob jej života, ohrozujúce faktory, ako aj na povetovné znaky, podľa ktorých sa môžu na vlastné oči presvedčiť o jej tamojšej prítomnosti, či neprítomnosti. Vydra sa už síce nachádza na jednom z panelov, spoločne s ďalšími druhmi vodných živočíchov (rak riečny, ropucha bradavičnatá, vodnár potočný, pstruh potočný), ale určite by si zaslúžila aj samostatný panel (a to nepíšem len pre to, že sa jej výskumu i ochrane už nejaký ten rôčik venujem). Na ňom by sa dali tiež stručne rozviesť zaujímavé toponymá (geografické názvy) Vydovo, resp. Vydrovský potok a Vydrovská dolina. Mimochodom, s okolím skanzenu sa spája množstvo zaujímavých toponým (napr. názov bývalých handelských osád, ako sú samotný Balog, Krám, Fajtov, Jergov, Komov a pod.), o ktorých by sa návštevník skanzenu určite čo-tu rád dozvedel.

Popod most preletel vodnár. Podobne ako vydra je celoročným (stálym) obyvateľom Vydrovského potoka. Pomyslel som si, že práve pri moste sa môže postaviť panel, slovom i obrazom, približujúci vodnára (aj napriek tomu, že aj o ňom je už stručná informácia na paneli, kde je aj vydra), či trasochvosta horského, ktorý je však sťahovavým druhom. Pod mostami je možné nainštalovať búdky (pre vodnára), resp. polobúdky (pre trasochvosta), ktoré umožnia

Stromy extra

lepšie zahniezdenie týchto druhov.

Nuž a aby to nebola len zoológia, na potoku by sa mohla postaviť kópia hrablí, aké v minulosti slúžili na zachytávanie plaveného dreva a panel na brehu môže priblížiť tento spôsob lesníckeho dopravníctva.

Cesta bola mierne zľadovatená, no trať úzkokoľajky, podobne ako aj okolie cesty, pokrýval sneh, po ktorom sa veľmi dobre kráčalo. Vzdychol som si, že som si nevzal so sebou bežky. Aké by to bolo príjemné, prebehnúť sa skanzenom na bežkách.

Čo keby sa v doline upravila a udržiavala bežecká stopa? Návštevníci by tak mali možnosť spojiť návštevu a prehliadku časti skanzenu so zdravým pohybom a snáď aj lepšie

pochopiť, aký tvrdý tu býval horársky chlebič v časoch, keď okrem vláčika tvorili lyže počas zimy jediný dopravný prostriedok. Prípadne, v záujme spropagovania tejto trasy, resp. trás, urobiť nejakú bežkársku akciu, ktorá by mohla prerásť do tradície.

Pri ceste pod vrtuľníkom zaujal prameň, spútaný ľadovým pancierom. Preto sme zaostriili pozornosť na pozoruhodný zimný mikrosvet. Na kvapky vody, stekajúce s neúprosnou pravidelnosťou po ľadových výtvoroch tamojších prameňov. Na zamrznuté listy, ihličie i semená drevín. Na prmrznutého lykožrúta, driemučeho pod kôrou kmeňa, ktorému však stačilo zopár lúčov slnka, aby sa prebral.

Vydrovská dolina i lesnícky skanzen v nej ponúkajú v zime množstvo nápadov a inšpirácií. Každopádne stoja za návštevu aj počas tohto ročného obdobia. Vtedy navyše lepšie približujú, že zdanlivo idyllický a krásny život v horách, bol v minulosti poriadne tvrdý. ■

Ing. Peter Urban, CSc.
Katedra biológie a ekológie, UMB BB

Pinus rigida Mill. – borovica tuhá

Ladislav MAXIM

V obci Dúbrava v okrese Snina rastie **najmohutnejšia borovica tuhá na Slovensku**. Prsný priemer je 93 cm. Konáre vyrastajú v praslenoch takmer vodorovne. Výrazným znakom sú časté adventívne výhonky na starých konároch a kmeňoch, ktoré sú krátke s husto zoskupenými ihlicami. Otvorené šišky vytrvávajú na konároch niekoľko rokov.

Pôvodne je rozšírená vo východnej časti severoamerického kontinentu, na severe od Nového Brunswicku v Kanade, na juhu po Georgiu a Južnú Karolínu, na západe do Tennessee a Kentucky. Je to svetlomilovná drevina. Rastie na suchých až kamenitých miestach, ale aj na vlhkých rašelinných pôdach s nedostatkom živín. Rovnorodé porasty tvorí v nížinách, na spáleniskách a plochách erodovaných záplavami, ako aj v mrazových kotlinách. Zmiešané porasty vytvára s gaštanom americkým, dubom šarlátovým, dubom bielym, na hornej hranici aj so smrekom pichľavým. Do Európy bola zavedená v roku 1750. Je úplne odolná proti mrazom. Do 20. roku rastie rýchlejšie, potom rast spomaľuje.

Pri rozsiahlom zalesňovaní delimitovaných pôd sa s ňou uvažovalo ako s veľmi vhodnou prípravnou drevinou na chudobných a zdegradovaných pôdach. V parkoch bola vysádzaná ako solitér. ■

Ing. Ladislav MAXIM
lesník vo výslužbe
Foto: autor

Maľované vtáčiky alebo spoznávame spevavcov

Lesní pedagógovia z LS Margecany (OZ Košice) pripravili v spolupráci s pani učiteľkou Mgr. Mrázovou pre deti prvého ročníka Základnej školy v Margecanoch a ich rodičov 27. februára netradičnú besedu o vtáčikoch a prírode. Zábavnou a poučnou formou sa deti v zaujímavom prostredí miestnej knižnice dozvedeli veľa nového o vtáčikoch, každý z nich si vymaľoval vtáčika a predstavil ho ostat-

Mária OBERHAUSEROVÁ

ným, aby prakticky predviedol svoje vedomosti o prírode. Program besedy bol úspešný, deti sa aktívne zapájali, tvorivo pracovali a smelými odpoveďami milo prekvapili. Rovnako aktívny bol prístup rodičov. ■

Ing. Mária Oberhauserová,
LS Margecany, OZ Košice

Lesoochranárska škola 2008

Peter GOGOLA

Nadácia Zelená nádej vyhlasuje šiesty ročník celoslovenskej súťaže o najlepšiu Lesoochranársku školu. Súťaže sa môže zúčastniť každá základná a stredná škola, ktorej študenti a pedagógovia v období **od 1. apríla do 18. mája 2008** prispejú svojimi zaujímavými a podnetnými aktivitami k ochrane lesov a ich lepšiemu poznaniu.

Cieľom organizátorov súťaže je, aby čo najviac mladých ľudí získavalo vzťah k nášmu zelenému bohatstvu, aby chodili v lesoch s otvorenými očami a všimli si ich krásu, ale aj upozorňovali na problémy, ktoré sa týkajú nás všetkých.

O víťaznej škole bude rozhodovať porota zložená zo zástupcov Nadácie Zelená nádej, Lesoochranárskeho združenia VLK a štátneho podniku LESY SR. Bude hodnotiť prínos konkrétnych aktivít k ochrane lesov a k rozšíreniu vedomostí žiakov a študentov v danom období, mieru zapojenia a kreativitu nápadov samotných študentov, ale bude brať do úvahy aj celoročnú činnosť školy zameranú na pomoc lesoch a ich poznávanie. Záujem žiakov a študentov otvára priestor pre aktivity lesných pedagógov.

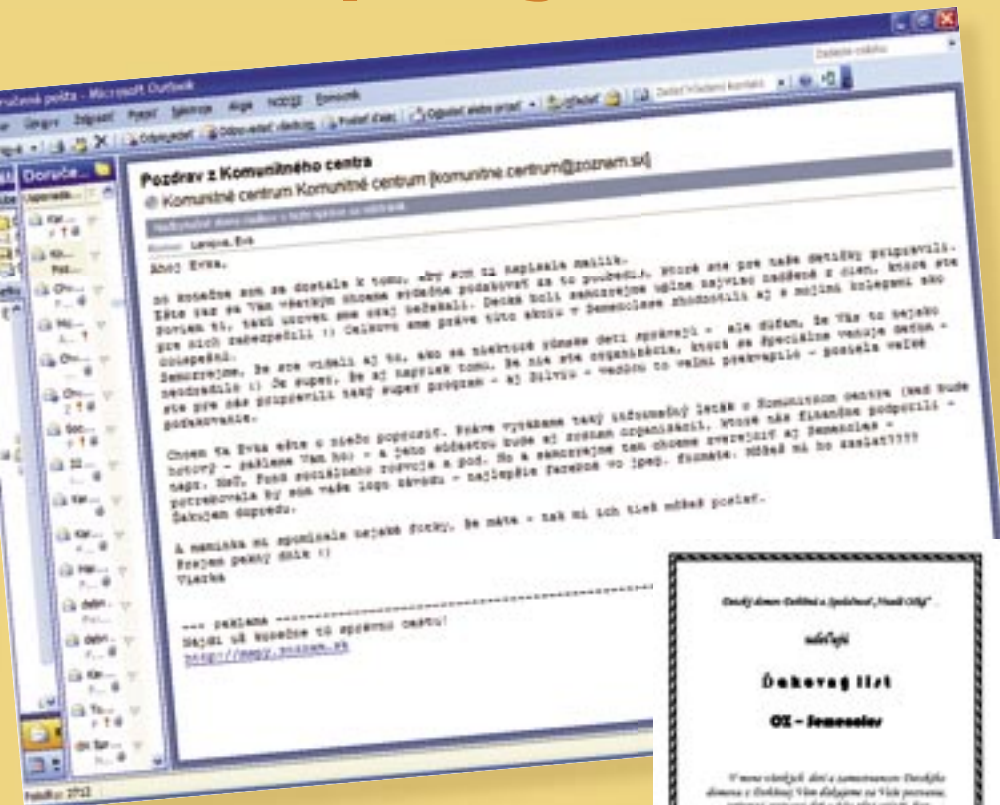
Podrobnejšie informácie o súťaži získate od organizátora akcie. Každá zúčastnená škola dostane originálne DVD so zaujímavým dokumentárnym filmom o slovenských lesoch. Školy, ktoré porotu upútajú, získajú publikácie z vydavateľstva ABIES a informačné materiály š.p. LESY SR a NLC.

Pre najlepšiu lesoochranársku školu zahrá naživo hudobná skupina DESMOD. Koncert sa bude konať koncom júna na nádvorí víťaznej školy. Súčasťou koncertu bude aj autogramiáda. ■

ORGANIZÁTOR AKCIE:

Nadácia Zelená nádej
082 13 Tulčík 27
tel. 051-7789138
e-mail: maria@gpf.sk
www.gpf.sk

E-mail pre Ing. Evu Lániovú*

*Ing. Eva Lániová je lesný pedagóg na OZ Semenoles

Šaštínski lesní pedagógovia v Jablonici

Anna HAMERLÍKOVÁ

a spoznávali semienka ako Popolušky, prostredníctvom pexesa spoznávali listy stromov. Najväčším „hitom“ bol určite Múdry povrázok, zdanlivo vhodný pre mladšiu vekovú skupinu. Vo vedľajšej učebni boli nainštalované ukážky parožia a kožušín. Určite po prvýkrát žiaci videli porastové mapy. Po celý čas sa veľmi citlivým prístupom snažili lesní pedagógovia zo Šaštína primäť dievčatá a chlapcov k vytvoreniu Stromu poznania. Pri všetkých činnostiach žiaci pracovali v 4 – 5 členných skupinách. Každému tak bola venovaná dostatočná pozornosť dospelých a zodpovedané všetky otázky. Ani sme sa nenazdali a skončila hodina, no deťom sa veľmi nechcelo ísť domov. Lesníci boli ochotní venovať sa im aj ďalej a tak „posílili“ naše radi aj mladší žiaci.

Lesníci odmenili cenami tých, ktorí napísali najkrajšie „odkazy“ lesom, stromom a lesníkom. ■

Mgr. Anna Hamerlíková,
učiteľka ZŠ Jablonica

Putovanie Jablonicou je projekt, vrámci ktorého žiaci miestnej základnej školy uskutočňujú rôznorodé aktivity. Do práce prírodovednej sekcie sa zapojili aj lesní pedagógovia z OZ Šaštín, RNDr. Lýdia Hasáková a Ing. Norbert Galčík. Navštívili nás a pripravili pre deviatakov v učebni prírodopisu veľmi zaujímavé aktivity. Žiaci preberali

Najkrajšie vtáčie krmidlo

Alena HANKOVÁ

Lesní pedagógovia z OZ Bardejov zorganizovali súťaž o najkrajšie vtáčie krmidlo. Súťaž bola určená pre kolektívy tried základných škôl. Žiaci mali za úlohu vlastnoručne vyrobiť krmidlo pre vtáčiky a umiestniť ho v areáli školy. Druhou úlohou bolo urobiť dve fotografie digitálnym fotoaparátom (detail vtáčieho krmidla a záber na prostredie, v ktorom je umiestnené) a zaslať ich na e-mailovú adresu organizátorov.

Súťaže sa zúčastnilo sedem základných škôl z Bardejova, Zborova, Nižného Tvarožca, Svidníka, Podolinca a Čirča. Fotografie vtáčích krmidiel vyhodnotila komisia pozostávajúca z vybraných lesníkov. Hodnotila sa kreativita, nápaditosť a použitý materiál. Komisia vyhodnotila ako víťazov šiestakov zo ZŠ Komenského v Bardejove, druhí skončili šiestaci zo SZŠ v Zborove a tretie miesto obsadili tretiaci zo ZŠ v Nižnom Tvarožci.

Všetky zúčastnené triedy boli ocenené krmivom pre vtáčiky a programom, ktorý si pre nich pripravili lesní pedagógovia. Víťazné tímy získali lesnícke upomienkové predmety. Snaha bardejovských lesných pedagógov docieľiť u žiakov záujem o starostlivosť o les, zvieratá a prírodu tak nevyšla nazmar. ■

Ing. Alena Hanková, referent ekológie,
lesoturistiky, LIK OZ Bardejov

Lesní pedagógovia na OZ Prešov nezaháľajú ani v zime

Lesní pedagógovia na OZ Prešov nie sú medvede a preto v zime nespia. Cieľom je urobiť v roku 2008 každý mesiac minimálne jednu vychádzku do lesa so žiakmi rôznych základných škôl v Prešove. Samozrejme, veľké akcie počas roka, ako Stromy poznania, mesiac poľovníctva, Stromček pod stromček a otváranie náučného chodníka do toho nezahŕňame.

Peter FEDOR

V mesiaci január urobil prvú vychádzku pre žiakov zo ZŠ Spišská Nová Ves začínajúci a čerstvo vyškolený lesný pedagóg František Richtarčík z LS Spišská Nová Ves. Spolu s deťmi urobil vychádzku v Slovenskom raji, časť Turník. Vo februári lesný pedagóg Peter Fedor oslovil s ponukou pedagógov ZŠ v Ruskej Novej Vsi. Vzhľadom na nepriaznivé počasie sa zážitkové hry uskutočnili tentokrát v triede. Túto základnú školu navštevujú prevažne žiaci rómskej národnosti. Deti sa zapájali do aktivít spontánne a rady. S vďakou prijali odmeny za splnené úlohy - sladkosti, ceruzky, pexesa, samozrejme veľmi obľúbený múdry povrázok o lese. Nasledujúce stretnutie sa uskutoční v lese a žiaci sa naň už veľmi tešia. ■

Ing. Peter Fedor, lesný pedagóg, OZ Prešov

Osudová veta súčasného
lesníctva

Mená v kameni

Ján MIČOVSKÝ

Lesné správy sú malé veľvyslanectvá, ktorých vzhľad má pre posudzovanie našej profesie nemalý význam. Nie všetky môžu sídliť v kamených zámočkoch, či pôsobivých dreveniciach, všetky však môžu byť – a aj sú – miestami reprezentácie nášho podniku. Našťastie, máme nielen veľa zaujímavých budov, ale ešte viac pracovníkov, ktorí si tieto súvislosti veľmi dobre uvedomujú.

Jedným z nich je aj dnešný hosť rubriky. Pracuje v historickej budove okolo ktorej chodil s úctou už od mala. Práve táto okolnosť vytvára symbolický oblúk nad jeho profesionálnou kariérou, ktorá sa pomaly blíži k naplneniu. Popri spomínanej budove už určite prešla aj väčšina našich čitateľov. Nájdeme ju na malom námestíčku, pod druhým najnavštevovanejším hradom Slovenska. Už viete? Áno, tým hradom je Oravský a spomínanou historickou budovou sídlo Prefektúry, neskôr Oravského komposorátu, postavené v roku 1797. Dnes v nej nájdeme kancelárie Lesnej správy Oravský Podzámok (OZ Námestovo). Jej vedúcim je Marián KOMPAN (1946).

So svojimi ženami

Pán inžinier, máte vôbec čas vnímať hodnotu budovy, v ktorej pracujete?

No, na to sa naozaj nedá stále myslieť. Dôležitejšie je, že si krásu budovy uvedomujú tí, ktorí nás navštevujú. My tu dnes však napríklad riešime oveľa prozaičnejší problém, ktorý na Orave nikdy nebyval....

Aký?

Rozmýšľame odkiaľ doviest do snehových jám sneh! Vo februári sme mali na Orave vždy starosti s jeho záľahou, dnes je to naopak... Ale budovu, v ktorej mám česť pracovať, mám naozaj rád. A myslím, že rovnaký vzťah mali k nej všetci, čo tu mali možnosť v minulosti pôsobiť. Pozrite, ukážem vám protokolárny záznam o reštaurovaní budovy z roku 1997. Pri zakonzervovaní význačných sôch na priečelí, fasády i balkónu s erbom grófa Zichyho sa vtedy urobil kus užitočnej práce. Výborným počínom bolo aj zriadenie Múzea oravského lesníctva v tunajších priestoroch. Akurát nám treba porozmýšľať nad otváracími hodinami, lebo cez víkendy, kedy by prišlo najviac návštevníkov, máme zatvorené... Teší nás, že historickú hodnotu budovy zviditeľníme aj počas otvorenia tohtoročného medzinárodného Drevorubača, kedy bude slávnostne zaradená medzi významné lesnícke miesta. Spolupracujeme na tom s riaditeľstvom múzea na Oravskom hrade. Práve odtiaľ sa príde pozrieť na svoje niekdajšie lesné majetky nielen palatín Juraj Thurzo, ale aj Wiliam Rowland, ktorý svojou lesníckou múdrosťou významne ovplyvnil život na Orave. Svedkami ich návratu môžu byť všetci, ktorí prídu do Oravského Podzámku 8. augusta...

Priezvisko Kompan je absolventom Lesníckej fakulty vo Zvolene známe. Náhoda?

Ani nie. Pochádzam z oravskej lesníckej rodiny. Lesníkom bol môj starý otec z maminej strany Jozef Tarčák, lesníkom bol aj môj otec Vendelín Kompan a všetci traja jeho bratia. Najmladší z týchto bratov – František, bol práve tým, ktorého asi máte na mysli – docentom na Katedre staveb, hradenia bystrín a lesníckych meliorácií. Mal na mňa veľký vplyv a asi práve on rozhodol, že som sa stal lesníkom. Otec bol totiž absolútne proti, ba aj prihlášku na štúdium som si tajne podpísal sám, bez jeho vedomia. Dlho mi to nechcel odpustiť. Keď sa tak spätne na to pozerám, ani sa mu veľmi nedivím. Väčšinu života slúžil po horárňach a nebol to veru romantický, ani ľahký život. Začínal na Oravskej Polhore, kde rodičov ešte pred tým, ako som sa tam

v roku 1946 narodil, prepadli v horárni na Vydrovke benderovci. Ušli vtedy len v pyžamách... Potom nasledovala samota Kunerád a keď som mal päť rokov prišli sme sem, do Oravského Podzámku. Tu na závode bolo aj moje prvé pôsobisko po absolvovaní školy. Pracoval som aj na podniku v Žiline, na investičnom oddelení, začas som robil asistenta podnikovému riaditeľovi Milanovi Beláčkovi, dokonca nejaký mesiac aj jeho námestníka. Veľa som sa od neho naučil lesníckeho fortieľu, bol to vynikajúci stratég. Viac rokov som bol hlavným inžinierom v Podzámku i v Námestove, ale aj pestovateľom na Lesnej správe v Párnici. V živote ste raz hore, raz dole... Mňa to postihlo po jednej afére,

ktorú spôsobil nečestný dodávateľ stravy pre pracovníkov na kalamite. Zobralo mi to niekoľko rokov pokoja, doktor Kmeťko by vám vedel porozprávať o tortúre, kým sa pravda na súde potvrdila. Navyše

Pri oprave strechy historickej budovy v roku 1997

Marián KOMPAN pred historickou budovou

Jozef Tarčák druhý sprava

mi vtedy ťažko ochorela manželka, ktorá chorobe v roku 2004 aj podľahla. Po zlých rokoch mi práca s tunajším kolektívom pripadá ako pekné finále lesníckej služby...

Pracovné tempo vám však asi veľa možností na spomienky neposkytuje...

To teda nie. Treba si však zvoliť poradie úloh a ja tú prvoradú vidíme úplne jasne. Je to boj s kalamitou. My lesníci veľa o nej hovoríme, no jednu dôležitú vec si trochu zatajujeme...

To ma teda naozaj zaujíma, ktorú?

Tú, že za dnešný obrovský rozsah kalamity sme nemálo aj sami zodpovední! Vôbec tu nejde len mimovládka a ochranárov, ktorí to fakt nezvládli, ale i o zanedbávanie výchovy, zakladanie následných porastov a v neposlednej miere i o malý dôraz na zabezpečení hygieny porastov, najmä smrekových.

Môžete byť konkrétnejší?

Pozrite, veľa smrečín bolo vychovávané slabou intenzitou. V ihličnatých porastoch sme vždy zasahovali o niečo menej, ako bolo potrebné. Zakmenenie 9 – 10 je neúnosné. Akoby sme smrečiny ľutovali... Prekročený štihlostný koeficient, to nie je suchá teória, ale praxou odskúšaná pravda. Smrečiny máme dnes často tenké a vysoké, teda primárne oslabené, ktoré vetru a snehu nedokážu odolať a keď sa ku tomu pridruží hubová nákaza, lykožrút sa dostáva do obrovskej výhody, pretože nachádza dostatok živnej pôdy pre svoju zhubnú činnosť. To je prvá naša chyba! Tou druhou, a väčšou, je zanedbaná hygiena. My sme sa jednoducho pri spracovaní kalamity venovali vždy veľkým celkom a individuálny prístup sme často podceňovali. Zjavila sa tu osudová veta, ktorá možno mala ekonomické zdôvodnenie, no obsahovala zničujúcu podstatu – že sa vraj pre jeden kalamitný strom do porastu neoplatí ísť. To nie je pravda! Práveže za každým napadnutým stromom treba ísť. Inej cesty dnes už niet, pretože len 20% lykožrútov prezimuje v zemi a 80% v stromoch a ak mi lykožrúta pri takýchto zimách necháme v napadnutých stromoch spokojne prečkáť, potom je situácia na jar nezvládnuteľná...

Začíname však čoraz častejšie hovoriť, že boj s lykožrútom je na Slovensku prehratý a lesníkom ostáva len rola štatistov. Vy s tým – zdá sa – nesúhlasíte...

Nesúhlasím. Niekde je možno tento boj už naozaj prehratý, v Tatrách, alebo aj tu v okolí Oravskej priehrady, no na našej správe je šanca lykožrúta zastaviť. Avšak každý napadnutý strom, aj ten, čo je len podozrivý, musí z lesa von.

Vy to chcete, no či je to aj v silách vašich lesníkov?

Môj otec mi často hovorieval - nevyžaduj od svojich podriadených to, čo sám nedokážeš urobiť. Samozrejme, je to ťažké, ale zvládnuteľné. Moji lesníci musia zodrať veľa topánok, pretože z auta sa bojovať s lykožrútom nedá. Nápomocné sú nám teraz aj nové menšie obvody, lesník takto ľahšie prejde všetky porasty. Podnik by však mohol urobiť viac. Napríklad zvýšiť možnosti odmeňovania kočišov, pretože ak nám táto generácia, ktorá je ešte ochotná drieť s koňmi, odíde bez náhrady, skončíme aj my. Možno je už aj tak neskoro, možnosti zamestnať sa inde sa zväčšujú, a tak je asi najvyšší čas intenzívne podporiť vývoj malej mechanizácie, ktorá by mohla záprahy nahradiť. Lebo len s opakovaním toho, že kôň je v lese nenahraditeľný nevyvíjame... A ešte jedna dôležitá vec. Význam výpočtovej techniky v lesníctve je nespochybniteľný, no treba to riešiť tak, aby lesník nemusel tráviť pri počítačoch toľko času. Uznávam, že sú medzi nami rozdiely v adaptácii na novú techniku, no ak všetci moji technici musia denne hodiny presediť pred počítačmi a lesníci len o niečo menej, tak v tom nebude len naša nešikovnosť, ale azda aj chyba v systéme. Nieкто by ju mal nájsť a odstrániť. Možno by sme mali tomu prispôbiť aj personálnu politiku tak, aby mladí absolventi boli pridelení skúseným lesníkom, učili by sa navzájom - mladí o lesnej praxi, starší o práci s počítačom.

Vy ste aj celoživotným poľovníkom a nositeľom najvyšších poľovníckych vyznamenaní. Ako vnímate súčasnú citlivú situáciu v tejto oblasti?

Pri preberaní najvyššieho poľovníckeho vyznamenania

Realisticky. Éra ľudového poľovníctva pomaly končí. Solventní chcú poľovať a je úplne jedno, ktorá politická garnitúra je práve pri moci. Našou ambíciou nech je, aby všade boli prítomní odborníci, ktorí zabránia nekultúrnym poľovníckym prejavom, najmä trofejomanii. Z toho pohľadu vítam zámer, aby aj v prenajatých revíroch boli povinne naši lesníci, na každých 500 ha jeden. A vari ešte jeden cieľ by sme mali podporovať - aby sa nájomcami stávali miestne poľovnícke spoločnosti, a to za súčasnej podmienky maximálneho nájomného. Lebo - priznajme si to - poľovníctvo nás doposiaľ stálo veľa práce i nákladov, no finančný efekt býval často otázný...

Ponúkli ste ma výborným závinom, je to oravská špecialita?

Vidím, že ani vy nerozlišujete medzi závinom a štrúdlom. Závin je z kysnutého cesta, no toto cesto lístkové, takže je to štrúdl. Nie je to však špecialita oravská, ale pri všetkej skromnosti - moja. Mama bola profesionálna kuchárka, kvôli čomu bola často z domu preč, a tak otec povedal - ja som už na varenie starý, nauč sa to ty. Mne sa to tak zapáčilo, že som sa naučil nielen variť, ale aj koláče piecť. Ak máme niekde spoločnú akciu tak sa najprv kolegovia spytujú, či tam budem ja variť... A v pondelok sa občasne tešia na to, aký koláč im donesiem ochutnať po nedeli...

V lese neďaleko Oravského Podzámku sa nachádza neobyčajný kameň. Bol postavený v septembri 1930 na počesť exkurzie 13 riaditeľov správ štátnych lesov do lesov Oravského komposeorátu, ktorý najmä vďaka Rowlandovi dosiaľ ukážkovo lesnícke, kultúrne i osvetové parametre. V kameni nájdeme mená, ktoré majú v lesníckej histórii svoju váhu: Vojtech KELEMEN (Riaditeľstvo Správy štátnych lesov Banská Bystrica), Samuel KRIŠKA (Žarnovica), Juraj MARTINKA (L. Hrádok)...

Mená, ktoré preveril čas. Určite k nim raz pribudnú aj ďalšie. Napríklad mená tých, ktorí sa pričínili o to, aby lykožrút v oravských smrečinách predsa len celkom nevíťazil. ■

Marián Kompan vľavo

Vendelín Kompan vľavo

Na lesníckych hrách s Jozefom Krónerom

„Zvládli sme všetky organizačné zmeny“

Jozef MARKO

Iba pár stoviek metrov od rodného domu dvoch významných Slovákov – Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka - sa nachádza budova LS Kšinná, so sídlom v Uhrovci. Za dva roky od mojej poslednej návštevy urobili miestni lesníci veľké zmeny v jej okolí, v exteriéri aj interiéri. Pribudlo vyasfaltované parkovisko za správou, nové oplotenie, vydláždené schody a chodba, nové podlahy v kanceláriách, kuchynka vybavená na štandardnú úroveň. Na stenách visia pestré nástenky. Jedna z nich je zvlášť vydarená. Sú na nej fotografie z akcie š.p. LESY SR nazvanej Stromy poznania, zorganizovanej pred takmer rokom v rámci nultého ročníka Lesníckych dní. Na fotografiách je vidieť, že lesníci z Uhrovca venovali akcii dostatočnú pozornosť a že sa im podarilo zaujať a nadchnúť mnoho detí z tunajších predškolských a školských zariadení.

Keď prichádzam na správu, jej osadenstvo rieši okrem iných aktuálnu otázku dovozu a uskladnenia sadeníc zo Škôlkárskeho strediska Šajdíkove Humence. Už druhý rok sa chystajú zalesňovať na miestne pomery nezvyčajne skoro, ale ak to krátko a mierna zima umožní, tak prečo nie. Tento raz to bude 57 200 kusov sadeníc s najväčším podielom buka, duba zimného, smrekovca, borovice a smreka. Až 75 percent však na teritóriu LS Kšinná pripadá pri zalesňovaných plochách na prirodzenú obnovu predovšetkým buka, ktorému sa tu darí najviac. Presnejšie, najlepšie sa mu darí na dvoch lesných celkoch – Kšinná a Slatina. Tieto informácie dostávam od lesníka na Lesnom obvode Hôrky Miloslava Pružinca, ktorý do organizačnej zmeny pôsobil na správe na pozícii pestovateľa. **„Už tretí rok za sebou vyhrala výberové konania na pestovné práce tá istá firma, s ktorou máme**

dobré skúsenosti. Pracujú pre ňu miestni ľudia, ktorých väčšinou poznáme. Niekedy však máme problém zabezpečiť ľudí

napríklad na uhadzovanie haluziny a do prerezávok,“ hovorí M. Pružinec. S týmto problémom sa stretávam vo viacerých regiónoch Slovenska. Starších ľudí, ochotných zastať si v lese hlavne v zakladaní a výchove porastov tvrdú robotu, je čoraz menej a mladých taká práca za takú plácu neláka. Na druhej strane je možné motivovať predovšetkým miestnych občanov v samovýrobe pri predaji palivového dreva zvýhodnenými cenami, v ktorých je zarátané aj uhadzovanie zvyškov po ťažbe, ako to praktizujú kolegovia na LS Kšinná.

KOMUNIKÁCIA LS S ÚSTREDIEM OZ TRENČÍN NA JEDNOTKU

Je polovica februára a lesnícka prevádzka v rámci celého štátneho podniku vstrebáva v každodennom živote ďalšiu a ešte čerstvú organizačnú zmenu. V podmienkach

Nástenka na LS Kšinná v Uhrovci

Správca Ing. Sednička

LS Kšinná, obhospodarujúcej 9775 hektárov lesných pozemkov a rozkladajúcej sa na katastrálnej výmere 39 000 hektárov znamená, že z bývalého obsadenia ústredia LS 1+3 pracuje v súčasnosti na správe vedúci Ing. Jaroslav Sednička a dvaja technici – Ing. Vladimír Podlucky a Katarína Čerteková. Z pôvodných piatich LO vzniklo desať. Pýtam sa správcu na to, či nemá obavy, že aj v súčasnom organizačnom modeli, v ktorom sa bude musieť vedúci LS a zároveň OLH zodpovedný pred zákonom spoliehať vzhľadom na plochu lesa aj na technikov a lesníkov so skúškami OLH? **„Ťažko povedať, čo reorganizácia priniesie. Sme ešte len na začiatku, ale jedno vieme – zatiaľ sme zvládli všetky organizačné zmeny. Lesnícky kolektív je tu zohratý. Preto som presvedčený o tom, že s objemom úloh, ktoré sú na nás kladené, sa dôstojne vyrovnáme. Čo sa týka zabezpečovania úloh vedúceho LS na pozícii OLH, skutočne sa bude musieť o časť z nich podeliť s technikmi a lesníkmi. Buď na úrovni podniku alebo závodu by malo byť stanovené, akým spôsobom,“** zamýšľa sa Ing. Sednička.

S technikom LS, ktorý má v kompetencii problematiku ťažby Ing. Podlucným rozoberáme napríklad starosti miestnych lesníkov s nedostatkom koní a kvalitných kočíšov. Práve kombinácia kôň + UKT sa ukázala v ťažbe a približovaní dreva v miestnych podmienkach, v ktorých prevažujú svahy so sklonom nad 40 percent, ako optimálna. Lesníci z Uhrovca si pochvalujú spoluprácu s ústredím OZ Trenčín pri rokovaniach s potenciálnymi partnermi o cenách. V nevyhnutných prípadoch ich dokážu vďaka pochopeniu nadriadených prispôbiť požiadavkám.

Zľava K. Čerteková, M. Pružinec a Ing. Podlucky

Možno aj zásluhou tohto prístupu majú väčšinou stabilných a osvedčených partnerov do ťažby dreva. Jej časť zabezpečujú dodávateľsky z miestnych kapacít, zimnú rubnú ťažbu im realizuje partia z Oravy. V terénnej časti mojej reportážnej cesty, v lokalite zvanej Zákopitá, mám možnosť sa presvedčiť o tom, ako trojica Oravcov s lanovkou na traktorovom podvozku a s UKT-čkom dokáže „zarezávať.“ Ale o tom neskôr.

Naša debata s osadenstvom správy sa zvrtnie na tému žiaľ stále aktuálnu a diskutovanú. Ing. Podlucky si na jej úvod spomenie, ako tipoval do KRPK pri plánovaní výkonov na tento rok údaje za 120 porastov s priemerným zastúpením štyroch až piatich drevín. Hovorí, že dva mesiace sedel iba za počítačom. Aj uhroveckých lesníkov asi najviac trápi to, aké veľké rozdiely vznikajú pri plánovaní v KRPK a pri klasickej plánovaní v exceli. KRPK podľa nich nezohľadňuje tunajšie podmienky. V realnej praxi sa stáva, že rozdiel medzi naplánovanými a reálne vykonanými objemami presiahne až 15 percent a vtedy musia požiadať o zmenu predpisu LHP. **„Súčasný systém by mal byť živší, schopný zareagovať na aktuálny vývoj. My hospodárime na viac ako 5 800 hektároch nešťatných neodovzdaných lesov a stáva sa nám, že kvôli nesúhlasom majiteľom sme nútení zastaviť alebo ani nezačať naplánované ťažby. Lenže ťažbu naplánovanú v poraste, do ktorého nemôžeme ísť ťažiť, musíme niekde nahradiť. KRPK nám ale takéto nutné aktualizácie neumožňuje,**“ poukazuje na jeden z nedostatkov Ing. Podlucky. Kto vie, dokedy bude trvať, kým budeme môcť povedať, že lesníci v š.p. LESY SR majú v rukách taký nástroj, ktorý vychádza z potrieb lesníckej praxe a prácu lesníkom zjednodušuje...?

V živote však platí, že nie je všetko len čierne alebo len biele. A tak sú starosti kompenzované radostami, problémy vyvažujú úspechy. Za mimoriadne úspešné považujú ostatné dva roky tunajší lesníci z pohľadu zrealizovaných rekonštrukcií a údržieb. O sídle LS už reč bola. Tých úspechov je ale viac. Napríklad taká Chata Omastiná s kapacitou siedmich lôžok, novou fasádou, nábytkom, dlažbami a obkladmi. Nazerám dnu a som presvedčený o tom, že takto zveladený majetok je tým najlepším vysvedčením pre miestnych lesníkov. **„Záujem o ubytovanie na chate sa po jej rekonštrukcii razom zvýšil. Objednávajú a využívajú ho nielen zamestnanci našej správy a OZ Trenčín, ale aj kolegovia z celého Slovenska a samozrejme externí, hlavne poľovní hostia. Je veľmi dobré, že aj správcovia chat, väčšinou lesníci na príslušnom LO, sú od septembra 2006 motivovaní nielen paušálnou odmenou 200 korún mesačne, ale aj 10-timi percentami z tržieb. V tomto roku by sme radi dokončili rekonštrukciu ďalšej Chaty Čierny vrch, ktorá je umiestnená na odľahlom mieste, čo vyhovuje hlavne poľovníkom,**“ hovorí Katarína Čerteková.

NASLEDOVANIA HODNÝ PRÍKLAD

Nezabúda dodať ešte jednu dôležitú vec. K Chate Omastiná vedie už opravená lesná cesta a takú potrebujú vybudovať aj k Chate Čierny vrch. Keď už sme pri tých cestách, tak moji hostitelia mi so zdravou hrdosťou ukazujú Lesnú cestu Kšinná – Skalné v dĺžke 5,2 kilometra s novým asfaltovým povrchom, priepustmi a dôkladným pozdĺžnym

Na Zákopitej zľava správca Ing. Sednička, technik Ing. Podlucky a lesník R. Mišina

a priečnym odvodnením. **„Rád by som poďakoval kompetentným na generálnom riaditeľstve a na ústredí OZ Trenčín, že sme mohli túto investičnú akciu za 8 miliónov korún zrealizovať. Sprístupnenie porastov a v našich podmienkach zvlášť považujeme za kľúčové. Táto cesta nám výrazne skvalitní prístup do veľkých lesných komplexov,**“ využíva príležitosť Ing. Sednička.

Mám možnosť debatovať aj s lesníkom Jozefom Koledom, vyškoleným lesným pedagógom, ktorý mi rozpráva o svojich skúsenostiach s prácou s deťmi, podporovanou kolegami na LS. Sympatické je, že keď

narážam na spôsob finančnej motivácie lesných pedagógov – kľúčových komunikátorov z hľadiska budúcnosti slovenského lesníctva – tak síce pripúšťa, že v tejto oblasti chýba finančná motivácia, ale on sa tejto aktivite určite nevenuje pre peniaze. Vonku sa spoločne s Ing. Sedničkom, Ing. Podlucky a lesníkom J. Koledom premiestňujeme do bučín na Zákopitej, na teritóriu Lesného obvodu Kameň, kde je lesníkom Roman Mišina. Práve koordinuje v začínajúcom snežení a rozbahnenom teréne prácu spomínanej partie tvrdých chlapov z Oravy. **„Denne vyťažia a priblížia lanovkou a traktorom 25 až 30 kubíkov hmoty. Je na nich spolahnutie. Odvážajú kvalitnú robotu,**“ dodáva.

Z návštevy na LS Kšinná, so sídlom v Uhrovci si odnášam ešte jedno príjemné poznanie. Uhroveckí lesníci si opakovane pochvaľujú komunikáciu s ústredím OZ v Trenčíne. Oceňujú, že dokážu s ústredím operatívne riešiť nielen aktuálne problémy, ale aj to, že kolegovia na OZ pre nich organizujú množstvo zaujímavých podujatí, na ktorých sa lesníci lepšie spoznávajú a utužujú svoje vzťahy. Spomeňme napríklad poznávacie zájazdy do Gabčíkova, Viedne a Budapešti, alebo spoločnú účasť na kultúrnych podujatiach v Bratislave a Prahe. Takéto niečo si zaslúži uznanie. **A hodné nasledovania aj na iných OZ.** ■

Z výsledkov výskumu
vodného režimu lesných pôd
za ostatných 30 rokov

Prof. Ing. Ladislav Tužinský, CSc.

O vodnej bilancii pre lesnícku prax

Ladislav TUŽINSKÝ

Medzi často diskutované otázky v odbornej i laickej komunite patria v ostatnom období otázky, ktoré súvisia so zmenami klímy. Ide o problematiku, ktorá sa dotýka takmer všetkých sfér života na Zemi. So zmenami klimatických pomerov dochádza aj k zmene ekologických podmienok prírodného prostredia. Kolísanie globálneho teplotného režimu prináša so sebou mnoho problémov aj na Slovensku. Ide napr. o výraznejšie zvýšenie teploty vzduchu v zimných mesiacoch, zvyšovanie teploty a zmenšovanie úhrnu zrážok v teplom polroku, zníženie relatívnej vlhkosti vzduchu, rast potenciálnej evapotranspirácie (výdaj vody v podobe vodnej pary z rastlín) a znižovanie vlhkosti pôdy. Takáto zmena klímy sa očakáva najmä v nižších lesných vegetačných stupňoch.

Mimoriadny význam pre existenciu života na Zemi predstavuje voda. Z hľadiska hydrologickej bilancie sa na Slovensku v tomto smere, v hlavnej miere uplatňujú horské lesy, ktoré sú najväčšími rezervoármi vody. **Celkový objem vody v rizosfére (koreňovej vrstve) lesného pôdneho fondu na Slovensku pri fyziologicky účinnej hĺbke pôdneho profilu jeden meter a priemernej vlhkosti 25 % objemu, je okolo 4,5 mld. m³ vody, čo je takmer štyrikrát viac vody, ako je vo všetkých akumulovaných nádržiach na Slovensku.** Zároveň treba uviesť, že takmer všetky vodné toky majú svoje pramene v lesných oblastiach. Pre zachovanie vodných zdrojov, dostatočného množstva, požadovanej akosti a zdravotnej nezávadnosti vody je preto zachovanie hydrologickej, biologickej a pôdotvornej funkcie lesov našou základnou povinnosťou.

Pre existenciu lesa zaujíma prioritné miesto pôdna voda. Štúdium pôdnej vody nadobúda na význame v súvislosti so zmenami klimatických podmienok. V prírodnom prostredí, v ktorom sa postupne menia ekologické podmienky v interakčnom a fyzikálnom zmysle, dochádza v geometricky vymedzenej priestorovej jednotke systému atmosféra – lesný ekosystém – zóna aerácie (prevzdušňovania), k výraznej zmene vodného režimu pôdy. **Súbor ekologických faktorov vytvára určitú reláciu medzi nadzemnou a podzemnou časťou stromu. Zmena vodného režimu je jednou z hlavných príčin tohto pomeru. Pri deficite vody sa vyrovnáva obsah vody redukciou transpirácie, zmenou ich rastu. Pri prebytku vody, napr. dub plytvá vodou jej luxusným výdajom.**

Pôdna voda, ktorá sa v kvapalnom stave nachádza v dosahu koreňovej sústavy rastlín a pôda, ktorá rozhoduje o jej prijatí, distribúcii a jej udržaní musí okrem jej potrebného množstva zabezpečiť rastlinám aj dostatok živín. Množstvo vody sa v pôde pohybuje vo veľmi širokom variačnom rozpätí. Okrem všeobecne známych podmienok (meteorologických prvkov, fyzikálnych vlastností pôdy) sú vlhkost-

né pomery pôd závislé od prítomnosti jednotlivých kategórií pôdnej vody, jej pohyblivosti a prístupnosti pre rastliny. Hranicou medzi mŕtvou a prístupnou vodou pre rastliny je bod vädnutia (BV). BV je hydrolimit, charakterizovaný vlhkosťou pôdy, pri ktorej rastliny nedostatočne zásobované pôdnou vodou postupne vädnú a hynú. **V piesočnatých pôdach, napr. na Záhorskej nížine varíruje v intervale do 4 % obj., čo znamená, že rastliny môžu využívať takmer všetku podpovrchovú vodu v pôde. V pôdach s vysokým obsahom jemnozeme môže hodnota hygroskopickéj (mŕtvej) vody dosiahnuť aj 20 %, čo znamená, že v 1 m hrubom pôdnom profile je prvých 200 l je prítomná len fyziologicky neprístupná voda.**

ZLOŽITÝ VODNÝ REŽIM LESNÝCH PÔD

Najvýznamnejšou výdajovou zložkou vodnej bilancie je evapotranspirácia. Celková ročná spotreba vody na evapotranspiráciu sa pohybuje v stredo-európskych podmienkach v rozpätí od 400 do 700 mm, pri obmedzených zásobách vody od 300 do 450 mm. Pôsobenie lesa na vodný režim je dané aj rozdielnymi infiltráčnymi a retenčnými vlastnosťami pôdy, ktorými sú formované odtokové pomery. **Povrchový odtok v podmienkach lesných porastov Slovenska neprevyšuje 2 % z celkového množstva porastových zrážok.** Naopak vplyvom striedania horizontov s rozdielnymi parametrami fyzikálnych vlastností, **v textúrne výrazne diferencovaných lesných pôdach, najmä v horských lesoch, relatívne veľká časť zrážkovej vody (> 50 %) odteká do recipientov (vodné toky a plochy).**

Z doterajšieho súhrnu poznatkov možno konštatovať, že vodný režim lesných pôd je veľmi zložitý a v lesníckej praxi menej známy. Preto bude pre lesníkov pravdepodobne dostatočne zaujímavých niekoľko **výsledkov z výskumu vodného režimu lesných pôd, ktoré boli získané na Slovensku za viac ako ostatných 30 rokov.** V najnižších lesných vegetačných stupňoch (1. a 2. lvs), v priebehu hydrologického roka (1.11.

- 30.10.) existuje v pôdach pod lesnými ekosystémami niekoľko hydropedologických cyklov. **Prvý, so zníženou zásobou využiteľnej vody, sa vyskytuje po teplých a suchých letných mesiacoch na začiatku hydrologického roka, kedy je v povrchových vrstvách pôdy väčšinou len kapilárne nepohyblivá, ťažko prístupná až neprístupná voda.** V hlbších vrstvách pôdy (> 50 cm) disponuje pôda ešte kapilárne pohyblivou vodou, ale často s jej zníženou prístupnosťou pre rastliny. **Zimné obdobie môžeme charakterizovať ako akumulčné. Na väčšine územia Slovenska dochádza k doplňovaniu zásob pôdnej vody, pri dlhšie trvajúcich vyšších teplotách vzduchu a deficite zrážok môže dôjsť k strate vody zimnou transpiráciou, napr. v borovicových porastoch na Záhorskej nížine.** Akumulačné obdobie vrcholí spravidla v dňoch na rozhraní zimných a jarných mesiacov, v najväčšej miere pri topení snehu. V takomto prípade je v pôde ľahko pohyblivá a ľahko prístupná voda pre rastliny. Vo vegetačnom období varíruje vlhkosť pôdy prevažne medzi hydrolimitom **bodu zníženej dostupnosti (BZD),** ktorý je charakterizovaný vlhkosťou pôdy, pri ktorej sa už podstatne znižuje pohyblivosť pôdnej vody a jej prítomnosť pre rastliny a **bodom vädnutia (BV).** Dreviny prostredníctvom hlbších koreňov prechádzajú postupne na čerpanie vody z hlbšie sa vyskytujúcej, ešte kapilárne aktívnej zóny.

VLHKOSTNÉ POMERY V LESOCH

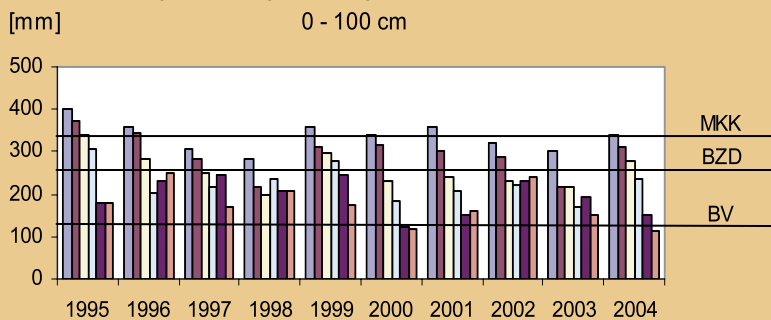
Luvizeme a kambizeme, s prevažne malou skeletnosťou a vyšším obsahom jemnozeme dokážu zadržať v pôde veľké množstvo vody. Fyziologický profil pôdy sa v dôsledku zložitejšej stratigrafickej stavby pôdneho profilu, s výskytom menej vyvinutej humusovej vrstvy a ílom obohateného iluviálneho horizontu, zvlhčuje postupne. **Vlhkostné pomery vo fyziologickom profile pôdy (obr. 1)** kolíšu väčšinou v existenčnom intervale vlhkosti, medzi hydrolimitmi maximálnej kapilárnej kapacity MKK (vlhkosť pôdy pri úplnom zaplnení pôd-

nych pórov vodou) a BV. Prevlhčenie s gravitačnou, presakujúcou vodou sa okrem obdobia na začiatku vegetácie objavuje na krátky čas len po dlhšie trvajúcich vyšších zrážkových úhrnoch. Vertikálny priesak vody vzhľadom na už spomínaný iluviálny horizont je ovplyvnený aj nehomogenitami a medziagregátovými pórmí, prostredníctvom ktorých dochádza k preferovanému prúdeniu pôdnej vody do hlbších horizontov pôdy.

horských lesov sú textúrne výrazne diferencované, väčšinou skeletnaté, s veľkou nerovnováhou živín a malou vodozdržnou schopnosťou.

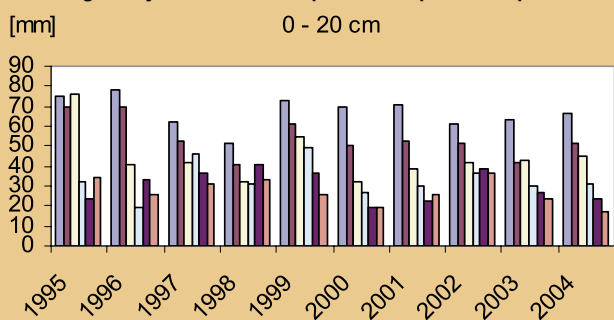
Vlhkostné pomery sú v horských lesoch v porovnaní s nižšími lesnými vegetačnými stupňami vyrovnanjšie a preukazne priaznivejšie. Miera zmien v hydrologickom režime, ktoré sme zaznamenali v prostredí týchto ekosystémov, je vyvolaná meniacimi sa ekologickými podmienkami, v hlavnej miere klimatickými. Zvyšovaním teploty vzduchu, evapotranspirácie, zmenou štruktúry, úhrnov, priestorového a časového rozdelenia zrážok, dochádza v horských lesoch k diferenciácii kolobehu jednotlivých zložiek vodnej bilancie.

Obr. 1 Zásoba vody (mm) vo fyziologickom profile pôdy vo vegetačných obdobiach (v poradí od apríla do septembra)

Okamžitá vlhkosť pôdy, s najvýraznejšou dynamikou vlhkosti pôdy v povrchových vrstvách pôdy (obr. 2) znamená pre plytkokoreniacu bylinnú a trávnu vegetáciu priaznivé vlhkosťné podmienky s kapilárne pohyblivou a dobrou, resp. dostatočnou zásobou využiteľnej vody spravidla len do konca júna, v zrážkovo priaznivých obdobiach aj dlhšie. Z poklesu stavu vody do oblasti okolo kritickej hranice hydrolimitu BV vyplýva, že kapilárne pohyblivá a ľahko prístupná voda prechádza postupne do kategórie kapilárne nepohyblivej a pre rastliny neprístupnej vody.

Obr. 2 Zásoba vody (mm) v povrchovej 20 cm vrstve pôdy, vo vegetačných obdobiach (v poradí od apríla do septembra)

Pôdy horských lesov sú charakteristické striedaním horizontov s rozdielnymi parametrami fyzikálnych a chemických vlastností. V pôdach horských lesov, v ktorých je silno vyvinutý humusový horizont, kde je naakumulované aj veľké množstvo cudzorodých látok, čo v prípade deficitu pôdnej vody ešte viac zvyšuje riziko pôsobenia škodlivých činiteľov. Z hydrologického hľadiska to spôsobuje aj zmenu osmotického tlaku pôdneho roztoku, čo sa prejavuje, napr. zvýšením kritickej hranice využiteľnej vody. Stredné a hlbšie horizonty pôd

SMREK, BUK A ICH NÁROKY NA VODU

Smrek, ktorý je najviac rozšírenou drevinou horských lesov a patrí medzi dreviny s vysokými nárokmi na vodu a vyžaduje aj jej pravidelnú dodávku, ťažko znáša vlhkosťný stav, kedy zásoba vody varíruje v oblasti s obmedzenou zásobou využiteľnej vody. Najvýraznejšia dynamika vlhkosti pôdy je v povrchových a stredných vrstvách pôdy, s variačným rozpätím vlhkosti medzi BV a plnou vodnou kapacitou (PVK). Ide v podstate o už spomínaný existenčný interval vlhkosti pôdy, so zásobou využiteľnej vody prijateľnou pre existenciu a rozvoj vegetácie. V prípade smreka však ide o to, že jeho prevažná časť koreňovej sústavy, osobitne sacích koreňov sa nachádza v povrchových vrstvách pôdy, kde dochádza k stále častejšiemu výskytu hydrologických cyklov s kapilárne menej pohyblivou vodou a so stavom vody, ktorý je charakterizovaný už obmedzenou dodávkou fyziologicky prístupnej vody. Pri dlhšie trvajúcim období s takýmto vlhkosťným stavom môže dôjsť k fyziologickému oslabeniu smreka, čo sa prejavuje zhoršením jeho zdravotného stavu a znížením jeho odolnosti proti pôsobeniu škodlivých činiteľov.

Pokiaľ ide o bukové porasty, za jednu z hlavných príčin ich relatívne dobrého zdravotného stavu a amplitúdy rozšírenia, možno považovať o.i. aj priaznivý vodný režim. Dominantný výskyt hydrologických cyklov s dobrou, resp. dostatočnou zásobou využiteľnej vody je vo významnej miere spôsobený vyššou dodávkou vody zo stoku po kmeni, prostredníctvom ktorého sa do ri-

zosfernej vrstvy pôdy dostáva okolo 10 % vody z celkového množstva atmosférických zrážok. Analýzou vodnej bilancie v bukových porastoch z oblasti Poľany, Kremnických vrchov a Hornej Oravy sme zistili, že v 50 cm hrubom fyziologickom profile pôdy bolo v porovnaní so smrekovými porastmi v priemere o 2 až 3 tisíc m³. ha-1 vody viac. Ďalšou podmienkou, ktorá priaznivo ovplyvňuje vodný režim pod bukom je prítomnosť sacích koreňov v celej hrúbke fyziologického profilu pôdy, čo podmieňuje rovnomernejšie čerpanie vody zo všetkých horizontov pôdy.

Na základe doterajšieho štúdia vodnej bilancie lesných ekosystémov a monitoringu vlhkosti pôdy v najviac rozšírených lesných ekosystémoch Slovenska, od najnižších lesných vegetačných stupňov až po horské lesy možno konštatovať, že vzájomný pomer príjmových (atmosférické zrážky) a výdajových (evapotranspirácia, odtok) zložiek vodnej bilancie sa postupne mení. V najnižších lesných vegetačných stupňoch (1.-3.lvs) je vo vegetačnom období prevažne vyšší výdaj vody ako množstvo zrážok. Prevládajúcim intervalom vlhkosti je semiaridný interval, s vlhkosťou pôdy medzi hydrolimitmi BZD a BV. Intenzívny pokles v povrchových vrstvách, po dlhšie trvajúcim suchom období s prechodom do aridného intervalu (<BV), v stredných vrstvách pôdy (30-50 cm) do semiaridného intervalu (BZD-BV), do kategórie ťažko prístupnej vody, spôsobuje vodný deficit, prostredníctvom ktorých dochádza k obmedzeniu, prípadne zastaveniu transpirácie a asimilácie lesných drevín, čím môžu spôsobiť ich fyziologické oslabenie.

Kvalitatívne a kvantitatívne zmeny vodného režimu vo vyšších lesných vegetačných stupňoch sa prejavujú predovšetkým postupným znižovaním integrálneho obsahu vody v pôde z jedného hydrologického roka na druhý, zvyšovaním výskytu hydrologických cyklov s nízkou, v povrchových vrstvách už aj s nedostatočnou zásobou využiteľnej vody. **Aj v tomto smere treba vnímať existujúci zdravotný stav smrekových porastov, v ktorých sa pôdna voda, podobne ako v najnižších lesných vegetačných stupňoch, stáva limitujúcim faktorom ich existencie a rastu.**

Súhrn poznatkov o vodnej bilancii, dynamike a režime vlhkosti vlhkosťných pomerov v pôde pod lesnými ekosystémami je jedným z rozhodujúcich predpokladov pre poznanie výskytu navlhčovacích a vysušacích cyklov, existenciu, dĺžku a opakovanie kritických období s deficitom pôdnej vody, reakciu drevín na meniace sa hydrologické podmienky prostredia, ich vplyv na fyziologické procesy, dezertifikáciu územia a na ich základe aj na uskutočnenie opatrení, napr. rozhodnutia o spôsobe obhospodarovania lesov, ktoré by zabránili, prípadne znížili riziko škodlivého pôsobenia sucha na lesy. ■

Prof. Ing. Ladislav Tužinský, CSC. pracuje na Katedre prírodného prostredia Lesníckej fakulty TU vo Zvolene (redakčne krátené, medzititulky redakcia)

Fínske inšpirácie

2. časť

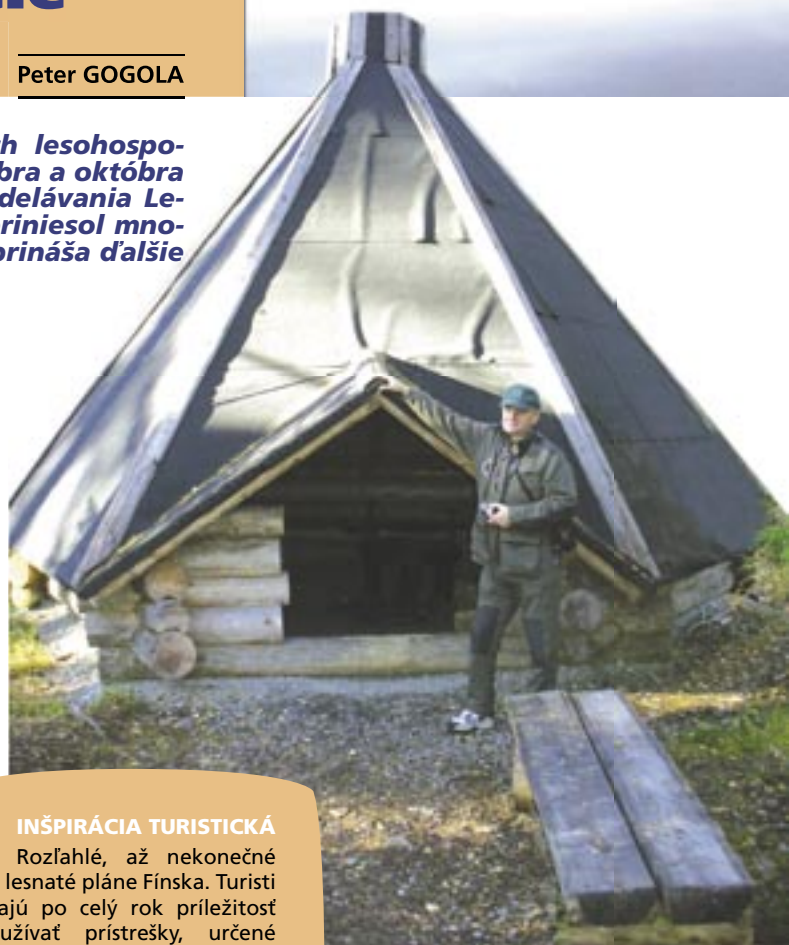
Peter GOGOLA

Desaťčlenná skupina špecialistov z rôznych lesohospodárskych inštitúcií a firiem na prelome septembra a októbra navštívila v rámci programu celoživotného vzdelávania Leonardo da Vinci Fínsko. Dvojtýždňový pobyt priniesol mnoho inšpirácie. Druhá časť seriálu fotoreporáží prináša ďalšie podnety na zamyslenie.

INŠPIRÁCIA SAUNOVÁ

V zdravom tele zdravý duch – to platí bezpochyby nielen na Slovensku, ale i vo Fínsku. Fíni sú veľkí fanúšikovia sauny a z overených zdrojov sme sa dozvedeli, že aj fínske vojenské jednotky, pôsobiace v mierových misiách OSN, majú vo svojich ubytovacích komplexoch ako prvé vyriešené umiestnenie sauny.

INŠPIRÁCIA TURISTICKÁ

Rozľahlé, až nekonečné sú lesnaté pláne Fínska. Turisti majú po celý rok príležitosť využívať prístrešky, určené nielen na prípravu jedla, ale i pre prípadné prenocovanie. Všetky takéto zariadenia sú verejne dostupné a použiť ich služby môže každý a bezplatne. Ing. Marian Šturcel zo Štátnych lesov TANAPu sa síce pred prístreškom tvári, že ho práve kúpil, ale nie je tomu tak.

INŠPIRÁCIA ARCHITEKTONICKÁ

Vysoká miera využitia dreva je typickou črtou fínskej architektúry. Úplným skvostom je budova Fínskeho lesníckeho výskumného ústavu METLA, kde momentálne pôsobí i významný slovenský lesnícky odborník doc. Ilavský. Srdečný pozdrav, pán docent. Trošku vám závidíme pracovisko... Mimochodom, jeden z najvýznamnejších svetových architektov 20. storočia, Alvar Aalto, bol Fín.

INŠPIRÁCIA HYPERMARKETOVÁ

Že hypermarket nemusí vyzerať ako továrenská hala, o tom sme sa vo Fínsku presvedčili na vlastné oči. Samozrejme, že vnútri je všetko tak, ako v bežnom hypermarkete. Ale fasáda, pripomínajúca rozprávkový zámok, zaujme iste nielen deti.

INŠPIRÁCIA ŠPORTOVÁ (HOKEJOVÁ)

Fíni sú národom športovcov. Lyže a korčule sú s týmto národom nerozlučne späté. V hypermarkete je oddelenie športového náčinia zhruba z polovice venovaná hokejistickej výstroji. Osemtisícové mestčko Ahtari, miesto nášho pobytu, má halu s umelou ľadovou plochou (!). Fínska hokejová asociácia má vyše 52 000 registrovaných hráčov (viac ako 1% obyvateľstva), fínski hokejoví reprezentanti na majstrovstvách sveta získali 1 zlatú, 6 strieborných a 2 bronzové medaily, na zimných olympijských hrách dvakrát zlatú a dvakrát striebornú medailu. Úctyhodná bilancia.

Pekka Lietepohja a Hannu Humalamäki

INŠPIRÁCIA ĽUDSKÁ

Za dva týždne v cudzom prostredí môže človek dostať celkom slušnú ponorovú chorobu. Že sa tomu tak v prípade našej pracovnej cesty nestalo, vďačíme dvom skutočnostiam: naša desaťčlenná skupina sa skladala z tolerantných osôb a naši hostitelia pripravili naozaj zaujímavý program. Dali si záležať na tom, aby sme spoznali fínske lesníctvo po každej stránke. Venovali sa nám aj mimo pracovný program, nakrútili za volantom tisíce kilometrov (vo Fínsku nie je nič blízko). Boli priateľskí, ústretoví a ochotní vyhovieť našim požiadavkám. Ak vám niekto povie, že severania sú uzavretí a málo komunikatívni, nemá pravdu. Naši hostitelia Hannu Humalamäki a Pekka Lietepohja boli príkladní svojou pohostinnosťou. A to je pre nás veľká ľudská inšpirácia.

VZDELÁVANIE OLH

Periodické vzdelávanie držiteľov osvedčenia OLH dostalo nový rozmer, keď sa z pozície dobrovoľnosti stalo povinným v zmysle zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení zákona č. 360/2007 Z. z. Uvedený zákon v § 48 ods. 2 písm. m) ustanovuje, že odborný lesný hospodár je povinný každých päť rokov zúčastniť sa školenia organizovaného ministerstvom pôdohospodárstva. Na preškolenie OLH vysielame prednostne zamestnancov, ktorí skúšku vykonali v dávnejšom období (pred rokom 2000).

Vzhľadom na organizačné a funkčné zmeny sme pre cieľovú skupinu vedúcich zamestnancov na ústrediach OZ zabezpečili funkčné vzdelávanie: „Rozvoj osobnosti manažéra“, ktorý riaditelia OZ a ich zástupcovia hodnotili vysoko pozitívne a jeho absolvovanie odporúčajú aj cieľovým skupinám na nižšom stupni riadenia.

JAZYKOVÉ VZDELÁVANIE

V štúdiu cudzích jazykov bol dôraz kladený na jazyk nemecký a jazyk anglický u nižších stupňov znalosti všeobecného charakteru, kde podporujeme priamu úhradu pri kurzoch zabezpečovaných našou organizáciou, ale aj úhradu preukázaných nákladov pri jednotlivcoch, ktorí sa jazykovému vzdelávaniu venujú individuálne. Pri vstupe Slovenska do EÚ vzniká aktuálna potreba znalostí a použitia hlavne jazyka anglického. Uvedená skutočnosť podmienila zvýšenú potrebu štúdia angličtiny hlavne u zamestnancov GR. U vyšších stupňov znalosti sa nám podarilo naplniť potrebný počet záujemcov pre otvorenie príslušných kurzov s odbornou lesníckou problematikou, tak v jazyku nemeckom, ako aj v jazyku anglickom.

ZVYŠOVANIE „POČÍTAČOVEJ GRAMOTNOSTI“

Prioritnou oblasťou sú aj vzdelávacie aktivity v informačných technológiách, kde sme pristúpili k internej certifikácii základných znalostí v ovládaní personálneho počítača. Vzdelávanie v informačných technológiách je zabezpečované prostredníctvom pracovísk ústredia podniku v Žiline, Košiciach a Považskej Bystrici, kde školíme našich zamestnancov bez vnútroorganizačného účtovania len za režijné náklady. Zámerom je zabezpečiť počítačovú gramotnosť pre všetkých našich zamestnancov, aby prostriedky vynaložené do technického vybavenia všetkých organizačných jednotiek mohli byť náležite využité.

Veľmi pozitívne je potrebné hodno-

Zvyšovanie kvality personálu v roku 2007

Karol VOLENTIER

Rok 2007 v personálnej politike LSR š.p. bol v znamení zvyšovania kvality ľudských zdrojov organizácie. Uvedený atribút je možné dosahovať najmä prijímaním vysokokvalitných nových zamestnancov do pracovného pomeru a cieľovým vzdelávaním THZ na všetkých stupňoch riadenia.

Prijímanie nových zamestnancov je spravidla riešené účasťou pracovníkov odboru riadenia ľudských zdrojov pri prijímacích pohovoroch, s použitím štandardných metód personálneho auditu a štruktúrovaných rozhovorov s uchádzačmi na voľné pracovné pozície prakticky u všetkých organizačných jednotiek podniku.

U novoprijatých zamestnancov sme sa snažili cielene zabezpečovať adaptačný proces so stanovením a vyhodnotením úloh na adaptačné obdobie a zabezpečením krátkodobých sťaží na inom organizačnom stupni riadenia, na aký mal byť pracovník zaradený. Vzdelávanie zamestnancov prebiehalo vo viacerých oblastiach.

V roku 2007, podobne ako aj v predchádzajúcom období bol dôraz kladený na odborné vzdelávanie lesného personálu. Prebehli posledné kurzy funkčného vzdelávania lesníkov.

tití aktivity pracovísk v Žiline a Košiciach, ktorých pracovníci získali certifikáciu k oprávneniu vykonávať školenia a skúšky ECDL (medzinárodne uznávaná gramotnosť v IT). V priebehu roka 2007 sa uvedených školení organizovane zúčastnilo 8 zamestnancov z každého OZ.

Okrem lesníckeho vzdelávania sa zamestnanci našej organizácie zúčastňujú individuálnych foriem vzdelávania, podľa špecifických potrieb ich funkčného zaradenia.

PARTNERI VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT

Hlavnými dodávateľmi lesníckych vzdelávacích aktivít pre THZ nášho podniku sú:

- NLC Zvolen – Ústav lesného poradenstva a vzdelávania
- TU Zvolen – Centrum ďalšieho vzdelávania

NLC ÚLPV, ako aj TU CDV ponúkajú množstvo akreditovaných kurzov, ktoré sú prístupné širokej lesníckej verejnosti. Predložením príslušných projektov získali uvedené vzdelávacie inštitúcie finančné prostriedky zo zdrojov EÚ, takže mnohé vzdelávacie aktivity, ktorých účastníkmi sú v značnej miere zamestnanci našej organizácie, sú pre týchto prostredníctvom Odboru riadenia ľudských zdrojov zabezpečované bez nároku na finančnú

úhradu. Ponúkané vzdelávanie je obmedzované vlastne iba vysokým prevádzkovým nasadením pracovníkov cieľových skupín, ktoré im mnohokrát bráni v účasti na plánovanej vzdelávacej aktivite, čo môže následne zapríčiniť, že táto sa z titulu nenaplnenia potrebného počtu záujemcov neuskutoční.

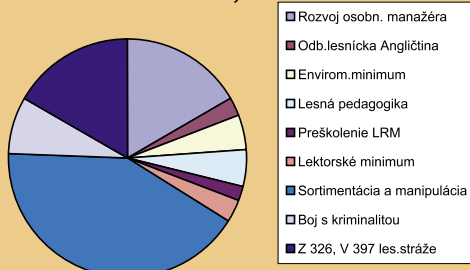
V roku 2007 sa jednotlivých komerčných kurzov a kurzov hradených z Eurofondov zúčastnil nasledovný počet účastníkov: 248 u TU-CDV a 1176 u NLC-ÚLPV. Ušetrené finančné prostriedky za kurzy hradené z Eurofondov, ktoré by ináč naša organizácia musela na vzdelávanie vynaložiť presahujú finančnú čiastku 7,5 mil. Sk.

Pre roky 2007 a 2008 naša organizácia v spolupráci s NLC Zvolen predložila samostatný projekt v zmysle výzvy ESF č. SOP LZ s názvom: „**Zlepšovanie pracovných schopností a zvýšenie kompetencií vlastných zamestnancov š.p. LSR**“ v celkovej výške takmer 10 mil. Sk. Projekt síce bol schválený, ale z dôvodu nedostatku finančných zdrojov zatiaľ nebolo prístupné k jeho realizácii. ■

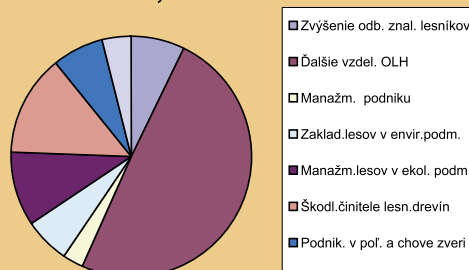
Ing. Karol Volentier

manažér pre vzdelávanie zamestnancov a personálne procesy, GR BB

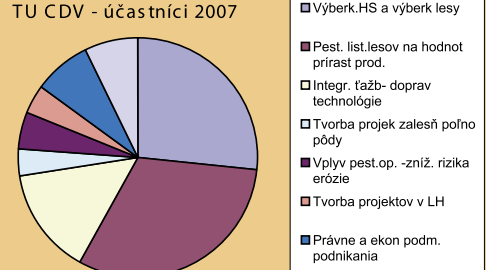
NLC - ÚLPV komerčné kurzy

NLC - ÚLPV kurzy fin. z EÚ

TU CDV - účastníci 2007

Prírode blízke obhospodarovanie lesa

II. Základný kameň a zmysel lesníckej práce

Richard ĎATKO

PRO SILVA - s týmto slovným spojením som sa prvýkrát stretol v roku 2004 na skúškach OLH, keď skúšajúci položil otázku, čo je to PRO SILVA môjmu kolegovi. Ten stručne odpovedal, že je to prírode blízke obhospodarovanie lesa, ktoré pri využívaní prírodných procesov zabezpečuje trvalú existenciu lesa s maximálnou hodnotovou produkciou. Videl som za tým frázou s nejasnou predstavou nových pohľadov na obhospodarovanie lesa. Obsah som začal chápať, keď na objekt Pro Silva Kulháň prišiel prezentovať tieto myšlienky na lesníckom dni prof. Saniga. Na základe jeho výkladu, prezentovaného v konkrétnych porastoch som si uvedomil, že aj na mojom obvode, kde som pôsobil ako OLH, nájdem porasty, ktoré je možné týmto spôsobom obhospodarovať.

Objekt Pro Silva, ktorý som založil na svojom lesnom obvode sa nachádza v pohorí Považský Inovec na LS Duchonka a má výmeru 126,98 ha. Tvoria ho porasty duba, buka a ich zmesí s primiešaním borovice, smrekovca, javora, jaseňa a ojedi-nele bresta vo veku 50 – 70 rokov. Mojm zámerom je postupne v danom objekte vytvoriť porastovú štruktúru, ktorá zabezpečí trvalú existenciu lesa, tvoreného pôvodným drevinovým zložením a maximálny prírastok na najhodnotnejších stromoch. Zmena vo výchove porastov je hlavne v umiestnení zásahu do úrovne s pozitívnym výberom.

PODPORA KORŮN NAJKVALITNEJŠÍCH STROMOV

V poraste 2178 vo veku 60 rokov bolo podľa predpisu LHP potrebné vykonať výchovný zásah na celej ploche a o objeme 345 m³, čo predstavovalo 9% zo zásoby porastu. Porast bol už vhodne rozčlenený približovacími linkami. Ide o porast BK-DB so zakmenením 1,0s dostatočným zastúpením spodnej vrstvy, tvorenej HB a BK. Pri vyznačovaní ťažby som dôležitosť kládol hlavne na podporu korún najkvalitnejších stromov. Po vyznačení porastu a následnom výpočte objemu určeného na ťažbu mi vyšlo, že je potrebné vyťažiť 790 m³, čo predstavuje až 20% zo zásoby porastu a 100% navýšenie ťažby oproti predpisu. Ďalším dôležitým krokom, je vhodne zvolená ťažbová technológia a samotná realizácia ťažby. V tomto poraste sme preto použili technológiu ťažby SKM s rozrezom a kombinovaným približovaním kôň – UKT. Takto som dosiahol minimálne poškodenie porastu. Aj keď sú náklady na ťažbu vyššie, tak sa nám to vráti niekoľkonásobne v budúcich ťažbách vysoko kvalitných sortimentov, ktoré budú trvale naplňovať sklady aukčným drevom. Po

silnejších zásahoch vznikajú v porastoch skupiny a hlúčiky, ktoré sú základom pre dosiahnutie mozaikovej štruktúry.

Za ďalší príklad by som uviedol porast 2180 vo veku 50 rokov, ktorý bol čiastočne rozvrátený kalamitou z roku 1999 (najväčšia listnatá kalamita na Slovensku). V poraste vznikli plochy o výmere 0,02 – 0,20 ha, na ktorých sa objavilo prirodzené zmladenie. Voľné miesta som na spestrenie druhovej skladby porastu doplnil jedľou a následne aj oplotil. Aj v tomto poraste bol ešte vykonaný zásah s pozitívnym výberom o intenzite 16% zo zásoby porastu.

V dubových porastoch vo veku 40-70 rokov, kde chýba spodná výchovná zložka, realizujem podsadby a podsejby tienných drevín HB a BK. Ich zmysel vidím hlavne v zlepšení kvality hlavného porastu, humusu, štruktúry pôdy a vo zvýšení produkcie.

V súčasnosti realizujem myšlienky prírode blízkeho obhospodarovania lesa aj v porastoch s rubným vekom. Tie sú na mojom obvode vo väčšine zaradené do ochranných lesov s predpisom bez zásahu. V častiach, ktoré nemajú ochranný charakter, som vyznačil ťažbu jednotlivým výberom. V rozvoľnených častiach porastu, kde už vznikla prirodzená obnova, umožňujem jej odrastanie uvoľnením skupín. Tam, kde sa porast neobnovil, realizujem podsadby JD s následným oplotením. Takto by som chcel dosiahnuť stav porastu s pestrejšou drevinovou a vekovou skladbou.

NEZASPIME NA VAVRÍNOCH

Aj napriek tomu, že máme u Lesov SR š.p. vyše sto objektov Pro Silva na výmere viac ako 31 000 ha, možnosť uplatnenia prírode blízkeho pestovania lesa je takmer na každom lesníckom obvode. Myslím, že sa urobilo v tejto oblasti za posledné roky veľa. Nesmieme ale zaspáť na vavrínoch.

Je dobré, že na GR sa našla chuť, čas i peniaze na školenia, pracovné cesty, lesnícke dni i ďalšie aktivity, ktoré posúvajú

túto myšlienku ďalej. Významným prvkom na jej presadzovanie je aj MOTIVÁCIA (aj lesníci žijú z platu) a táto možnosť sa zatiaľ žiaľ nevyužíva. Správna motivácia = výrazné šetrenie na vstupoch, kvalitnejšie porasty, spokojnejší lesníci. Je veľa bývalých OLH, teraz lesníkov, čo „spadli“ z 8 do 7 tarifnej triedy a nedosiahli medziročne nárast, ale pokles zárobku. Možnosť finančnej motivácie by preto nemala byť POPOLUŠKOU v odmeňovaní THP. Bolo by to šetrenie na nesprávnom mieste. Treba si uvedomiť, že prírode blízke obhospodarovanie lesa nám prináša výrazné úspory v pestovaní lesa dnes, a nevyčísliteľné hodnoty v prirodzenej obnove geneticky mimoriadne kvalitných porastov pre budúcnosť.

OD PRVÉHO VKROČENIA DO PORASTU

Prírode blízke postupy hospodárenia v lese - pre niekoho ešte i dnes „otrepané spojenie – či fráza“ s nejasnou predstavou nových pohľadov na les a hospodárenie v ňom. **Pre mňa zmysel lesníckej práce s uplatňovaním myšlienok, princípov a zásad hnutia PRO SILVA. Základný kameň obhospodarovania lesa, každodenná samozrejmosť od prvého vkročenia do porastu.**

Je nás veľa, mien i kolektívov prihlásených do hnutia Pro Silva prostredníctvom webovej stránky. Verím, že prihlásených nie formálne. Bolo by dobré, aby sa tak veľký a odborný potenciál ľudí navzájom informoval a podelil so svojimi skúsenosťami, názormi, zámermi a problémami. Priestor k tomu poskytuje práve tak webová stránka ako aj už spomenuté organizované stretnutia lesníkov. Preto by som doplnil myšlienku môjho kolegu Jaroslava Kovalčíka z predošlého čísla Lesníka. „*Prehodnotme svoj postoj - a budme aktívni!*“.

Ing. Richard Ďatko
je lesník na LS Duchonka
(medzititulky redakcia)

Analýza lesnícko - ochranárskych vzťahov v historickom kontexte

Viliam STOCKMANN

V závere mojej profesionálnej kariéry vznikol na Slovensku nový fenomén – doslova antagonistické rozpory medzi lesníkmi a ochranármi. Ako lesníka pracujúceho vo sfére ochrany prírody ma táto skutočnosť zaskočila a hľadal som objektívne príčiny. Mal som určitú výhodu, pretože som nebol zaťažený „profesnou úchyľkou“ ortodoxnej jednostrannej kvalifikácie. Z pozície vedúceho oddelenia ochrany prírody na Ministerstve životného prostredia SR som bol denne v kontakte s vonkajšou prevádzkou ochranárskych ale aj lesníckych štruktúr na Slovensku. Hneď v úvode by som mohol príčiny postupne vznikajúcich konfliktov zhrnúť do 4 rovin:

1. zmeny legislatívnych noriem v ochrane prírody v novovznikajúcom rezorte životného prostredia (v rezorte lesníctva ostali ešte dlho v platnosti pôvodné zákony)
2. zmena personálnej politiky v odbornej organizácii ochrany prírody
3. permanentné rozpory medzi rezortom životného prostredia a rezortom pôdohospodárstva vo veci riadenia TANAPU
4. vznik nového fenoménu – nevládných organizácií a samozrejme ďalšie čiastkové roviny, ktorých sa postupne dotknem.

Mojej vekovej kategórii sú ešte známe harmonické vzťahy medzi lesníkmi a ochranármi z obdobia keď ochranu prírody zastrešoval Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody pod Ministerstvom kultúry SSR

a lesníctvo podnikové riaditeľstvá Štátnych lesov pod Ministerstvom pôdohospodárstva SSR, resp. Ministerstvom lesného a vodného hospodárstva. Objektívne musíme konštatovať aj skutočnosť, že neexistovali vlastnícke vzťahy v dnešnom ponímaní t.j. na lesnom pôdnom fonde bol len vlastník štátny. To drobné percento lesov Jednotných roľníckych družstiev resp. Štátnych majetkov tvorilo len výnimku z pravidla a nijako neobmedzovalo monopol Štátnych lesov. Pri budovaní siete chránených území na Slovensku sa ochrana prírody sústreďovala predovšetkým na staré a prestárle porasty v neprístupných horských polohách ktoré boli v operáciách LHP v kategórii lesov ochranných. Starší lesníci sa určite pamätajú, že tieto lesy priam ponúkali ochrane prírody, lebo „aj tak sa k nim nedostaneme a preto ich obhospodarovanie neprípadá do úvahy“.

Na tomto mieste chcem zdôrazniť, že v počiatočnom období budovania ochrany prírody na Slovensku (1951 – 1989) v odbornej organizácii štátnej ochrany prírody lesníci zastávali početne vysoké až dominantné percento. Riaditelia vznikajúcich správ chránených krajinných oblastí boli takmer výlučne lesníci. Toto bol tiež bezpochyby jeden z primárnych dôvodov, že v tomto období napriek silnému budovaniu siete chránených území na Slovensku si nepamätám na žiadne zásadné problémy medzi týmito rezortmi. Táto situácia sa zachovala dokonca ešte aj v období keď sa ochrana prírody osamostatnila a vznikla samostatná odborná organizácia ochrany prírody v Liptovskom Mikuláši pod názvom Ústredie štátnej ochrany prírody. Nejednen historik ochrany prírody považuje obdobie Ústredia štátnej ochrany prírody v Liptovskom Mikuláši za zlaté obdobie rozvoja ochrany prírody na Slovensku. A to aj v rámci naďalej dobre sa rozvíjajúcej spolupráce s rezortom lesov. V tomto bode sa chcem pristiaviť aj pri vedúcich pracovníkoch ochrany prírody: Riaditeľ odboru na Ministerstve kultúry – lesník Ing. Ivan Cibulec, na odbornej organizácii vedúci úseku ochrany prírody – lesník Ing. Milan Hirš, vedúci jednotlivých oddelení: Ing. Milan Pacanovský, Ing. Jozef Benko, Ing. Štefan Mihálik, Ing. Edgar Hošek, Ing. Viliam Stockmann, Ing. Július Burkovský, Ing. Štefan Humeňanský boli všetko lesníci s praxou alebo v lesníckej prevádzke, alebo v hospodárskej úprave lesov. Riaditelia správ CHKO resp. NP podobne lesníci – Ing. Vlastimil Pelikán, Ing. Ján Terray, Ing. Koloman Vestenický, Ing. Ján Bohuš, Ing. Štefan Danko, Ing. Otto Štroffek, Ing. Lubomír Huňa, Ing. Michal Kozák, Ing. Ivan Vološčuk, Ing. Ján Tatík a ďalšie desiatky radových pracovníkov – lesníkov.

A do tohto slubne sa rozvíjajúceho odborného obdobia prišiel politický prevrat roku 1989, ktorý zmietol jednou metlou do koša to čo tam patrilo – politické štruktúry, ale žiaľ aj to čo tam nepatrilo – dobre fungujúcu odbornú ochranársku ustanoviť.

V tomto politicko - spoločenskom ošiali zaniklo Ústredie štátnej ochrany prírody a vznikla nemohúca mamutia organizácia – Slovenská agentúra životného prostredia v Banskej Bystrici, ktorá pohltila ochranu prírody, územné plánovanie i životné prostredie.

Začali sa horúcou ihlou šíť nové vyhlášky a zákony v novovzniknutom rezorte životného prostredia, ktoré síce v zdravom entuziazme, ale príkom rozpore s lesným zákonom, vyhláškami hospodárskej úpravy

lesov, ale aj zákonom o poľovníctve a inými právnymi normami, začali šíriť infekciu rozporov a konfliktov medzi doterajšími dobrými vzťahmi lesníkov a ochranárov. Do toho prišli mohutné reorganizácie v lesnom hospodárstve i ochrane prírody a božie mlyny mali čo zomlieť.

A teraz prišiel na rad ďalší zásadný obrat medzi lesnícko – ochranárskymi vzťahmi: nová personálna politika vytlačila lesníkov z vedúcich pozícií v ochrane prírody. Aby som subjektívne neobhajoval lesnícke pozície v ochrane prírody dovolím si malý úvod. Každý národný park a chránená krajinná oblasť na Slovensku má vo svojom názve slovo „správa“. Moja otázka znie: Čo spravuje táto správa keď vo svojom administratívne vymedzenom teritóriu nespravuje ani jeden meter štvorcový – okrem svojej budovy, (aj to len v lepšom prípade, keď je jej vlastníkom.). Právnickým žánrom povedané takáto správa národného parku (resp. chránenej krajinné oblasti) len fiktívne spravuje vymedzené územie na ktorom je skutočným správcom niekto iný. Napr. vlastníci, užívateľia lesov či už fyzické alebo právnické osoby (LESY SR, urbárske, obecné, či iné spoločnosti).

Tým, že nová personálna politika Slovenskej agentúry životného prostredia vytlačila z pracovných pozícií na týchto správach lesníkov a obsadila ich absolventmi rôznych odborov prírodných vied, vznikli kuriózne situácie, že mnohé správy ostali bez lesníka a na základné, resp. záverečné protokoly LHP začali chodiť botanici, zoológovia, geológovia, stavbári a pod. Týmto sme sa dostali k ďalšiemu bodu a ďalšej príčine následne dlhé roky trvajúcich rozporov medzi lesníkmi a ochranármi. Nech mi spomínané profesie odpustia, ale musia uznať, že nemôžu suplovať v odborných otázkach na rokovaniach lesníka, tobož už nie pri obnovách LHP. Pamätáme si na riaditeľa NP Slovenský raj – absolventa chémie, ktorý sa po pamätom požiari NPR Tri kopce nerozpakoval určovať lesnej prevádzke, aké lesnícke opatrenia tu vykonať. Možno sa potom čudovať, že dnes slovenská verejnosť spodobuje lesníka a ochranára so psom a mačkou?

A ešte jeden pádny argument: Každý národný park, či chránená krajinná oblasť na Slovensku podľa povahy svojho charakteru sa rozprestiera na lesnom pôdnom fonde v plošnom zastúpení od 75 do 85 %. Z toho jednoznačne vyplýva, aké zastúpenie lesníkov by jednotlivé správy mali mať.

Keď som v tých rokoch upozorňoval vedenie Slovenskej agentúry životného prostredia, že na niektorých správach nie je ani jeden lesník napr. na Cerovej vrchovine, Dunajských luhoch, Latorici, Slovenskom kráse či Strážovských vrchoch, odpovedou mi bolo, že lesníku profesiu absolventi prírodných vied hravo zastanú. Nuž toto sú príčiny a prvopočiatky konfliktov medzi lesníkmi a ochranármi. Lenže to ešte nie je všetko.

Začiatkom 90. rokov sa začali množiť ako huby po daždi rôzne prospešné, ale aj parazitujúce nevládne organizácie. Tieto „nevládky“ ako sme ich nazvali, alebo nekôr rôzne občianske združenia vyvíjali rôznorodú činnosť aj v ochrane prírody. Prírodné, že ich nemožno hádzať všetky do jedného koša. Jeden rys majú však spoločný – väčšinou ich tvoria mladí, aktívni a pre vec zapálení absolventi rôznych škôl. Táto dynamika je síce dobrá vlastnosť, ale aj naši starí rodičia vpravievali, že dvakrát meraj a raz rež. Títo mladí ochranári vnútorne presvedčení, že „bojujú“ za správnu vec, veľakrát vykonajú pre ochranu prírody viac škody ako úžitku. Pamätáme si, ako sa reťazami pripúťavali k stromom na Poľane, hoci LHP bol oficiálne odsúhlasený štátnou ochranou prírody, alebo ako navrhovali odobratie Európskeho diplomu NP Poloniny preto, že sa tu vykonávala normálna ťažba v hospodárskych lesoch, taktiež v súlade s LHP odsúhlaseným štátnou ochranou prírody. Na jednej strane je dobré že sú medzi nami, lebo

Lesníci ochrany prírody na Správe NP Poloniny. Horný rad zľava: Ing. Burkovský, Ing. Repka, Ing. Mihálik. Dolný rad: Ing. Pagáč, Ing. Stockmann, Ing. Janík, Ing. Vestenický, Ing. Terray, Ing. Slávik, Ing. Bohuš.

LESY pre oddych a dovolenku - LESY pre všetkých

Víkend na lesníckej chate

Lucia HANKOVÁ

PERLA KRUPINSKEJ VRCHOVINY

Hovorí sa „Kto raz Chatu Rázdiel navštívi po čase ho to ťahá späť“. Chata poskytuje útulné, takmer rodinné prostredie. Aj preto sa v nej odohrávajú veľké rodinné stretnutia, oslávenci tu často počujú to známe „Živíóó“. Chata poskytuje 19 lôžok, veľkú spoločenskú miestnosť spolu s neodmysliteľným krbom, sociálne zariadenia a vybavenú kuchyňu. Pre náročných zákazníkov je prístupná kvalitná satelitná projekcia. Veľmi dobrá asfaltová cestná sieť umožňuje nerušené pozorovanie života v lese, či už pešky, alebo z bicykla. Deti si môžu dosýta vychutnať hry na trávniku, dospelí zahrať tenis. Pre kulinárskych „fajňšmekrov“ je tu pravá murovaná pec. Pečené prasiatko a horúci bochník je neuveriteľná lahôdka.

Tip na výlet: Národná kultúrna pamiatka Kaštieľ vo Sv. Antone – v súčasnosti sídlo poľovníckeho múzea Coburgovcov s príslušným anglickým parkom. Každoročne v septembri sa tu konajú Dni Sv. Huberta – patróna poľovníkov. Unikátna prehliadka historického mesta Banská Štiavnica zapísaného v zozname UNESCO. Prírodná rezervácia Holý Vrch. Jediné neandezitové útvary - prírodné pamiatky Krupinské Bralce a Si-xová Stráň. V blízkosti sa nachádza jazero Počúvadlo. Milovníci zimných športov môžu preveriť svoje schopnosti v lyžiarskom stredisku Gubáň.

Objednávky poskytov: LESY SR, š. p. Banská Bystrica, Odštepny závod Krupina, www.lesy.sk, 045/551 15 08, 0918 333 711. ■

Chata Rázdiel

poukazujú na rôzne nešváry, ale ich niekedy medvedia služba je dôvodom prečo sa slovenská verejnosť k ochrane prírody niekedy stavia celkom skepticky, niekedy až nepriateľsky. Aj lesnícky stav všeobecne veľmi nerozlišuje štátnu ochranu prírody od ochranárskych združení a pejoratívne ich hádže do jedného vreca – „tí ochranári“. Skúsenejší lesníci iste rozlišujú medzi týmito dvomi stavmi a dajú mi za pravdu, že štátni ochranári sú ďaleko rozvážnejší - aj keď výnimky potvrdzujú pravidlo.

Ďalším kameňom úrazu a osudným momentom sa stal rok 1994 s novým (30 rokov pripravovaným) zákonom č. 287/1994 o ochrane prírody a krajiny. Tento zákon zaviedol nový fenomén – majetkovú ujmu v ochrane prírody – ale bez vykonávacej vyhlášky. Zákon legitimoval TANAP do sféry životného prostredia - ale bez právnej realizácie. Zákon preklasifikoval chránené územia – ale bez praktického vyústenia. Zákon zrušil ochranné pásma CHKO – ale CHKO ďalej nediferencoval. A napokon ako dlho sa na nový zákon čakalo o to mal kratšie trvanie – za 8 rokov si život vynútil ďalší zbrusu nový zákon č.543/2002 o ochrane prírody a krajiny. Prírodzene, že takýto legislatívny stav sa negatívne podpísal nielen pod vzťahy s lesníkmi.

Ako čerešničku na torte by som chcel uviesť v tejto analýze aj najväčšiu koť o ktorú sa rujú dva kompetentné rezorty: o nadvládu nad TANAPom.

Kedysi som na túto tému napísal jeden príspevok pod názvom „Prosobpis lesníkom a ochranárom súcim na slovo“ kde som poukázal na to, že prvými ochranármi boli bezosporu lesníci a potom prišlo všetko ostatné. V dnešnej dobe keď 9 národných parkov riadi Ministerstvo životného prostredia a 1 národný park Ministerstvo pôdohospodárstva. Na strane druhej slovenskej národné parky na rozdiel od zahraničia a to nie ďalekého, hoci aj českého, neplnia zásadnú úlohu: komplexne nespravujú zverené územia (viď vyššie – lesný pôdny fond). Nechcem robiť nikomu arbitra – ale len jeden národný park historicky na Slovensku komplexne plnil svoju funkciu – bývalý TANAP. Dnešné ŠL TANAPu plus k tomu Správa TANAPu sú len akýmiś glaciálnym reliktom z doby ľadovej a nevychádzam z údivu, že už dlhé roky súbežne bežia a aj keď to každému pripadá nenormálne – nie je politická vôľa s tým konečne niečo urobiť. Je veľmi úsmevné i smutné súčasne pre odborníka sledovať v médiách problematiku Kôprovej a Tichej doliny, reakcie oboch ministerstiev, televízne diskusie, ale nikto netrafí klinček po hlave – mohli by existovať nejaké rozpory medzi lesníkmi a ochranármi pod jedným rezortom?

Na záver mi prichodí ešte si zaspomínať na jeden výrok vedúceho úseku ochrany prírody na bývalom Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody Ing. Benku, (pôvodne pracovníka Lesoprojekty), ktorý druhú časť svojej profesijnej kariéry prežil vo vrcholných funkciách slovenskej štátnej ochrany prírody: **„Nepoznám takú rezerváciu, ktorú môžeme nechať len tak „bez zásahu“ – v každej rezervácii sú nutné zásahy – počnúc zdravotnými, hygienickými, „urýchľovacími“, regulačnými, ale v prípade potreby aj sannačnými“.** To je len citát – nemusím sa s ním stotožniť.

To len tak na margo Kôprovej a Tichej doliny. Všetko musí mať akýś ľudský rozmer – proporcie medzi činmi a rozumom (keď ho nám už pán Boh dal). Ani lesník ani ochranár nedostal od sudičky pri narodení do vienka neomylnosť.

Súbor všetkých týchto skutočností, ktoré som uviedol (ale aj množstvo ďalších) spôsobil dnešný nelichotivý stav medzi lesníkmi a ochranármi. Ale paradoxne tí lesníci a ani ochranári za to nemôžu. Ryba vždy smrdí od hlavy. A dodajme aj od zlej legislatívy. ■

Ing. Viliam Stockmann, CSc.

Náš stály čitateľ Ing. Jozef Cyprich nám poslal profil časopisu, ktorý chýbal v januárovom prehľade lesníckych časopisov (Lesník 1/08, strana 8-9).

ČTVRTLESNÍK průvodce na cestu nejen lesem

Vychádza od: zima 2007

Vydáva: Lesy České republiky, s. p.

Vedúci redakcie: Ing. Jaroslav Karas

Náklad: neznámy • **Počet strán:** 36

Stále rubriky: Úvodník, Aktuality z lesa, Osobnosť, Tip na výlet, Sezónni akce, Rozhovor, Děti a mládež, Užitečné tipy, Recepty

Ambície tvorcov časopisu: Časopis pre priateľov prírody. Ako píše v úvodníku vedúci redakcie a zároveň vedúci oddelenia marketingovej komunikácie š. p. Lesy České republiky, na stránkach časopisu sa budú vždy štvrťročne objavovať pestré informácie nielen o práci lesníkov, ale o lese a prírode vôbec, a to v návaznosti na jednotlivé ročné obdobia. Časopis chce prinášať informácie o charakteristických prírodných procesoch a dianiach, ktoré sa viažu k jednotlivým ročným obdobiam a o lesníckych činnostiach, ktorých vplyv na les a životné prostredie si laická verejnosť ani neuvedomuje. V ďalšej časti štvrťročníka chcú tvorcovia poukázať na to, že les nie je len zdrojom surovín, ale má aj ďalšie funkcie, medzi ktoré patrí aj funkcia rekreačná. Preto nebudú chýbať stránky venované turizmu vo všetkých jeho podobách. V tejto časti sa redakcia zaväzuje spolupracovať s tými najpovolanejšími – s Klubom českých turistů.

Cena: neuvedená ■

Lesné zamestnanie v prvej polovici 20. storočia

V roku 1943 Slovenské národné múzeum v Martine adresovalo vtedajšiemu Riaditeľstvu štátnych lesov a majetkov v Banskej Bystrici žiadosť o vyplnenie Dotazníka o lesnom zamestnaní slovenského ľudu. Výskum viedol jeden z najvýznamnejších slovenských etnografov Andrej Polonec, v tom čase kustód múzea. V dotazníku zaslanom štátnym lesom píše o drevorubačstve ako o jednom z najstarších a najdôležitejších zamestnaní slovenského ľudu.

Uvádza ďalej, že SNM chce významné prejav tohto ľudového zamestnania zachytiť a svoje otázky v dotazníku člení do viacerých okruhov. Pýta sa na postup stínania stromov, spôsoby uskladnenia a transportu dreva, používaných varovných signálov, používaného náradia, spôsobu života lesných robotníkov, ich bývania a zvykov, používaných ľudových názvov. Zaujíma sa aj o výrobu dreveného uhlia, dehtu a kolomaže. V Štátnom archíve Banská Bystrica sa nachádza sedemnať vyplnených dotazníkov a to od týchto lesných správ (pre podobnosť názvov niektorých lesných správ uvádzame ich ďalšie pomenovanie v texte): Správy Štátnych lesov Slovenská Lupča, Správy Štátnych lesov Sv. Ondrej, Správy Štátnych lesov Jasenie v Predajnej (ďalej Jasenie), Správy Štátnych lesov v Predajnej (ďalej Predajná), Správy Štátnych lesov Hronec v Štiavničke (ďalej Hronec), Správy Štátnych lesov v Štiavničke (ďalej Štiavnička), Osrblianska správa štátnych lesov v Hronci, Správy Štátnych lesov Krám, p. Čierny Balog, Správy Štátnych lesov Závadka nad Hronom, Správy Štátnych lesov v Dobroči, Správy Štátnych lesov v Beňuši (ďalej Beňuši), Správy Štátnych lesov Bacúch v Beňuši (ďalej Bacúch), Správy Štátnych lesov Pohorelská Maša, Správy

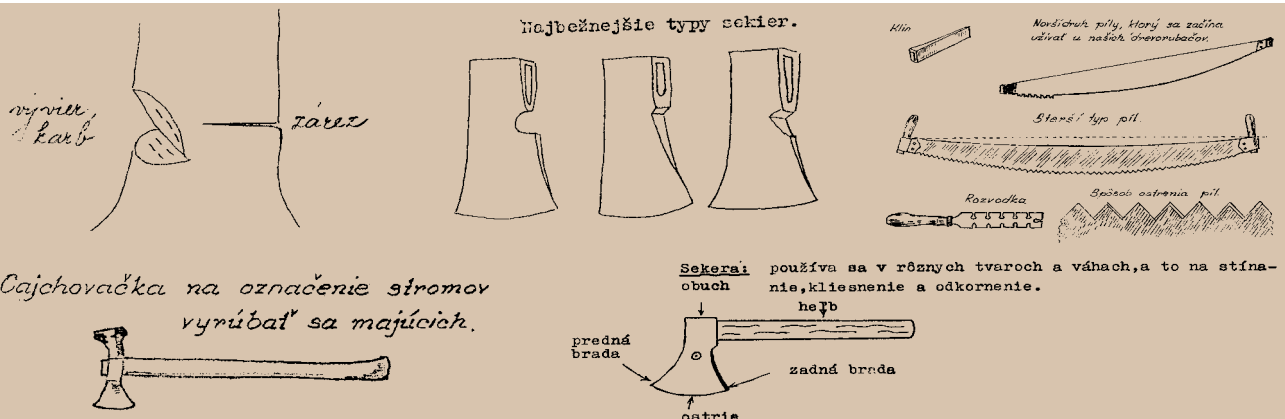
informáciami o stínke na rúbansku (rúbansku - šlog, ako ho pomenujú v Pohorelskej Maši, Predajnej a Slovenskej Lupči). V dotazníku vyplnenom v Predajnej sa píše: *V minulosti prvý deň stínky bol pre robotníkov akýsi sviatočný. Ráno sa došlo do práce. Faktor najmladšieho z partii poslal späť do dediny pre špiritus a kľbásu. Niektorí z chlapov rozložili oheň, ostatní ostrili sekery a píly. Keď si pripravili náčinia, faktor vyzval do práce. Došli k vyznačenému kmeňu, všetci si pokľakali, snhali klobúky z hláv a faktor stojac, modlil sa nahlas „Pane Bože v mene Tvojom prácu túto ťažkú začíname a preto prosíme Ťa skrúšene varuj nás pred nehodou a dopraj nám by zas v mene Tvojom túto prácu šťastlivo sme dokončili“. Požehná kmeň a so slovami „S Božou pomocou“ zatne do stromu. Stínači sa dajú do práce, keď strom má padnúť, upozornia kamarátov „Varuj na doline“. Keď s prvým kmeňom sú hotoví, vrátia sa k ohni, kde už je pripravená pálenka a kľbása. Zajedia si, vypijú a zaspievajú miestne pesničky. Najčastejšie spievajú „Či horí, či blýska, ber sa do uhlika“. Starší rozprávajú zo skúsenosti, pričom slávostne bafajú zo zapekačiek. Pravda pije sa len z jedného pohára dookola, čo obstaráva už skúsený nalievač. Druhý deň sa pracuje už normálne.*

Pokiaľ ide o vlastný opis stínania stromu použijeme odpovede z dotazníka zo Závadky nad Hronom: *Pred vlastným stínaním upraví si pracovná skupina – obyčajne 2-3 chlapi (1 píla) pracovné miesto. Odstráni prekážky, raždie, úlomky z dreva, menšie kríčky a mach, miesto sa „upriacne“. Po zistení smeru válnia tretí z píly vyvrúbe klinovitý otvor na tej strane kam strom má padnúť - „vyvrúbe vývier“ alebo „vytne karb“. Na druhej strane už behom jeho rúbania začnú píliť ostatní dvaja s vodorovne založenou pílou pričom obidvaja kľacia na jednom kolene. Keď už píla vnikla do dreva celou šírkou a drevo stlačuje pílu „sviera“, vbije sa do otvoru klin, alebo sekera dreveným tlkom - „kyjaňou“. Tiež smer spádu stromu sa upravuje klinmi, ktoré sa vrážajú na protiahlych*

Tatiana FIGUROVÁ

až ôsmi robotníci. V Predajnej traja až štyria. Iba tu do dotazníka uviedli, že pred započatím rúbania sa vyznačí rúbansku vápnom, aby jeho hranice boli viditeľné. Miesto, ktoré v Závadke volali **vývier** alebo **karb**, Jasenie označuje ako **zátin**, Slovenská Lupča **výtín**, Bacúch ho označuje ako **zásek**, v Štiavničke **zátinok**, v Dobroči, Červenej Skale, Beňuši hovoria, že strom sa **podtne**. Pád stromu oznamujú v Červenej Skale rovnako ako v Závadke **pozor** alebo **varuj**. Osrblianska správa štátnych lesov píše, že u nich robotníci zo Šajby kričia **komandá Pozor kus padne, naľavo, napravo, hore alebo dolu**. V Čiernom Balogu a vo Sv. Ondreji keď strom dopilujú, zavolá jeden z robotníkov **Hore hlavy!** Baločania ale zároveň uvádzajú, že tento výkrik už zaniká a mladší používajú slovo **pozor**. V Dobroči kričali **Hore hlavy! Padá!** Peň, ktorý po odpilení stromu zostal v zemi v Červenej Skale volali **pnák** a ak bol vyvrátený s koreňmi volali ho **vyškyt**.

Zaujímavou časťou vyplnených dotazníkov sú popisy náradia a kresby, ktoré niektoré lesné správy k opisom pripojili. V Hronci napísali, že drevorubači používajú len málo drevorubačského riadu. Majú pílu, sekeru, kliny, capíny, skrabáky a oberučné nože **Osníky**. Píly používajú s trojuholníkovým ozubením, najmä tzv. **Štubňanky**. Kde-tu možno už vidieť aj americkú pílu, ale robotníci ju nevedia ošetrovať a tak sa jej vyhýbajú. K opisom náradia priložili nákresy sekier (obr. č. 2). Osrblianska správa štátnych lesov ako jediná priložila nákras **cajchovačky na označenie stromov vyrúbat' sa majúcih** (obr. č. 3), okrem iného pridala kresbu klinu, staršieho a novšieho druhu píly, spôsob ostrenia píly a kresbu rozvodky. (obr. č. 4). V Čiernom Balogu uviedli, že v tunajšom kraji si na stínanie dreva pomocou píly len ťažko zvykali a až do konca 19. storočia používali sekeru. V Dobroči sa tiež neobmedzili len na vymenovanie

Štátnych lesov Červená Skala, Správy Štátnych lesov v Starých Horách, Správy Štátnych lesov Banská Bystrica a Správy Štátnych lesov Michalová.

Vyplnené dotazníky sa líšia detailnosťou popisu lesných prác a štýlom, čo samozrejme súviselo s osobnosťou a dispozíciami autora, pracovníka tej-ktorej lesnej správy. Riadky viacerých z nich prezrádzajú zanietených pisateľov, ktorí relatívne podrobne popisali lesné činnosti a zvýraznili aj regionálne zvláštnosti. Iní sa obmedzili len na suché konštatovanie, že práce u nich vykonávané sú také isté, ako aj v iných oblastiach Slovenska. Pre súčasného človeka je to veľmi zaujímavé a často poučné čítanie.

Vyplnený etnografický dotazník začínal

miestach žiadaného smeru pádu. Tiež sa upravuje smer ponechaním hrubšej vrstvy na jednej alebo druhej strane medzi vývierom a zárezom píly. Kde je táto „žila“ hrubšia na tú strom padne, pravde len ak jednostranným zavetvením alebo zakrivením „nevisí“ opačne. Akonáhle sa strom nahne upozornia sa ostatné píly volaním „pozor“, „varuj“ alebo len ostrým „hoop“ a súčasne odskočia i píliaci, keďže tretí už je zamestnaný rúbáním karbu na ďalších stromoch. V Závadke nad Hronom priložili k popisu stínky aj nákras vývieru (obr. č. 1)

Jednotlivé správy uvádzali odlišné čísla pokiaľ ide o počet robotníkov v partiách – v Beňuši robili napríklad v jednej partii piati

náradia, ale priložili viacero nákrasov, okrem iného aj nákras sekery a uviedli i názvy jej jednotlivých častí (obr. č. 5).

Druhý život dreva sa stínkou stromu len začal. Nasledovali ďalšie pracovné úkony – odkôrňovanie, pílenie, štiepanie, doprava dreva, ... Popisy týchto činností, niekedy veľmi pôvabné vďaka lokálnym zvláštnostiam i štýlu pisateľa, popisy náradia, stávieb a kde-tu i zvykov, ktoré ale v prvej polovici 20. storočia už nenávratne zanikali, to všetko tvorí súčasť dotazníkov. O tom však už nabudeme. ■

Mgr. Tatiana Figurová,
Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen

O speleológovi Ing. Mariánovi JAGERČIKOVI

Objavuje miesta, na ktorých pred ním nikto nebol

Jozef MARKO

Ing. Marián Jagerčík. Foto: J. Marko

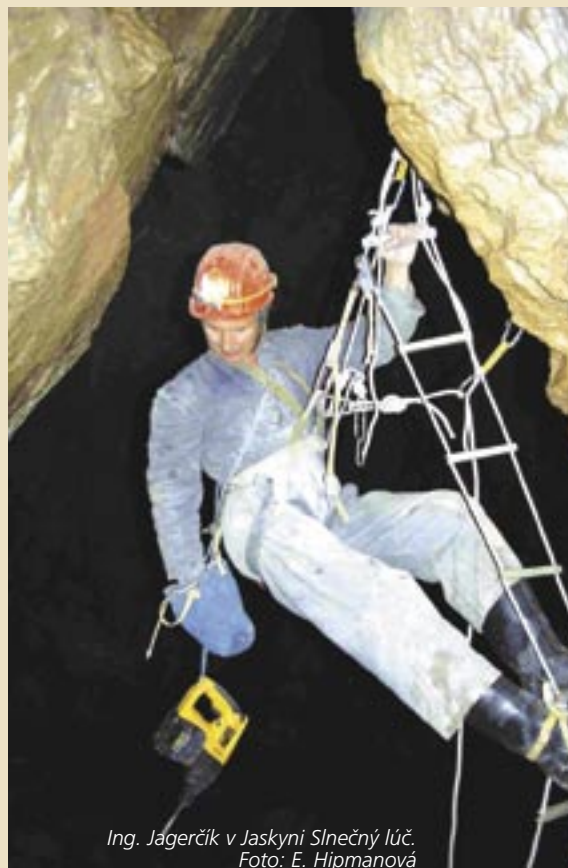
„To je ten magnet speleológie. Byť niekde, kde nikto predom mnou nebol. Ak by som mal parafrázovať amerického astronauta Neila Armstronga, ktorý ako vôbec prvý človek kráčal po povrchu Mesiaca, tak po tom, ako sa ja dostávam na novo objavené miesta hovorím si: Malý krok pre jaskyniara, veľký pre ľudstvo,“ smeje sa Ing. Jagerčík a o svojich pocitoch v takých chvíľach už vážne dodáva: **„Jaskyňu Večná robota sme kopali dlhých pätnásť rokov a keď sa nám ju v roku 2003 konečne podarilo spojiť s Jaskyňou Starý Hrad, tak to bol úžasný, nezabudnuteľný zážitok.“**

Ako človeka, ktorý má prirodzený rešpekt pred nepoznaným, neočakávaným, zvlášť v tmavých, úzkych priestoroch hlbín zeme sa pýtam, či nemá Ing. Jagerčík strach, keď si do nich preráža cestu a či nezažil nejaké nebezpečné situácie pri práci v jaskyniach. **„Nie, strach nemám. Uvedomujem si ale, že dobrý jaskyniar potrebuje okrem fyzickej zdatnosti, poznatkov z geológie, vytrvalosti a zdravej tvrdohlavosti aj kus šťastia, aby sa mu nič zlé nestalo. Ja som to šťastie doteraz mal. Nebol som v takej situácii, aby som si musel povedať, že mi ide o zdravie alebo o život. Isteže, k úrazom v tejto práci dochádza. Napríklad kolegu zavalilo v dvestometrovej hĺbke a bol rok práceneschopný. Na Kaukaze sme pomáhali dostať von pozostatky ruského jaskyniara, ktorý**

zahynul pri páde do stometrovej priepasti v 1 500 metrov hlbokoj jaskyni, vtedy ešte najhlbšej na svete. V súčasnosti je najhlbšou na Zemi iná kaukazská jaskyňa s vyše 2 100 metrami.“

Ing. Jagerčík chodí kopat a objavovať do najhlbšieho jaskynného systému na Slovensku – Systém Hipmanových jaskýň, ktorý je momentálne hlboký 495 metrov s ďalšou perspektívou nových objavov a prekročenia hĺbky cez 600 metrov. Určite nie je bez zaujímavosti, že v hĺbke 420 metrov s ním bola ako druhá žena na Slovensku ešte pred ich svadbou aj jeho manželka, takisto pracovníčka generálneho riaditeľstva š.p. LESY SR, Ing. Jana Jagerčíková: **„Nahovoril ma, aby som to skúsila a ja som si povedala, že keď má na to on, mám i ja. Bolo to mimoriadne psychicky náročné. Po tom, ako som vyšla z Jaskyne Starý Hrad von na denné svetlo, uvedomila som si, čo to znamená stáť pevne na zemi. Keď sa nám narodili deti, už som nikdy nechcela tak riskovať. Aj o manžela som mala spočiatku veľký strach, ale postupne som sa naučila radšej nemyslieť na to, čo sa mu môže v jaskyniach stať.“**

Pani Jagerčíková spočítala manželovi, že z takmer 23 rokov ich manželstva strávil v podzemí celé tri roky! A keby len to. Jaskyniarstvo sa stalo osudovou záľubou ich dcéry Marianny, ktorá v súčasnosti študuje geológiu vo Francúzsku. Syn Ján sa „nepokazil“. Ešteže tak. Veď niekto musí ostať aj na zemi, no nie? ■

Ing. Jagerčík v Jaskyni Slnčný lúč.
Foto: E. HipmanováIng. Jagerčík vo vstupnej chodbe Starého Hradu.
Foto E. Hipmanová

Mapka jaskýň

Životné jubileum Ing. Jozef Urgela, CSc., 80 rokov

V auguste tohto roka sa dožil významného životného jubilea 80 rokov Ing. Jozef Urgela, CSc. – dlhoročný pracovník Lesníckeho, drevárskeho a poľovníckeho múzea vo Svätom Antone.

Narodil sa v Trnavej Hore 24. augusta 1923. Odbornú vysokoškolskú prípravu lesníckeho zamerania získal počas štúdií na SVST v Bratislave a ČVUT v Prahe. Po skončení štúdií v roku 1950 pôsobil ako výkonný lesný inžinier v Lesoprojekte Zvolen, ako vedúci vo väčších lesných závodoch na strednom Slovensku a naspäky ako krajský lesný inšpektor v Banskaj Bystrici. V roku 1964 nastúpil do Lesníckeho drevárskeho a poľovníckeho múzea vo Sv. Antone, kde až do odchodu do dôchodku pracoval ako vedúci historicko-dokumentárneho oddelenia dislokovaného vo Zvolene.

Profesionálna dráha Ing. J. Urgelu mala viacero nasmerovaní. Ako historik sa orientoval na dejiny lesníctva a obrazom na dejiny lesníckej vedy. Do dnešných dní bolo uverejnených z jeho tvorby vyše stovky odborných i popularizačných článkov so sledovanou tematikou. V sedemdesiatych rokoch mu vyšli dva samostatné edičné tituly venované významným historickým osobnosťam lesníckej vedy a práce – Jozefovi Dekretovi Matkošovi a Vilamovi Rowlandovi a konečne v roku 1985 zatiaľ najvýznamnejšia samostatná knižná publikácia Dejiny lesníckeho školstva a vedy na Slovensku. V poslednom období sa podieľal na príprave väčších vysokoškolských študijných vištorov pre Technickú univerzitu vo Zvolene.

V súčasnosti finalizuje práce na rukopise rozsiahlej syntézy renovovanej histórii lesníctva na našom území.

Popri uvedených výkonoch sa Ing. J. Urgela angažoval aj v ďalších oblastiach vedeckej práce. Dnedávna patrí k najaktívnejším spolupracovníkom Biografického ústavu Matice slovenskej a kontakty s uvedenou ustanovitzou udržuje aj v súčasnosti. Od roku 1962 vedol ako predchádzajúceho drevárskeho múzea a jej pričlenenie k zvolenskému múzeu.

nej rady Zemědělského múzea v Prahe a napokon 25 rokov redigoval Zborník Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Sv. Antone.

Dobitnú úlohu zohral Ing. J. Urgela pri formovaní lesníckeho a drevárskeho múzejného pracoviska s celoslovenskou pôsobnosťou. Od samého začiatku účinkovania v múzejnej oblasti zastával myšlienku, že takého pracoviska patrí v súvislosti s koncentráciou ďalších významných vedeckých, školských i výrobných inštitúcií daného zamerania do Zvolena. Vystupoval ako húževnatý a neúnavný iniciátor a koordinátor snáh o návrat lesníckeho a drevárskeho múzea, ktoré sa v 50-tych rokoch sformovalo na Zvolenskom zámku a v roku 1962 bolo presunuté do Sv. Antona. Po viaceroletých neúspešných pokusoch vybudovať vo Zvolene samostatnú inštitúciu sa priklonil k výskobne prijatej koncepcii oddelenia lesníckeho a drevárskeho múzea z antolského múzea a jej pričlenenie k zvolenskému múzeu.

Ako jeden z podstatných činiteľov stál pri naplnení tohto zámeru v roku 1962. Pri ďalšom rozvíjaní múzejnej dokumentácie lesníctva a drevárstva vo Zvolene bol a dodnes ostáva nenahraditeľným poradcom a pomocníkom Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene.

najvýznamnejším sa radia edičné tituly zo 70-tych rokov: Wiliam Rowland, Jozef Dekrét Matejovie a Dejiny lesníckeho školstva a vedy na Slovensku z roku 1985. Bol autorom náučných výstav a iniciátorom osadenia pamätných tabúľ významných predstaviteľov slovenského lesníctva, vykonával prieskumy lesníckych technických a kultúrnych pamiatok. Bol zostavovateľom a redaktorom periodických a príležitostných zborníkov. Ja si dovoľím spomenúť len jeden - Zborník Lesníckeho, drevárskeho a poľovníckeho múzea, ktorý zostavoval a vedecky redigoval 23 rokov a ku ktorému sa vracajú a neustále z jeho príspevkov čerpajú mnohí lesníci a drevárski odborníci dodnes.

Dôležitou súčasťou jeho vedeckej činnosti bola príprava a publikovanie biografii predstaviteľov lesníctva a drevárstva. Zostavil 32 hesiel v Encyklopédii Slovenska a v spolupráci s dnes Národným biografickým ústavom SNK v Martine participoval na príprave 136 hesiel lesníckych osobností zaradených do Slovenského biografického slovníka. V poslednom období túto svoju aktivitu v zhromažďovaní informácií v oblasti lesníckej biografie presunul na kolegov z LDM, ktorých verím že považoval za svojich pokračovateľov. Veľmi zdôrazňoval význam tejto činnosti a očakával od nás rovnako pedantný a zodpovedný prístup ako mal on sám.

Od roku 1967 bol člen výboru Slovenskej spoločnosti pre dejiny vied a techniky pri SAV, od roku 1973 pôsobil 20 rokov ako predseda Lesnícko-drevárskej sekcie spoločnosti. Zároveň bol členom Rady lesníckeho odboru Zemědělského múzea v Prahe. Zúčastňoval sa medzinárodných lesníckych kongresov a sympózií. V roku 1988 organizoval a viedol medzinárodné sympóziu lesníckych historikov vo Zvolene.

Od konca 90. rokov spracúval dejiny lesníctva na našom území a zamieroval sa na prípravu súborných dejín lesníctva na Slovensku. Žiaľ, odišiel skôr ako stihol svoj zámer naplniť. Určite však zanechal po sebe hodnotné dielo. Slovenské lesníctvo potrebuje poznať svoje dejiny. O to sa celý život usiloval.

Ing. Jozef Urgela, CSc. svojim dielom prekročil hranice Zvolena a zaradil sa k významným osobnostiam Slovenska v oblasti lesníctva.

Češť jeho pamiatke. ■

Mgr. Lubica Miľanová
vedúca Lesníckeho a drevárskeho múzea

Za Ing. Jozefom Urgelom, CSc.

Lubica MILANOVÁ

Smutná správa zastihla lesnícku verejnosť v pondelok 3. marca: vo veku 85 rokov zosnul významný historik lesníctva Ing. Jozef Urgela, CSc. Svojim celoživotným dielom zásadne prispel k výskumu dejín lesníctva a k budovaniu lesníckeho a drevárskeho múzejníctva na Slovensku. Jeho odchod je stratou pre celú lesnícku i múzejnícku verejnosť.

Najdlhšie pôsobenie a najvýznamnejšie práce Ing. Urgelu sa viažu k jeho pracovisku - Lesníckemu, drevárskemu a poľovníckemu múzeu v Antole, dnes Sv. Antone, kde prežil 21 rokov ako vedúci historicko-dokumentárneho oddelenia dislokovaného vo Zvolene. V tomto období zohral rozhodujúcu úlohu pri nasmerovaní a pretransformovaní zvolenského múzea na lesnícke a drevárske múzejné pracovisko s celoslovenskou pôsobnosťou. Bol pre-

svedčený, že Zvolenu takéto lesnícke pracovisko prináleží v súvislosti so sústredením významných lesníckych, vedeckých, školských a výrobných inštitúcií na jeho pôde. Vystupoval veľmi aktívne a zaslúžil sa v roku 1992 o oddelenie lesníckej a drevárskej zložky antolského múzea a jej pričlenenie k zvolenskému múzeu. V konečnom dôsledku to bol návrat lesníckeho a drevárskeho múzea, ktoré sa sformovalo v 50-tych rokoch na Zvolenskom zámku, späť do Zvolena. V deväťdesiatych rokoch sústavne spolupracoval so zvolenským múzeom, radil a pomáhal pri organizovaní podujatí, zúčastňoval sa ich a pôsobil ako člen jeho poradného orgánu lesníckeho a drevárskeho výboru.

Ing. Urgela sa ako lesný inžinier orientoval predovšetkým na dejiny lesníctva. Bol autorom viac ako 60 odborných a popularizačných článkov, štúdií a deviatich knižných publikácií. K tým

Smútok v duši

Peter GOGOLA

Prednedávnom sme po piatykrát s kolegyňami – lesnými pedagógmi z NLC navštívili Detskú fakultnú nemocnicu v Banskej Bystrici. Pripravili sme si už viac-menej vyskúšaný program zážitkových hier pre malých i väčších. Krátko po tom, čo do miestnosti vošli prví malí pacienti, podišla ku mne zástupkyňa riaditeľky základnej školy pri detskej nemocnici s naliehavým výrazom v tvári: „Poď prosím ťa von, musím ti niečo povedať!“. Pred dverami mi stručne vysvetlila, že dvaja asi pätnásťroční mláďenci, ktorí sú medzi pacientmi, sú v ťažkej psychickej depresii, pretože v noci umrel ich kamarát, onkologický pacient, s ktorým bývali na izbe. „Musíte im dať nejakú úlohu, odpútať ich od tej hroznej myšlienky, s ktorou sa nedokážu vyrovnáť.“

Teraz je veľmi dôležité, že ste tu.“ Zdravotné sestry mi kdesi zohnali dva digitálne fotoaparáty a ja som s vážnosťou v hlase požiadal dvoch mláďencov (oboch bez vlasov po chemoterapii) aby nám urobili fotodokumentáciu z práce lesných pedagógov s pacientmi, lebo je to pre nás dôležité. Chlapci úlohu prijali a zvládli na jednotku. A mne ostal v duši smútok a zároveň intenzívny pocit, že je dobre, že lesní pedagógovia boli v správny čas na správnom mieste.

Ten istý zmiešaný pocit sa mi vrátil ako bumerang. Vrátil sa pri pohľade, ktorý sa mi naskytl, keď mi riaditeľ čiernobalockého lesného závodu Peter Morong ukazoval početné roztrúsené skupiny chrobačiarov v porastoch v Bystrej doline, ktoré azda stihnú spracovať, keďže Krajský úrad životného prostredia v Banskej Bystrici prednedávnom zrevidoval svoje zamietavé stanovisko a konečne povolil vybudovať pätnásť kilometrov lesných ciest v danej lokalite. Zrazu som mal ten istý pocit: že lesníci sú dôležití, lebo dokážu byť v správny čas na správnom mieste. A zároveň moju dušu zaplavil smútok. Nie je ešte neskoro? ■

Lesníci srdcom a rozumom, ochrancovia prírody vyhláškami

Jozef MARKO

Kde nič nie je, tam ani čert neberie. Kde nie je zdravý rozum alebo aspoň ochota pochopiť, nie je ani možnosť dohodnúť sa - najst obojstranne akceptovateľný kompromis. Túto všeobecne platnú pravdu potvrdil život opäť raz po tom, ako bolo začiatkom tohto roka vyhlásených ďalších 14 chránených vtáčích území a ako zástupcovia ministerstva životného prostredia deklarovali, že považujú za potrebné prehodnotiť rozsah navrhnutých a vládou ešte v roku 2003 schválených CHVÚ v rámci programu NATURA 2000. Štátny tajomník rezortu Jaroslav Jadaš argumentoval tým, že na Slovensku bol návrh 38 CHVÚ, ktoré majú u nás zabrať v rámci krajín Európskej únie výrazne nadštandardných 25 percent c e l k o v e j rozlohy krajiny, pripravovaný iba jeden a pol roka, pričom v iných

krajinách až štyri roky.

Na to zareagoval napríklad Tomáš Blaškovič zo SOS/Birdlife International, ktorý oponoval tým, že „na výber území sa však v tom čase okrem výsledkov z mapovania použili aj všetky dostupné dáta za dvadsať rokov dozadu. Hranice území sa navyše prehodnocovali pri príprave vyhlášok jednotlivých území. Nevidíme teda žiadne opodstatnenie na prehodnotenie siete CHVÚ.“ No, ak bolo mapovanie vzácných a chránených druhov vtákov v podaní ochrancov prírody tak kvalitné a korektné, ako ich takzvané prehodnocovanie území pri príprave vyhlášok CHVÚ, tak sú namieste oprávnené obavy, či sú títo ľudia vôbec schopní rozoznať v prírode operencov, ktoré podľa nich potrebujú CHVÚ.

Prečo takáto z pohľadu ochrancov drzá obava? Pretože lesníci, či už štátni alebo neštátni, s ktorými akože rokovali o hraniciach CHVÚ a konkrétnom režime v nich, vám kdekoľvek na Slovensku potvrdia, že návrhy jednotlivých CHVÚ boli mnohokrát pripravené bez rešpektovania ich nesúhlasov. Pretože za celý čas od schválenia návrhu CHVÚ vládou a jeho zaslania do Bruselu sa ochranári ani nepokúsili obnoviť dialóg s lesníkmi a nesnažili sa zmeniť konštruktívnym dialógom ich kategorický nesúhlas na kompromisný konsenzus. Pretože títo ľudia, ktorí už nepotrebujú o ničom diskutovať, nie sú ochotní pripustiť, že nie výsledky dvadsaťročného pozorovania boli rozhodujúce pre to, že na Slovensku žije mnoho vzácných a chránených druhov vtákov. Pretože nie sú schopní akceptovať logický a racionálny argument, že je v prvom rade zásluhou citlivého prístupu niekoľkých generácií lesníkov,

Prečo mám rád les

Andrej Mojžiš
herec

Lásku k lesu vo mne pestoval od detstva môj otec. Bol povoláním železničiar, ale zároveň bol členom poľovníckeho spolku. Mal veľmi rád zvieratká, nikdy nič nezastreliť. Otec ma brával do hôr, dokonca ma presviedčal, aby som vyštudoval lesníctvo. Ja som nad tým aj zamýšľal, ale nakoniec z toho nebolo nič. Po ťažkom úraze bol otec predčasne penzionovaný a rodina sa presťahovala do Bartošovej Lehôtky. Otec tu neskôr pracoval ako zverozrážca a mňa lákala herecká kariéra.

Nie je ľahké povedať, ktoré je moje obľúbené miesto na Slovensku. Ako herec som precestoval celú republiku a viem, že tu na Slovensku je všade pekne. Najradšej mám miesta, ktoré sa viažu k môjmu detstvu a mladosti - Kremnické hory a okolie Zvolena. Vždy som rád dovolenkoval v prírode, morské pláže ma nelákali. Najlepšie sa cítim v mojej chalupe v Sekierskej doline pri Zvolene. ■

ak si niektoré vzácne druhy operencov našli v našich lesoch optimálne podmienky pre život a rozmnožovanie. Inak by predsa lesy obhospodarované človekom neosídili a nedarilo by sa im v nich tak, že teraz môžu byť chránené nielen srdcom a rozumom lesníkov, ale aj vo vyhláškach, pripravených ochrancami prírody.

Jedno druhé predsa nevyklučuje! Žiaľ, prístup takzvaných ochrancov prírody voči lesníkom a výsledkom ich práce nasvedčuje tomu, že podľa nich áno. Čo s tým? Kde nič nie je, tam... Veď to všetci poznáme. ■

Pomôcky: PHL, Seil, alonže, amatol	malý cudzo- krajný kopytník	omračuje, omamuje	citoslovc jedenia	obrný transpor- tér (skr.)	2. časť tajničky	prvé písmeno gréckej abecedy				
zmluva										
ručný papier										
začiatok tajničky				Slov. fil- harmónia lano, po nemecky						
značka argónu			ako (bás.) noha vlčiaka							
nachystaj koláče						drevená doska		zmizol (expr.)	3. časť tajničky	oválny výrastok
	protirečil	zasieval koniec tajničky					kód Filipín			
omotal sa							dom. me- no Olgy patriaci Emovi			
ŠPZ Dolného Kubína				bežal latinský pozdrav						
polovica						brazílsky spisovateľ destilačné nadstavce				
mesto na Morave							rub členský štát USA			
búriť sa										konflikt
bodavý hmyz				Olympij- ské hry skratka čatára			stroj na lisovanie prvá žena (bibl.)			
kód Ve- nezuely			týči sa generálny konzulát (skr.)				Hewlett Packard značka amerícia			
prijalo u- melca do zamest- nania										
kĺby na rukách							východo- ázijský veľtok			

Sherlock Holmes a Dr. Watson sa vybrali stanovať na Slovensko. Na mieste rozložili stan a ľahli si spať. O niekoľko hodín budí Holmes svojho verného kamaráta.

- „Drahý Watson, pozrite sa na oblohu a povedzte mi čo vidíte.“

- „Vidím milióny hviezd.“ odpovedá Watson.

- „A čo Vám to hovorí?“ Watson rozmýšľa a potom hovorí:

- „Z astronomického hľadiska by som povedal, že existujú milióny galaxií a miliardy planét. Z astrologického pohľadu vidím, že Saturn je v znamení leva. Čo sa týka času, môj odhad je 3:15. Teologičke videnie ukazuje, že Boh je všemohúci a my sme malí a nepodstatní. Meteorológ by povedal, že zajtra budeme mať pekné počasie. A čo hovorí obloha vám, priateľu?“ Holmes potrasie hlavou: - „Watson, vy ste hlupák. Niektó nám ukradol stan.“

Zima v lese. Spia otec-medveď, mama-medvedica i malíčky medvedík. Prebudí sa otec-medveď, ide do kuchyne, pozrie na svoju misku a je prázdna. Kričí:

- Kto zjedol moju kašu?

Vybehne malý medvedík, pozrie na svoju misku a je prázdna. Kričí:

- Kto zjedol moju kašu?

Vychádza z izby aj ospalá mama-medvedica a zívajúc vraví:

- Nikto vám nezjedol vašu kašu! Ešte som nenavarila!!

Ide si takto zajac po lese a stretne medveďa. Ten mu vraví:

- Zajo, pod! Vybabre s vlkom.

- Dobre! - súhlasí zajac - Ale ako?

- Pôjdeš za ním a spýtaš sa ho „Vlk kde je tvoja červená čiapočka?“ Ostatné už nechaj na mňa.

Ide teda zajac za vlkom a pýta sa ho:

- Vlk, kde je tvoja červená čiapočka?

- Nemám ja žiadnu červenú čiapočku - odvetí vlk.

Nato vybehne z krovia medveď, v labách má ťažkú záchodovú misu, narazí ju z rozbehu vlkovi na hlavu a reve:

- Tu je tvoja červená čiapočka!!

Po nejakom čase hovorí medveď opäť zajacovi:

- Vlk sa už vrátil z nemocnice. Poď. Zase s ním vybabre!

- Dobre. A teraz ako?

- Opýtaš sa ho „Vlk, kde sú tvoje červené rukavičky?“ . Ostatné už nechaj na mňa.

Ide teda zajac za vlkom a pýta sa ho:

- Vlk, kde sú tvoje červené rukavičky?

Vlk si rýchle skryje laby za chrbát a kričí:

- Ja nemám žiadne červené rukavičky.

Nato vybehne z krovia medveď, v labách má ťažkú záchodovú misu, narazí ju z rozbehu vlkovi na hlavu a reve:

- Tu je tvoja červená čiapočka!!

Tajnička krížovky z februárového vydania Lesníka znie: „**Vidíš aká si nepraktická, lebo ešte nevieš, čo si máš želať.**“ Z úspešných lúštitel'ov sme tentokrát vyzrebovali **Ingrid Vajdovú** zo Zvolena. Víťazke blahoželáme a posielame jej publikáciu Lesy a ľudia.

redakcia

Poštár Alexander F. je v obci Tesárske Kvakany známy svojim sklonom k zábudlivosti. Najmä pod vplyvom alkoholu sa mu pomerne často stáva, že si zabúda veci (najčastejšie poštársku brašnu, čiapku alebo motorku). Zabudnuté predmety mu obyvatelia obce zvyknú priniesť do miestneho pohostinstva.

V marci minulého roku si motocykel oprel o kmeň tropickej rastliny Shorea laevis v areáli miestneho arboréta. Na miesto parkovania svojho jednostopého vozidla si nevedel dlhšiu dobu spomenúť. Zatiaľ jeho kovový tátoš zarástol a preto ho „poštár Šani“, ako je známy v obci, nemôže vyslobodiť. Vedenie arboréta kategoricky odmietlo jeho nápad, použiť na „vyslobodenie“ motocykla motorovú pílu. O priebehu riešenia tohto kuriózneho prípadu budeme čitateľov informovať. ■

Rubriku pripravuje: **Ferko Tárjko**

Uveríte?

Filokartia

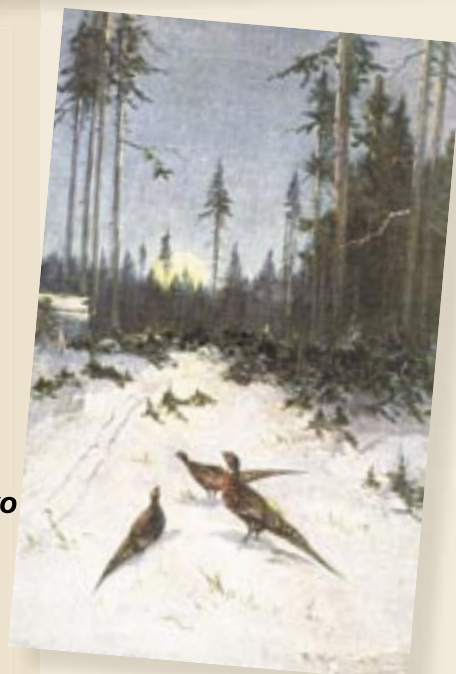
História pohľadnice

V roku 1869 vydala rakúsko-uhorská pošta ako vôbec prvá na svete korešpondenčný lístok. Bol to vlastne prvý krok k zavedeniu pohľadníc. Iní považujú za dátum vzniku pohľadníc rok 1872, keď vyšla vo Švajčiarsku prvá séria komerčných fotografií. Hneď, ako sa dostali do poštového styku, znamenali prelom v prenose krátkych informácií, popri inom aj vďaka rozvoju železníc, a paroplavby. Podnetom na šírenie tejto novej zberateľskej vášne bol rozvíjajúci sa turistický ruch. Malé kartičky zakrátko zaplavili poštové úrady. Dve desaťročia po ich objavení už prešli poštou takmer tri miliardy pohľadníc. O ich masové rozšírenie sa postaral aj rozvoj technológie tlače a zlacnenie ich výroby.

Vladimír Turčan
(Pamiatky a múzeá 3/2003)

V seriáli o filokartii nám ako zdroj vyobrazení historických pohľadníc s námetmi poľovníctva, lovu a zveri poslúžila publikácia LOVU ZDAR!, ktorá obsahuje reprezentatívny výber 400 pohľadníc z obdobia od 90. rokov 19. storočia do polovice 20. storočia. Pohľadnice pochádzajú zo zbierky Ing. Jiřího Dorta. Knihu v roku 2006 vydalo nakladateľstvo Lesnická práce. Reprodukcie publikujeme s láskavým súhlasom vydavateľa. Záujemci o publikáciu si ju môžu objednať na adrese:

LEŠTÁCHOVO KNÍHKUPECTVO
- Dušan Leštách,
Námestie SNP č. 4
960 01 Zvolen

Poľovnícky receptár

Sluka na víne

Suroviny:

2 sluky, 100g šunky, 1 malá cibuľa, 8 zrníek celého čierneho korenia, 3 až 4 dl vína, 1,5 dl smotany.

Postup:

Sluky očistíme, vnútornosti vyberieme, umyjeme a osolíme. Do pekáča dáme na rezance pokrúpanú šunku, na kolieska pokrúpanú cibuľu, čierne korenie, sluky zalejeme vínom a dusíme.

Udusené sluky vyberieme a položíme na misu.

Štavu ešte povaríme, kým nezhustne, prilejeme smotanu, premiešame a sluky zalejeme.

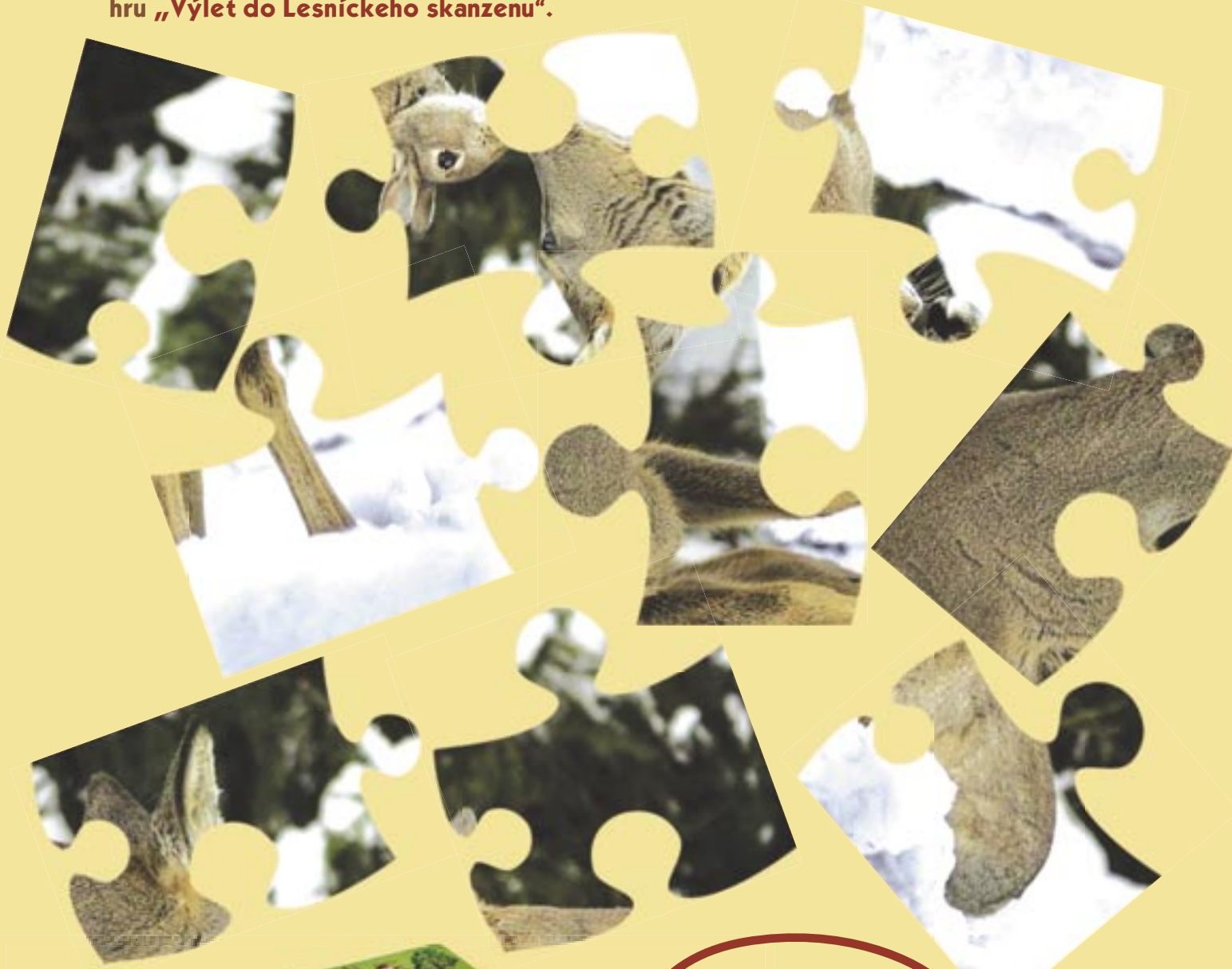
Ako prílohu odporúčame podávať ryžu. ■

Dobrá chuť!

Puzzle „Srnka Trnka a králik Miško“

Vystrihni a poskladaj obrázok srnky a králika. Vymysli, o čom sa zvieratká rozprávajú a rozhovor mi pošli. Najvtipnejší zvierací rozhovor uverejníme a víťazovi pošleme hru „Výlet do Lesníckeho skanzenu“.

**Ahoj kamaráti,
pošlite mi správne
odpovede. Jedného
riešiteľa odmením
darčekom.**

Za správne odpovede posielam odmenu – spoločenskú hru Výlet do Lesníckeho skanzenu – môjmu kamarátovi Adamkovi Rybárikovi z Rajeckej Lesnej.

Ahoj a dovidenia nabudúce!

Vaša veverička Ryška

Kalendár podujatí

1. – 4. apríl

LINKING FOREST OPTIMISATION AND INVENTORY

**Prepojenie optimalizácie lesa
a porastových zásob**

konferencia

Freising, Nemecko

6. - 10. apríl

SILVA REGINA 2008

Mezinárodní lesnický a myslivecký veletrh

Výstaviisko Brno, Česká republika

12. apríl

MIESTO POĽOVNÍCTVA

**V SPOLOČNOSTI, POĽOVNÍCKA LEGISLATÍVA,
ETIKA A KULTÚRA**

odborný seminár

Dom kultúry Družba, Levice

13. apríl

Deti a poľovníci pod hradom

Levice, areál hradu a hradného parku

Radostná správa

Radostná správa prišla do redakcie Lesníka zo Soboty: v utorok 4. marca sa členke nášho redakčného kolektívu Ing. Lucii Hankovej a jej manželovi Ing. Matúšovi Hankovi narodil syn Sebastián. Veríme, že Hanko junior bude kráčať v šľapajach svojich rodičov - lesníkov a lesničiarov a čoskoro zahrá na svoju prvú lesnicu. Prajeme mu k tomu pevné zdravie. Obom rodičom úprimne blahoželáme a prajeme veľa radosti, šťastia a trpezlivosti pri výchove prvorodeného syna. ■

Peter GOGOLA

Životné jubileá

MAREC 2008

50 rokov

Telek Milan, nar. 10. 3. 1958, vedúci LO, LS Nitrianska Streda – OZ Topoľčianky

Krchňavý Jozef, nar. 20. 3. 1958, vedúci LO, LS Trábeč – OZ Topoľčianky

Ing. Piroh Jozef, nar. 7. 3. 1958, referent MTZ a nákupu – OZ Liptovský Hrádok

Godá Pavel, nar. 12. 3. 1958, vedúci LO, LS Ľuboreč – OZ Krupina

Ing. Rejková Katarína, nar. 8. 3. 1958, technik, LS Hriňová – OZ Kriváň

Ing. Repková Soňa, nar. 2. 3. 1958, hlavný účtovník – OZ Rimavská Sobota

Ing. Manko Štefan, nar. 15. 3. 1958, vedúci LS, LS Krásnohorské Podhradie – OZ Rožňava

Gera Ivan, nar. 13. 3. 1958, vedúci SDV Liptovský Hrádok – OZDV Banská Bystrica

Ing. Homola Miroslav, nar. 4. 3. 1958, VORŠ – stavebné investície – GR BB

60 rokov

Medveď Pavel, nar. 11. 2. 1948, technik, LS Hnúšťa – OZ Rimavská Sobota

Štefani Ján, nar. 24. 3. 1948, vedúci LO, LS Jasov – OZ Košice

Ing. Kurilský Vasil, nar. 25. 3. 1948, referent technickej prípravy výroby – OZ Bardejov

Ing. Tuľak Anton, nar. 6. 3. 1948, vedúci LS, LS Zámotov – OZ Vranov n/Topľou

Ing. Brečka Benedikt, nar. 21. 3. 1948, vedúci LO, LS Humenné – OZ Vranov n/Topľou

Koniar Michal, nar. 7. 3. 1948, technolog prípravy výroby – OZLT Banská Bystrica

Odchod do predčasného starobného dôchodku

Ing. Balážová Ludmila, nar. 21. 3. 1951, hlavná účtovníčka – OZ Prievidza

Masaryková Irena, nar. 16. 6. 1950, fakturant – OZ Prievidza

Beliansky Valent, nar. 10. 8. 1946, vedúci LO, LS Partizánske – OZ Prievidza

Heckel Miloš, nar. 17. 6. 1946, lesník, LS Rimavská Sobota – OZ Rimavská Sobota

Ing. Bohumel Milan, nar. 13. 1. 1947, VORŠ – stavebné investície – GR BB

Filko Ladislav, nar. 24. 9. 1946, VOR – oblastný kontrolór – GR BB

Garaj Miroslav, nar. 6. 3. 1947, odovzdávač dreva – GR BB

Odchod do starobného dôchodku

Kelemen Ivan, nar. 3. 8. 1945, referent pre plán, štatistiku a controlling – OZ Rimavská Sobota

Teraj Michal, nar. 15. 3. 1946, vedúci LO, LS Nižná Slaná – OZ Rožňava

Ing. Helena Turská

Igor Patráš

Jozef Mindáš

SPOLU

Peter GOGOLA

„Nech drevo zo slovenských lesov dáva prácu slovenským rukám, nech nachádza cestu k domácejmu zákazníkovi. Drevo je naša jediná obnoviteľná surovina, ktorá má strategický potenciál“ - to je posolstvo, ktoré prináša druhý informačný bulletin Zväzu spracovateľov dreva Slovenskej republiky a štátneho podniku LESY SR. Bulletin nadväzuje na prvý diel, ktorý prezentoval slogan Viac dreva do života – zabráňme klimatickým zmenám. Oba bulletiny sú prejavom spoločnej snahy lesníkov a drevárov ovplyvňovať názor širokej verejnosti na využívanie dreva v každodennom živote.

Bulletin bol predstavený verejnosti v utorok 11. marca na otvorení medzinárodnej výstavy Nábytok a bývanie v Nitre. Pred zrakmi čestných hostí a novinárov ho slávnostne „pokrstil“ semenom buka podpredseda Národnej rady Slovenskej republiky Milan Hort.

„Sloganom kampane je heslo Viac dreva do života – drevo – obnoviteľné bohatstvo Slovenska“, povedal prezident ZSD SR Igor Patráš, **„pretože pokladáme za dôležité pripomenúť že hoci nás drevo na každom kroku obklopuje, máme pocit, že si nedokážeme naplno uvedomiť jeho výhody oproti iným stavebným materiálom a surovinám. Považujeme ho za strategickú surovinu, ktorú si musíme vážiť, chrániť a pestovať na prospech nielen drevospracujúceho priemyslu, ale celej slovenskej ekonomiky“**.

„Spoločná kampaň so Zväzom spracovateľov dreva začala pred rokom uvedením prvého čísla bulletinu. Záujem pokračovať v spoločnej kampani so Zväzom spracovateľov dreva je odzrkadlením našej snahy podporiť rozvoj vidieka aj takýmto spôsobom, teda podporou domácich spracovateľov dreva. Informačný bulletin chceme v rámci aprílových celoštátnych Lesníckych dní dostať do škôl“, povedal na margo kampane generálny riaditeľ š.p. LESY SR Jozef Mindáš.

foto: RNDr. Rudolf Steskál

